Ὁ τοῦ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ.

ISOCRATIS

PANEGYRICA.

GLASGUAE:
EXCUDEBAT ANDREAS FOULIS,
M DCC LXXVIII.

ISOCRATIS

PANEGYRICA.

½ ½ ½

CLARENDON
PRESS

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα τῶν τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων, καὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας κατασησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐεξίας οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἠξίωσαν· τοῖς δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασι, καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν, ὥσε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, τούτοις οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν· ὧν εἰκὸς ἦν αὐτοὺς μᾶλλον ποιήσασθαι πρόνοιαν. Τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν δὶς τοσαύτην ῥώμην λαβόντων, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις· ἑνὸς δὲ ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος, ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας. Οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις ἀθυμήσας, εἰλόμην ῥαθυμεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἆθλον ἔσεσθαί μοι τὴν δόξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενησομένην, ἦκω συμβουλεύσων περί τε τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς Βαρβάρους, καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν, ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησαν· ἀλλ' ἅμα μὲν ἐλπίζων τοσοῦτον αὐτῶν διοίσειν, ὥσε τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρῆσθαι περὶ αὐτῶν· ἅμα δὲ προκρίνας τούτους καλλίους εἶναι τῶν λόγων, οἵ τινες περὶ μειζόνων τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ τοὺς τε λέγοντας μάλιστα ἐπιδεικνύουσι, καὶ τοὺς ἀκούοντας πλεῖστα ὠφελοῦσιν· ὧν εἷς οὗτός ἐστιν. Ἔπειτα δὲ οἱ καιροί πω

παρεληλύθασιν, ὥσ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μεμνῆσθαι περὶ αὐτῶν. Τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντας ὅταν ἢ τὰ πράγματα λάβῃ τέλος, καὶ μηκέτι δέῃ βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας, ὥστε μηδεμίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν. Ἕως δ' ἂν τὰ μὲν ὁμοίως ὥσπερ πρότερον φέρηται, τὰ δ' εἰρημένα φαύλως ἔχοντα τυγχάνῃ, πῶς οὐ χρὴ σκοπεῖν καὶ φιλοσοφεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὃς, ἂν κατορθωθῇ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς ταραχῆς τῆς παρούσης, καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξει; Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν μηδαμῶς ἄλλως οἷόν τ' ἦν δηλοῦν τὰς αὐτὰς πράξεις, ἀλλ' ἢ διὰ μιᾶς ἰδέας, εἶχεν ἄν τις ὑπολαβεῖν, ὡς περίεργόν ἐστι τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις λέγοντα, πάλιν ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν. Ἐπειδὴ δ' οἱ λόγοι τοιαύτην ἔχουσι τὴν φύσιν, ὥσθ' οἷόν τ' εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν πολλαχῶς ἐξηγήσασθαι, καὶ τά τε μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι, καὶ τοῖς μικροῖς μέγεθος προσθεῖναι, καὶ τὰ παλαιὰ καινῶς διεξελθεῖν, καὶ περὶ τῶν νεωστὶ γεγενημένων ἀρχαίως εἰπεῖν· οὐκ ἔτι φευκτέον ταῦτ' ἐστὶ περὶ ὧν ἕτεροι πρότερον εἰρήκασιν, ἀλλ' ἄμεινον ἐκείνων εἰπεῖν πειρατέον. Αἱ μὲν γὰρ πράξεις αἱ προγεγενημέναι, κοιναὶ πᾶσιν ἡμῖν κατελείφθησαν· τὸ δὲ ἐν καιρῷ ταύταις καταχρήσασθαι, καὶ τὰ προσήκοντα περὶ ἑκάστης εἰθυμηθῆναι, καὶ τοῖς ὀνόμασιν εὖ διαθέσθαι, τῶν εὖ φρονούντων ἴδιόν ἐστιν. Ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μεγίστην ἐπίδοσιν λαμβάνειν, καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ τὴν περὶ τοὺς λόγους φιλοσοφίαν, εἴ τις τιμῴη καὶ θαυμάζοι, μὴ τοὺς πρώτους τῶν λόγων ἀρχομένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα αὐτῶν ἕκαστον ἐξεργαζομένους· μηδὲ τοὺς περὶ τούτων ζητοῦντάς τι λέγειν, περὶ ὧν μηδεὶς πρότερον

εἴρηκεν· ἀλλὰ τὰς οὕτως ἐπισαμένας εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλλος δύναιτο.

Καί τοι τινὲς ἐπιτιμῶσι τῶν λόγων τοῖς ὑπὲρ τὰς ἰδιώτας ἔχουσι, καὶ λίαν ἀπηκριβωμένοις· καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥσε τὰς πρὸς ὑπερβολὴν πεποιημένας, πρὸς τὰς ἀγῶνας τὰς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων σκοποῦσιν· ὥσπερ ὁμοίως ἀμφοτέρας δέον ἔχειν, ἀλλ' οὐ τὰς μὲν ἀσφαλῶς, τὰς δὲ ἐπιδεικτικῶς· ἢ σφᾶς μὲν διορῶντας τὰς μετριότητας, τὸν δ' ἀκριβῶς ἐπισάμενον λέγειν, ἁπλῶς οὐκ ἂν μὴ δυνάμενον εἰπεῖν. Οὗτοι μὲν οὖν οὐ λελήθασιν, ὅτι τούτους ἐπαινοῦσιν, ὧν ἐγγὺς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες. Ἐμοὶ δ' οὐδὲν πρὸς τοὺς τοιούτους ἐστὶν· ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους, τοὺς οὐδὲν ἀποδεξομένους εἰκῇ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ δυσχεραίνοντας, καὶ ζητήσοντας ἰδεῖν τι τοιοῦτον ἐν τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ὃ παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὑρήσουσι. Πρὸς οὓς, ἔτι μικρὸν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ θρασυνάμενος, ἤδη περὶ τοῦ πράγματος ποιήσομαι τοὺς λόγους. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τοῖς προοιμίοις ὁρῶ καταπραΰνοντας τοὺς ἀκροατὰς, καὶ προφασιζομένους ὑπὲρ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, καὶ λέγοντας, τοὺς μὲν, ὡς ἐξ ὑπογύου γέγονεν αὐτοῖς ἡ παρασκευὴ· τοὺς δὲ, ὡς χαλεπόν ἐστιν ἴσους τῷ μεγέθει λόγους τῶν ἔργων ἐξευρεῖν. Ἐγὼ δ' ἢν μὲν καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως εἴπω, καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ χρόνου, μὴ μόνον τοῦ περὶ τὸν λόγον ἡμῖν διατριφθέντος, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος οἶδ βεβίωκα· παρακελεύομαι μηδεμίαν μοι συγγνώμην ἔχειν, ἀλλὰ καταγελᾶν καὶ καταφρονεῖν. Οὐδὲν γὰρ ὅ,τι τῶν τοιούτων οὐκ ἄξιός εἰμι πάσχειν, εἴπερ μηδὲν τῶν ἄλλων διαφέρων, οὕτω μεγάλας τὰς

ὑποσχέσεις ποιοῦμαι. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἰδίων, ταῦτά μοι προειρήσθω.

Περὶ δὲ τῶν κοινῶν, ὅσοι μὲν εὐθὺς ἐπελθόντες διδάσκουσιν, ὡς χρὴ διαλυσαμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας, ἐπὶ τὸν Βάρβαρον τραπέσθαι, καὶ διεξέρχονται τάς τε συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν γεγενημένας, καὶ τὰς ὠφελείας τὰς ἐκ τῆς στρατείας τῆς ἐπ' ἐκεῖνον ἐσομένας· ἀληθῆ μὲν λέγουσιν, οὐ μὴν ἐντεῦθέν γε ποιοῦνται τὴν ἀρχὴν, ὅθεν ἂν μάλιστα συσπάσαι ταῦτα δυνηθεῖεν. Τῶν γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ἐφ' ἡμῖν, οἱ δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἰσίν. Αἱ γὰρ πολιτεῖαι, δι' ὧν οἰκοῦσι τὰς πόλεις, οὕτω τοὺς πλείστους αὐτῶν διειλήφασιν. Ὅς τις οὖν οἴεται, τοὺς ἄλλους κοινῇ τι πράξειν ἀγαθὸν, πρὶν ἂν τοὺς προεστῶτας αὐτῶν διαλλάξῃ, λίαν ἁπλῶς ἔχει, καὶ πόρρω τῶν πραγμάτων ἐστίν. Ἀλλὰ δεῖ τοὺς μὴ μόνον ἐπίδειξιν ποιουμένους, ἀλλὰ καὶ διαπράξασθαί τι βουλομένους, ἐκείνους τοὺς λόγους ζητεῖν, εἴ τινες τὰς πόλεις ταύτας πείσουσιν ἰσομοιρῆσαι πρὸς ἀλλήλας, καὶ τὰς θ' ἡγεμονίας διελέσθαι, καὶ τὰς πλεονεξίας, ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν αὐταῖς γίγνεσθαι, ταύτας παρὰ τῶν Βαρβάρων ποιήσασθαι.

Τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν πόλιν ῥᾴδιον ἐπὶ ταῦτα προσαγαγεῖν· Λακεδαιμόνιοι δὲ νῦν μὲν ἔτι δυσπείσως ἔχουσι. Παρειλήφασι γὰρ ψευδῆ λόγον, ὡς ἔστιν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι πάτριον. Ἢν δ' ἐπιδείξῃ τις αὐτοῖς ταύτην τὴν τιμὴν ἡμετέραν οὖσαν μᾶλλον ἢ ἐκείνων, τάχ' ἂν ἐάσαντες τὸ διακριβοῦσθαι περὶ τούτων, ἐπὶ τὸ συμφέρον ἔλθοιεν. Ἐχρὴν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι, καὶ μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμβουλεύειν,

πρὶν περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ὑμᾶς ἀπαλλάξαι. Ἐμοὶ δ' ὃν ἀμφοτέρων ἕνεκα προσήκει περὶ ταῦτα ποιήσασθαι τὴν πλείστην διατριβήν· μάλιστα μὲν, ἵνα πρῶτον τί γένηται, καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν φιλονεικίας, κοινῇ τοῖς Βαρβάροις πολεμήσωμεν. Εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, ἵνα δηλώσω τοὺς ἐμποδὼν ὄντας τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίᾳ· καὶ πᾶσι γένηται φανερὸν, ὅτι ἡ πρότερον ἡ πόλις ἡμῶν δικαίως τῆς θαλάττης ἦρξε, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας.

Τοῦτο μὲν γὰρ, εἰ δεῖ τούτους ἑφ' ἑκάστῳ τιμᾶσθαι τῶν ἔργων, τοὺς ἐμπειροτάτους ὄντας, καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας· ἀναμφισβητήτως ἡμῖν προσήκει τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν, ἣν πρότερον ἐτυγχάνομεν ἔχοντες. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἑτέραν πόλιν ἐπιδείξειε, τοσοῦτον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ γῆν ὑπερέχουσαν, ὅσον τὴν ἡμετέραν ἐν τοῖς κινδύνοις τοῖς κατὰ θάλατταν διαφέρουσαν. Τοῦτο δὲ, εἴ τινες ταύτην μὲν μὴ νομίζουσι δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πολλὰς τὰς μεταβολὰς γίγνεσθαι (τὰς γὰρ δυνατείας οὐδέποτε τοῖς αὐτοῖς παραμένειν) ἀξιοῦσι δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ὥσπερ ἄλλο τι γέρας, ἢ τοὺς πρώτους τυχόντας ταύτης τῆς τιμῆς, ἢ τοὺς πλείστων ἀγαθῶν αἰτίους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας, ἡγοῦμαι καὶ τούτους γ' εἶναι μεθ' ἡμῶν. Ὅσῳ γὰρ ἄν τις παρρωτέρω σκοπῇ περὶ τούτων ἀμφοτέρων, τοσούτῳ πλεῖον ἀπολείψομεν τοὺς ἀμφισβητοῦντας περὶ αὐτῶν. Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι, καὶ μεγίστην, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαστοτάτην. Οὕτω δὲ καλλίστης ὑποθέσεως οὔσης, ἐπὶ τοῖς ἐχομένοις τούτων ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τιμᾶσθαι. Ταύτην

γὰ οἰκῦμεν, ὐχ ἑτέρυς ἐκβαλόντες, ὐδ' ἐρήμην καταλαβόντες, ὐδ' ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγέντες· ἀλλ' ὕτω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν, ὥς ἐξ ἧσπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες, καὶ τοῖς ὀνόμασι τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ τὺς οἰκειοτάτους, τὴν πόλιν ἔχοντες προσειπεῖν. Μόνοις γὰ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλέσαι προσήκει. Καί τοι χρὴ τὺς εὐλόγως μέγα φρονῦντας, καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας δικαίως ἀμφισβητῦντας, καὶ τῶν πατρίων πολλάκις μεμνημένυς, τοιαύτην τὴν ἀρχὴν τῦ γένυς ἔχοντας φαίνεσθαι. Τὰ μὲν ὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντα, καὶ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα, τηλικαῦτα ἡμῖν τὸ μέγεθός ἐσιν. Ὅσων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἴτιοι γεγόναμεν, οὕτως ἂν κάλλιστα ἐξετάσαιμεν, εἰ τόν τε χρόνον ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως ἐφεξῆς διέλθοιμεν. Εὑρήσομεν γὰ αὐτὴν ὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, ἐν ᾗ κατοικῦμεν, καὶ μεθ' ἧς πολιτευόμεθα, καὶ δι' ἣν ζῆν δυνάμεθα, σχεδὸν ἁπάσης αἰτίαν οὖσαν. Ἀνάγκη δὲ προαιρεῖσθαι τῶν εὐεργεσιῶν, μὴ τὰς διὰ μικρότητα διαλαθὺσας, καὶ κατασιωπηθείσας, ἀλλὰ τὰς διὰ τὸ μέγεθος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ πανταχῦ καὶ λεγομένας καὶ μνημονευομένας.

Πρῶτον μὲν ὖν, ὅ πρῶτον ἡ φύσις ἡμῶν ἐδείθη, διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη. Καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, ὅμως αὐτὸν καὶ νῦν ῥηθῆναι προσήκει. Δήμητρος γὰρ ἀφικνυμένης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη, τῆς Κόρης ἁρπασθείσης, καὶ πρὸς τὺς προγόνους τὺς ἡμετέρους εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ

τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ οἷόντ' ἄλλοις ἢ τοῖς μεμυημένοις ἀκούειν, καὶ δύσης δωρεὰς διττὰς, αἵπερ μέγισαι τυγχάνουσιν οὖσαι, τάς τε καρπὰς, οἳ τῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετὴν, ἧς οἱ μετέχοντες περί τε τῆς τῦ βίυ τελευτῆς, καὶ τῦ σύμπαντος αἰῶνος, ἡδίυς τὰς ἐλπίδας ἔχυσιν· ὥστως ἡ πόλις ἡμῶν, ὐ μόνον θεοφιλῶς, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως ἔσχεν, ὥσε κυρία γενομένη τοιύτων ἀγαθῶν, ὐκ ἐφθόνησε τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ὧν ἔλαβεν ἅπασι μετέδωκε. Καὶ τὰ μὲν ἔτι καὶ νῦν καθ' ἕκασον ἐνιαυτὸν δείκνυμεν· τῶν δὲ συλλήβδην τὰς εὐεργεσίας, καὶ τὰς χρείας, καὶ τὰς ὠφελείας, τὰς δι' αὐτῶν γιγνομένας ἐδιδάξαμεν. Καὶ τύτοις ἀπισεῖν, μικρὸν ἔτι ἡμῶν προσιθέντων, ὐδεὶς ἂν ἀξιώσειεν. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἐξ ὧν ἄν τις καταφρονήσειε τῶν λεγομένων ὡς ἀρχαίων ὄντων, ἐκ τῶν αὐτῶν τύτων εἰκότως ἂν καὶ τὰς πράξεις γεγενῆσθαι νομίσειεν. Διὰ γὰρ τὸ πολλὺς εἰρηκέναι, καὶ πάντας ἀκηκοέναι, προσήκει μὴ καινὰ μὲν, πισὰ δὲ δοκεῖν εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. Επειτα ὐ μόνον ἐνταῦθα καταφυγεῖν ἔχομεν, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν φήμην ἐκ πολλοῦ παρειλήφαμεν· ἀλλὰ καὶ σημείοις μείζοσιν ἢ τύτοις ἐσὶν ἡμῖν χρήσασθαι περὶ αὐτῶν. Αἱ μὲν γὰ πλεῖσαι τῶν πόλεων, ὑπομνήματα τῆς παλαιᾶς εὐεργεσίας, ἀπαρχὰς τῦ σίτυ καθ' ἕκασον ἐνιαυτὸν ὡς ἡμᾶς ἀποπέμπουσι· ταῖς δ' ἐκλειπούσαις πολλάκις ἡ Πυθία προσέταξεν ἀποφέρειν τὰ μέρη τῶν καρπῶν, καὶ ποιεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πάτρια. Καί τοι περὶ τίνων χρὴ μᾶλισα πισεύειν, ἢ περὶ ὧν ὅ, τε Θεὸς ἀναιρεῖ, καὶ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων συνδοκεῖ, καὶ τάτε πάλαι ῥηθέντα τοῖς παρῦσιν ἔργοις συμμαρτυρεῖ, καὶ

τὰ νῦν γιγνόμενα τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημένοις ὁμολογεῖ; Χωρὶς δὲ τούτων, ἐὰν ἅπαντα ταῦτα ἐάσαντες, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοπῶμεν, εὑρήσομεν ὅτι τὸν βίον οἱ πρῶτοι φανέντες ἐπὶ γῆς, οὐκ εὐθὺς οὕτως ὥσπερ νῦν ἔχοντα κατέλαβον, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν αὐτοῖς συνεπορίσαντο. Τίνας οὖν χρὴ μᾶλλον νομίζειν, ἢ δωρεὰν παρὰ τῶν Θεῶν λαβεῖν, ἢ ζητοῦντας αὐτὸς εὑρεῖν; Οὐ τοὺς ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένους, καὶ πρώτους γενομένους, καὶ πρός τε τὰς τέχνας εὐφυεστάτους ὄντας, καὶ πρὸς τὰ τῶν Θεῶν εὐσεβέστατα διακειμένους; Καίτοι μὴν ὅσης προσήκει τιμῆς τυγχάνειν τοὺς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους, πάρεργον διδάσκειν. Οὐδεὶς γὰρ ἂν δύναιτο δωρεᾶς τοσαύτης τὸ μέγεθος εὑρεῖν, ἢ τις ἴσην τοῖς πεπραγμένοις ἔσαι. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγίστου τῶν εὐεργετημάτων, καὶ πρώτου γενομένου, καὶ πᾶσι κοινοτάτου, ταῦτ' ἔχομεν εἰπεῖν.

Περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὁρῶσα τοὺς μὲν Βαρβάρους τὴν πλείστην τῆς χώρας κατέχοντας, τοὺς δὲ Ἕλληνας εἰς μικρὸν τόπον κατακεκλεισμένους, καὶ διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ἐπιβουλεύοντάς τε σφίσιν αὐτοῖς, καὶ στρατείας ἐπ' ἀλλήλους ποιουμένους, καὶ τοὺς μὲν δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν, τοὺς δὲ διὰ τὸν πόλεμον ἀπολλυμένους· οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα πρεῖδεν, ἀλλ' ἡγεμόνας εἰς τὰς πόλεις ἐξέπεμψεν, οἳ παραλαβόντες τοὺς μάλιστα βίου δεομένους, στρατηγοὶ κατασάντες αὐτῶν, καὶ πολέμῳ κρατήσαντες τοὺς Βαρβάρους, πολλὰς μὲν ἑφ' ἑκάτερα τῆς ἠπείρου πόλεις ἔκτισαν· πάσας δὲ τὰς νήσους κατῴκισαν· ἀμφοτέρους δὲ καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας, καὶ τοὺς ὑπομείναντας ἔσωσαν. Τοῖς μὲν γὰρ ἱκανὴν τὴν οἴκοι χώραν κατέλιπον, τοῖς δὲ πλείω τῆς ὑπαρ-

χύσης ἐπόρισαν. Ἅπαντα γὰρ περιεβάλοντο τὸν τόπον, ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες. Ὥστε καὶ τοῖς ὕστερον βουληθεῖσιν ἀποικίσαι τινὰς, καὶ μιμήσασθαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, πολλὴν ῥᾳδιουργίαν ἐποίησαν. Οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔδει κτωμένους χώραν διακινδυνεύειν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀφορισθεῖσαν, εἰς ταύτην οἰκεῖν ἰόντας. Καί τοι τίς ἂν ταύτης ἡγεμονίαν ἐπιδείξειεν ἢ πατριωτέραν, τῆς πρότερον γενομένης, πρὶν πλείσας οἰκισθῆναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων· ἢ μᾶλλον συμφέρουσαν, τῆς τοὺς μὲν Βαρβάρους ἀνασάτους ποιησάσης, τοὺς δ' Ἕλληνας ἐπὶ τοσαύτην εὐπορίαν προαγαγούσης;

Οὐ τοίνυν ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συνδιέπραξε, τῶν ἄλλων ὠλιγώρησεν· ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποιήσατο τῶν εὐεργεσιῶν, τροφὴν τοῖς δεομένοις εὑρεῖν, ἥνπερ χρὴ τοὺς μέλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων καλῶς διοικήσειν. Ἡγουμένη δὲ τὸν βίον τὸν ἐπὶ τούτοις μόνον, ὅπως τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν ἄξιος ἔχειν, οὕτως ἐπεμελήθη καὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε τῶν παρόντων τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ὅσα μὴ παρὰ τῶν Θεῶν ἔχομεν, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἡμῖν γέγονε, μηδὲν μὲν ἄνευ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας εἶναι, τὰ δὲ πλεῖσα διὰ ταύτην γεγενῆσθαι. Παραλαβοῦσα γὰρ τοὺς Ἕλληνας ἀνόμως ζῶντας, καὶ σποράδην οἰκοῦντας, καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ δυναστειῶν ὑβριζομένους, τοὺς δὲ δι' ἀναρχίαν ἀπολλυμένους· καὶ τούτων τῶν κακῶν αὐτοὺς ἀπήλλαξε, τῶν μὲν κυρία γενομένη, τοῖς δ' αὐτὴν παράδειγμα ποιήσασα. Πρώτη γὰρ καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτείαν κατεσήσατο. Δῆλον δ' ἐκεῖθεν· οἱ γὰρ ἐν ἀρχῇ περὶ τῶν φονικῶν ἐγκαλέσαντες, καὶ βουληθέντες μετὰ λόγου καὶ μὴ μετὰ βίας διαλύσασθαι τὰ

πρὸς ἀλλήλους· ἐν τοῖς νόμοις τοῖς ἡμετέροις τὰς κρίσεις ἐποιήσαντο περὶ τούτων.

Καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν τεχνῶν τὰς τε πρὸς τὰ ἀναγκαῖα τῷ βίῳ χρησίμας, καὶ τὰς πρὸς ἡδονὴν μεμηχανημένας, τὰς μὲν εὑροῦσα, τὰς δὲ δοκιμάσασα, χρῆσθαι τοῖς λοιποῖς παρέδωκε. Τὴν τοίνυν ἄλλην διοίκησιν οὕτω φιλοξένως κατεσκευάσατο, καὶ πρὸς ἅπαντας οἰκείως, ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομένοις, καὶ τοῖς ἀπολαῦσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμοῦσιν, ἀμφοτέροις ἁρμόττειν· καὶ μήτε τοῖς εὐδαιμονοῦσι, μήτε τοῖς δυσυχοῦσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀχρήσως ἔχειν· ἀλλ' ἑκατέροις αὐτῶν εἶναι παρ' ἡμῖν, τοῖς μὲν ἡδίσας διατριβάς, τοῖς δ' ἀσφαλεστάτην καταφυγήν. Ἔτι δὲ, τὴν χώραν οὐκ αὐτάρκη κεκτημένων ἑκάσων, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐλλείπουσαν, τὰ δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν φέρουσαν· καὶ πολλῆς ἀπορίας οὔσης, τὰ μὲν ὅπου χρὴ διαθέσθαι, τὰ δ' ὁπόθεν εἰσαγαγέσθαι· καὶ ταύτας ταῖς συμφοραῖς ἐπήμυνεν. Ἐμπόριον γὰρ ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος τὸν Πειραιᾶ κατεσήσατο, τοσαύτην ὑπερβολὴν ἔχον, ὥστε ἃ παρὰ τῶν ἄλλων ἓν παρ' ἑκάσων χαλεπὸν ἐστι λαβεῖν, ταῦθ' ἅπαντα παρ' αὐτῆς ῥᾴδιον εἶναι πορίσασθαι.

Τῶν τοίνυν τὰς πανηγύρεις κατασησάντων δικαίως ἐπαινουμένων, ὅτι τοιοῦτον ἔθος ἡμῖν παρέδοσαν, ὥστε σπεισαμένους πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὰς ἔχθρας τὰς ἐνεστηκυίας διαλυσαμένους, συνελθεῖν εἰς ταὐτὸν· μετὰ δὲ τοῦτο εὐχὰς καὶ θυσίας κοινὰς ποιησαμένους, ἀναμνησθῆναι μὲν τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχούσης, εὐμενεστέρως δ' εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον διατεθῆναι πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, καὶ τὰς τε παλαιὰς ξενίας ἀνανεώσασθαι, καὶ καινὰς ἄλλας ποιήσασθαι, καὶ μήτε τοῖς

ἰδιώτας, μήτε τοῖς διενεγκοῦσι τὴν φύσιν ἀργὸν εἶναι τὴν διατριβήν· ἀλλ' ἀθροισθέντων τῶν Ἑλλήνων εἰς ἕν, γενέσθαι τοῖς μὲν ἐπιδείξασθαι τὰς ἑαυτῶν εὐτυχίας, τοῖς δὲ θεάσασθαι τούτους πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένους· καὶ μήδ' ἑτέρους ἀθύμως διάγειν, ἀλλ' ἑκατέρους ἔχειν ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν, οἱ μὲν ὅτ' ἂν ἴδωσι τοὺς ἀθλητὰς ἑαυτῶν ἕνεκα πονοῦντας, οἱ δὲ ὅτ' ἂν ἐνθυμηθῶσιν, ὅτι πάντες ἐπὶ τὴν σφετέραν θεωρίαν ἥκουσι. Τοσούτων τοίνυν ἀγαθῶν διὰ τὰς συνόδους ἡμῖν γιγνομένων, οὐδ' ἐν τούτοις ἡ πόλις ἡμῶν ἀπελείφθη. Καὶ γὰρ θεάματα πλεῖσα καὶ κάλλιστα κέκτηται, τὰ μὲν ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλοντα, τὰ δὲ κατὰ τὰς τέχνας εὐδοκιμοῦντα, τὰ δ' ἀμφοτέροις τούτοις διαφέροντα. Καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀφικνουμένων ὡς ἡμᾶς τοσοῦτόν ἐστιν, ὥσ' εἴ τι ἐν τῷ πλησιάζειν ἀλλήλοις ἀγαθόν ἐστι, καὶ τοῦτο ὑπ' αὐτῆς περιειλῆφθαι. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ φιλίας εὑρεῖν πιστοτάτας, καὶ συνουσίαις ἐντυχεῖν παντοδαπαῖς, μάλιστα παρ' ἡμῖν ἐστιν. Ἔτι δὲ ἀγῶνας ἰδεῖν, καὶ μὴ μόνον τάχους καὶ ῥώμης, ἀλλὰ καὶ λόγων καὶ γνώμης καὶ τῶν ἄλλων ἔργων ἁπάντων, καὶ τούτων ἆθλα μέγιστα. Πρὸς γὰρ οἷς αὐτὴ τίθησι, καὶ τοὺς ἄλλους διδόναι συναναπείθει. Τὰ γὰ ὑφ' ἡμῶν κριθέντα, τοσαύτην λαμβάνει δόξαν, ὥστε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαπᾶσθαι. Χωρὶς δὲ τούτων, αἱ μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ πολλοῦ χρόνου συλλεγεῖσαι, ταχέως διελύθησαν· ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἅπαντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις πανήγυρίς ἐστιν.

Φιλοσοφίαν τοίνυν, ἣ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε, καὶ συγκατεσκεύασε, καὶ πρός τε τὰς πράξεις ἡμᾶς ἐπαίδευσε, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπραΰνε· καὶ τῶν συμφορῶν τὰς

τε δι' ἀμαθίαν, καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένας διεῖλε, καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ καλῶς ἐνεγκεῖν ἐδίδαξεν, ἡ πόλις ἡμῶν, καὶ λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δὲ ἐπισαμένοις φθονοῦσι· συνειδυῖα μὲν, ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἁπάντων τῶν ζώων ἴδιον ἔφυμεν ἔχοντες· καὶ ὅτι τούτῳ πλεονεκτήσαντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτῶν διηνέγκαμεν. Ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω ταραχώδεις ὔσας τὰς τύχας, ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν, καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν· τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων, οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὖ φρονούσης ἔργον ὄντας· καὶ τοὺς τε σοφοὺς καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι, ταύτῃ πλεῖσον ἀλλήλων διαφέροντας· ἔτι δὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρως τεθραμμένους, ἐκ μὲν ἀνδρείας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γιγνωσκομένους, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους· καὶ τοῦτο σύμβολον τῆς παιδεύσεως ἡμῶν ἑκάστου πιστότατον ἀποδεδειγμένον· καὶ τοὺς τῷ λόγῳ καλῶς χρωμένους, οὐ μόνον ἐν ταῖς αὐτῶν δυναμένους, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας· τοσοῦτον ἀπολέλοιπεν ἡ πόλις ἡμῶν περὶ τοῦ φρονεῖν καὶ λέγειν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὥσθ' οἱ ταύτης μαθηταὶ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι γεγόνασι, καὶ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν τεκμήριον εἶναι· καὶ μᾶλλον Ἕλληνας καλεῖσθαι, τοὺς τῆς παιδεύσεως τῆς ἡμετέρας, ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετασχόντας.

Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ τὰ μέρη διατρίβειν, ὑπὲρ ὅλων τῶν πραγμάτων ὑποθέμενος ἐρεῖν· μὴ δὲ ἐκ τούτων ἐγκωμιάζειν τὴν πόλιν, ἀπορῶν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον

αὐτὴν ἐπαινεῖν· ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι πρὸς τὲς ἐπὶ τοῖς τοιύτοις φιλοτιμυμένυς. Ἡγῦμαι δὲ τὲς προγόνυς ἡμῶν, ὐχ ἧττον ἐκ τῶν κινδύνων τῶν πρὸς τὸν πόλεμον τιμᾶσθαι προσήκειν, ἢ τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν. Οὐ γὰρ μικρὰς, ὐδ' ὀλίγυς, ὐδ' ἀφανεῖς ἀγῶνας ὑπέμειναν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ δεινὰς καὶ μεγάλυς, τὲς μὲν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν χώρας, τὲς δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας. Ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσαν, κοινὴν τὴν πόλιν παρέχοντες, καὶ τοῖς ἀδικυμένοις ἀεὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαμύνουσαν. Διὸ δὴ καὶ κατηγορῦσί τινες ἡμῶν, ὡς ὐκ ὀρθῶς βυλευομένων, ὅτι τὲς ἀσθενεσέρους εἰθίσμεθα θεραπεύειν· ὥσπερ ὐ μετὰ τῶν ἐπαινεῖν βυλομένων ἡμᾶς τὲς λόγυς ὄντας τὲς τοιύτυς. Οὐ γὰρ ἀγνοῦντες, ὅσον διαφέρυσιν αἱ μείζυς τῶν συμμαχιῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, οὕτως ἐβουλευσάμεθα περὶ αὐτῶν· ἀλλὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἀκριβέσερον εἰδότες τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῶν τοιύτων, ὅμως ἠρύμεθα τοῖς ἀσθενεσέροις καὶ παρὰ τὸ συμφέρον βοηθεῖν μᾶλλον, ἢ τοῖς κρείττοσι τῦ λυσιτελῦντος ἕνεκα συναδικεῖν. Γνοίη δ' ἄν τις καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ῥώμην τῆς πόλεως, ἐκ τῶν ἱκετειῶν, ἃς ἤδη τινὲς ἡμῶν ἐποιήσαντο. Τὰς μὲν ὖν ἢ νεωσὶ γεγενημένας, ἢ περὶ μικρῶν ἐλθύσας, παραλείψω.

Πολὺ δὲ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν (ἐκεῖθεν γὰ δίκαιον τὰς πίσεις λαμβάνειν, τὲς περὶ τῶν πατρίων ἀμφισβητῦντας) ἦλθον οἵθ' Ἡρακλέους παῖδες, καὶ μικρὸν πρὸ τύτων Ἄδρασος ὁ Ταλαῦ, βασιλεὺς ὢν Ἄργυς. Οὗτος μὲν ἐκ τῆς στρατείας δεδυσυχηκὼς τῆς ἐπὶ Θήβας, καὶ τὲς ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ τελευτήσαντας αὐτὸς μὲν ὐ δυνάμενος ἀνελέσθαι, τὴν δὲ πόλιν ἡμῶν ἀξιῶν βοηθεῖν

ταῖς κοιναῖς τύχαις, καὶ μὴ παροραῖν τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ἀτάφους γιγνομένους, μηδὲ παλαιὸν ἔθος καὶ πάτριον νόμον καταλυόμενον. Οἱ δὲ παῖδες Ἡρακλέους φεύγοντες τὴν Εὐρυσθέως ἔχθραν, καὶ τὰς μὲν ἄλλας πόλεις ὑπερορῶντες, ὡς οὐκ ἂν δυναμένας βοηθῆσαι ταῖς ἑαυτῶν συμφοραῖς, τὴν δ' ἡμετέραν ἱκανὴν νομίζοντες εἶναι μόνην ἀποδοῦναι χάριν, ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν ἅπαντας ἀνθρώπους εὐηργέτησεν. Ἐκ δὴ τούτων ῥᾴδιον κατιδεῖν, ὅτι καθ' ἑκεῖνον τὸν χρόνον ἡ πόλις ἡμῶν ἡγεμονικῶς εἶχε, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας. Τίνες γὰρ ἂν ἱκετεύειν τολμήσαιεν, ἢ τοὺς ἥττους αὐτῶν, ἢ τοὺς ὑφ' ἑτέροις ὄντας, παραλιπόντες τοὺς μείζω δύναμιν ἔχοντας· ἄλλως τε καὶ περὶ πραγμάτων οὐκ ἰδίων, ἀλλὰ κοινῶν, καὶ περὶ ὧν οὐδένας ἄλλους εἰκὸς ἦν ἐπιμεληθῆναι, πλὴν τῶν προεσάντων τῶν Ἑλλήνων ἀξιούντων; Ἔπειτα οὐδὲ ψευσθέντες φαίνονται τῶν ἐλπίδων, δι' ἃς κατέφυγον ἐπὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν. Ἀνελόμενοι γὰρ τὸν πόλεμον, ὑπὲρ μὲν τῶν τελευτησάντων πρὸς Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους πρὸς τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν· τοὺς μὲν ἐπιστρατεύσαντες ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι θάψαι τοὺς νεκροὺς τοῖς προσήκουσι· Πελοποννησίων δὲ τοὺς μετ' Εὐρυσθέως εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐσβαλόντας, ἐπεξελθόντες ἐνίκησαν μαχόμενοι, κἀκεῖνον τῆς ὕβρεως ἔπαυσαν. Θαυμαζόμενοι δὲ καὶ διὰ τὰς ἄλλας πράξεις, ἐκ τούτων τῶν ἔργων ἔτι μᾶλλον εὐδοκίμησαν. Οὐ γὰρ παρὰ μικρὸν ἐποίησαν, ἀλλὰ τοσοῦτον τὰς τύχας ἑκατέρων μετήλλαξαν, ὥσθ' ὁ μὲν ἱκετεύειν ἡμᾶς ἀξιώσας, βίᾳ τῶν ἐχθρῶν κρατήσας, ἅπαντ' ὧν ἐδεήθη διαπραξάμενος ἀπῆλθεν·

Εὐρυσθεὺς δὲ βιάσασθαι προσδοκήσας, αὐτὸς αἰχμάλωτος γεγονὼς ἱκέτης ἠναγκάσθη κατασῆναι. Καὶ τῷ μὲν ὑπερενεγκόντι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὃς ἐκ Διὸς μὲν ἦν γεγονὼς, ἔτι δὲ θνητὸς ὢν θεᾶ ῥώμην εἶχε· τούτῳ μὲν ἐπιτάττων καὶ λυμαινόμενος ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσεν. Ἐπειδὴ δ' εἰς ἡμᾶς ἐξήμαρτεν, εἰς τοσαύτην κατέση μεταβολὴν, ὥσ' ἐπὶ τοῖς πᾶσιν ἐκείνου γενόμενος, ἐπονειδίσως τὸν βίον ἐτελεύτησε. Πολλῶν δὲ ὑπαρχουσῶν εὐεργεσιῶν ἡμῖν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, περὶ ταύτης μόνης μοι συμβέβηκεν εἰπεῖν. Ἀφορμὴν γὰρ λαβόντες τὴν δι' ἡμῶν αὐτοῖς γενομένην σωτηρίαν, οἱ πρόγονοι μὲν τῶν νῦν ἐν Λακεδαίμονι βασιλευόντων, ἔκγονοι δ' Ἡρακλέους, κατῆλθον μὲν εἰς Πελοπόννησον, κατέσχον δ' Ἄργος καὶ Λακεδαίμονα καὶ Μεσσήνην, οἰκισταὶ δὲ Σπάρτης ἐγένοντο, καὶ τῶν παρόντων αὐτοῖς ἀγαθῶν ἁπάντων ἀρχηγοὶ κατέσησαν. Ὧν ἐχρῆν ἐκείνους μεμνημένους, μηδέποτ' εἰς τὴν χώραν ταύτην ἐμβαλεῖν, ἐξ ἧς ὁρμηθέντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι, εἰς τοσαύτην εὐδαιμονίαν κατέσησαν· μηδ' εἰς κινδύνους καθισάσαι τὴν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους προκινδυνεύσασαν· μὴ δὲ τοῖς μὲν ἀπ' ἐκείνου γενομένοις δίδοναι τὴν βασιλείαν, τὴν δὲ τῷ γένει τῆς σωτηρίας αἰτίαν ὖσαν, δουλεύειν ἑαυτοῖς ἀξιῶν. Εἰ δὲ δεῖ τὰς χάριτας καὶ ἐπιεικείας ἀνελόντας ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ τὸν ἀκριβέστατον τῶν λόγων εἰπεῖν· ἃ δή που πάτριόν ἐσιν, ἡγεῖσθαι τὰς ἐπίλυδας τῶν αὐτοχθόνων, ἃδὲ τὰς εὖ παθόντας τῶν εὖ ποιησάντων, ἃδὲ τὰς ἱκέτας γενομένους τῶν ὑποδεξαμένων. Ἔτι δὲ συντομωτέρως ἔχω δηλῶσαι περὶ αὐτῶν. Τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνίδων

πόλεων, χωρὶς τῆς ἡμετέρας, Ἄργος καὶ Θῆβαι καὶ Λακεδαίμων, ἃ τότ' ἦσαν μέγισαι, ἃ νῦν ἔτι διατελοῦσι. Φαίνονται δ' ἡμῶν οἱ πρόγονοι τοσοῦτον ἁπάντων διενεγκόντες, ὥσθ' ὑπὲρ μὲν Ἀργείων δυσυχησάντων Θηβαίοις, ὅτε μέγιστον ἐφρόνησαν, ἐπιτάττοντες· ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, Ἀργείους, ἃ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους μάχῃ νικήσαντες, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Εὐρυσθέα κινδύνου τοὺς οἰκίσαντας τῆς Σπάρτης, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς Λακεδαιμονίων διασώσαντες. Ὥστε περὶ μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἕλλησι δυνάσεώς, οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις σαφέστερον ἐπιδεῖξαι δυνηθείη.

Δοκεῖ δέ μοι καὶ περὶ τῶν πρότερον τῶν πρὸς τοὺς Βαρβάρους τῇ πόλει πεπραγμένων προσήκειν εἰπεῖν· ἄλλως τε, ἐπειδὴ καὶ τὸν λόγον κατεσησάμην περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐπ' ἐκείνους. Ἅπαντας μὲν οὖν ἐξαριθμῶν τοὺς κινδύνους, λίαν ἂν μακρολογοίην. Ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ὀλίγῳ πρότερον διῆλθον, πειράσομαι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν. Εἰσὶ γὰρ ἀρχικώτατα μὲν τῶν ἐθνῶν, καὶ μεγίστας δυνάσειας ἔχοντα, Σκύθαι καὶ Θρᾷκες καὶ Πέρσαι. Τυγχάνουσι δ' ὄντοι μὲν ἅπαντες ἡμῖν ἐπιβουλεύσαντες· ἡ δ' ἡμετέρα πόλις πρὸς ἅπαντας τούτους διακινδυνεύσασα. Καίτοι τί λοιπὸν ἔσαι τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἢν ἐπιδειχθῶσι τῶν μὲν Ἑλλήνων, οἱ μὴ δυνάμενοι τυγχάνειν τῶν δικαίων, ἡμᾶς ἱκετεύειν ἀξιοῦντες· τῶν δὲ Βαρβάρων οἱ βουλόμενοι καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας, ἐφ' ἡμᾶς πρώτους ἰόντες; Ἐπιφανέστατος μὲν οὖν τῶν πολέμων ὁ Περσικὸς γέγονεν· οὐ μὴν ἐλάττω τούτων τεκμήρια τὰ παλαιὰ τῶν ἔργων ἐστὶ τοῖς περὶ τῶν πατρίων ἀμφισβητοῦσιν. Ἔτι γὰρ ταπεινῆς οὔσης τῆς Ἑλλάδος,

ἦλθον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, Θρᾷκες μὲν μετ' Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος, Σκύθαι δὲ μετ' Ἀμαζόνων τῶν Ἄρεως θυγατέρων, ὑ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ὃν ἑκάτεροι τῆς Εὐρώπης ἐπῆρχον· μισοῦντες μὲν ἅπαν τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος, ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα ποιησάμενοι· νομίζοντες ἐκ τούτου τοῦ τρόπου πρὸς μίαν μὲν πόλιν κινδυνεύσειν, ἁπασῶν δ' ἅμα κρατήσειν. Οὐ μὴν κατώρθωσαν, ἀλλὰ πρὸς μόνους τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους συμβαλόντες, ὁμοίως διεφθάρησαν, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπολέμησαν. Δῆλον δὲ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν τῶν γενομένων ἐκείνοις. Οὐ γὰρ ἄν ποθ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν τοσοῦτον χρόνον διέμειναν, εἰ μὴ ᾗ τὰ πραχθέντα πολὺ τῶν ἄλλων διήνεγκε. Λέγεται δ' ὧν περὶ μὲν Ἀμαζόνων, ὡς τῶν μὲν ἐλθουσῶν οὐδὲ μία πάλιν ἀπῆλθεν· αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι διὰ τὴν ἐνθάδε συμφορὰν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξεβλήθησαν. Περὶ δὲ Θρᾳκῶν, ὅτι τὸν ἄλλον χρόνον ὅμοροι προσοικοῦντες ἡμῖν, διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατείαν τοσοῦτον διέλιπον, ὥσ' ἐν τῷ μεταξὺ τῆς χώρας, ἔθνη πολλὰ ᾗ γένη παντοδαπὰ ᾗ πόλεις μεγάλας κατοικισθῆναι.

Καλὰ μὲν οὖν ᾗ ταῦτα, ᾗ πρέποντα τοῖς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητοῦσιν. Ἀδελφὰ δὲ τῶν εἰρημένων ᾗ τοιαῦτα, οἷάπερ εἰκὸς τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας, ἃ πρὸς Δαρεῖον ᾗ Ξέρξην πολεμήσαντες ἔπραξαν. Μεγίστω γὰρ ἐκείνω πολέμου συστάντος, ᾗ πλείστων κινδύνων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συμπεσόντων, ᾗ τῶν μὲν πολεμίων ἀνυποστάτων οἰομένων εἶναι διὰ τὸ πλῆθος, τῶν δὲ συμμάχων ἀνυπέρβλητον ἡγεμένων ἔχειν τὴν ἀρετήν· ἀμφοτέρων κρατήσαντες, ὡς ἑκατέρῳ προσῆκεν,

καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς κινδύνους διενεγκόντες, εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν· οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τῆς θαλάττης τὴν ἀρχὴν ἔλαβον, δόντων μὲν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὐκ ἀμφισβητούντων δὲ τῶν νῦν ἡμᾶς ἀφαιρεῖσθαι ζητούντων. Καὶ μηδείς οἰέσθω με ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ τούτους τοὺς καιροὺς, πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα, τοσοῦτον αὐτῶν διήνεγκε.

Βούλομαι δ' ὀλίγῳ μακρότερα περὶ ταῖν πολέοιν ταύταιν εἰπεῖν, καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν· ἵν' ἀμφοτέρων ἡμῖν ὑπομνήματα γένηται, τῆς τε τῶν προγόνων ἀρετῆς, καὶ τῆς πρὸς τοὺς Βαρβάρους ἔχθρας. Καί τοι με οὐδὲ λέληθεν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν, ὕστατον ἐπελθόντα λέγειν περὶ πραγμάτων πάλαι προκατειλημμένων, καὶ περὶ ὧν οἱ μάλιστα δυνηθέντες τῶν πολιτῶν εἰπεῖν, ἐπὶ τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις πολλάκις εἰρήκασιν. Ἀνάγκη γὰ τὰ μὲν μέγιστα τούτων ἤδη κατακεχρῆσθαι, μικρὰ δέ τινα παραλελεῖφθαι. Ὅμως δ' ἐκ τῶν ὑπολοίπων, ἐπειδὴ συμφέρει τοῖς πράγμασιν, οὐκ ὀκνητέον μνησθῆναι αὐτῶν.

Πλείσων μὲν ὧν ἀγαθῶν αἰτίους, καὶ μεγίστων ἐπαίνων ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι, τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προκινδυνεύσαντας. Οὐ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου τούτου γεγενημένων, καὶ δυνασευσάντων ἐν ἑκατέρᾳ ταῖν πολέοιν, δίκαιον ἀμνημονεῖν. Ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν οἱ προασκήσαντες τοὺς ἐπιγιγνομένους, καὶ τὰ πλήθη προτρέψαντες ἐπ' ἀρετὴν, καὶ χαλεποὺς ἀνταγωνιστὰς τοῖς Βαρβάροις ποιήσαντες. Οὐ γὰρ ὠλι-

γώρων τῶν κοινῶν, ὐδ' ἀπήλαυον μὲν ὡς ἰδίων, ἠμελῶν δὲ ὡς ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐκήδοντο μὲν ὡς οἰκείων, ἀπείχοντο δὲ ὥσπερ χρὴ τῶν μηδὲν προσηκόντων. Οὐδὲ πρὸς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον· ἀλλ' ὅτος ἐδόκει πλοῦτον ἀσφαλέσατον κεκτῆσθαι, ϗ κάλλιστον, ὅς τις τυγχάνει τοιαῦτα πράτ]ων, ἐξ ὧν αὐτός τε μέλλοι μάλιστα εὐδοκιμήσειν, ϗ τοῖς πᾶσι μεγίστην δόξαν καταλείψειν. Οὐδὲ γὰρ τὰς ῥᾳσύτητας ἀλλήλων ἐζήλων, ὐδὲ τὰς τόλμας τὰς καθ' ἑαυτῶν ἤσκων· ἀλλὰ δεινότερον ἐνόμιζον εἶναι, τὸ κακῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀκούειν, ἢ καλῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν. Μᾶλλον δὲ ἠσχύνοντο ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἁμαρτήμασιν, ἢ νῦν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις τοῖς σφετέροις αὐτῶν. Τούτων δ' ἦν αἴτιον, ὅτι τοὺς νόμους ἐσκόπουν, ὅπως ἀκριβῶς ϗ καλῶς ἔξουσιν, οὐχ οὕτω τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων, ὡς τοὺς περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων. Ηπίσαντο γὰρ, ὅτι τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων ὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων· ἀλλ' ἀπ' ὀλίγων συνθημάτων ῥᾳδίως ϗ περὶ τῶν ἰδίων ϗ περὶ τῶν κοινῶν ὁμονοήσουσιν. Οὕτω δὲ πολιτικῶς εἶχον, ὥστε καὶ τὰς σάσεις ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, ὐχ ὁπότεροι τοὺς ἑτέρους ἀπολέσαντες, τῶν λοιπῶν ἄρξουσιν· ἀλλ' ὁπότεροι ὀφθήσονται τὴν πόλιν ἀγαθόν τι ποιήσαντες. Καὶ τὰς ἑταιρίας συνῆγον, ὐχ ὑπὲρ τῶν ἰδίᾳ συμφερόντων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ὠφελείᾳ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ τῶν ἄλλων διώκων, θεραπεύοντες, ἀλλ' οὐχ ὑβρίζοντες τοὺς Ἕλληνας· ϗ στρατηγεῖν οἰόμενοι δεῖν, ἀλλὰ μὴ τυραννεῖν αὐτῶν· ϗ μᾶλλον ἐπιθυμοῦντες ἡγεμόνες ἢ δεσπόται προσαγορεύεσθαι, καὶ σωτῆρες, ἀλλὰ μὴ λυμεῶνες ἀποκαλεῖσθαι· τῷ ποιεῖν

εὖ προσαγόμενοι τὰς πόλεις, ἀλλ' ὑ βίᾳ καταστρεφόμενοι· πιστέροις μὲν τοῖς λόγοις, ἢ νῦν τοῖς ὅρκοις χρώμενοι· ταῖς δὲ συνθήκαις, ὥσπερ ἀνάγκας ἐμμένειν ἀξιοῦντες· ὐχ ὕτως ἐπὶ ταῖς δυνασείαις μέγα φρονοῦντες, ὡς ἐπὶ τῷ σωφρόνως ζῆν φιλοτιμούμενοι· τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντες γνώμην ἔχειν πρὸς τὺς ἥτλυς, ἥν περ τὺς κρείτλυς πρὸς σφᾶς αὐτύς· ἰδία μὲν ἄσυ τὰς ἑαυτῶν πόλεις ἡγύμενοι, κοινὴν δὲ πατρίδα τὴν Ἑλλάδα νομίζοντες εἶναι.

Τοιαύταις δὲ διανοίαις χρώμενοι, ὐ τὺς νεωτέρυς τοιύτοις ἤθεσι παιδεύοντες, ὕτως ἄνδρας ἀγαθὺς ἀπέδειξαν τὺς πολεμήσαντας πρὸς τὺς ἐκ τῆς Ασίας, ὥσε μηδένα πώποτε δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν, μήτε τῶν Ποιητῶν, μήτε τῶν Σοφισῶν, ἀξίως τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων εἰπεῖν. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην. Ὁμοίως γάρ ἐσι χαλεπὸν, ἐπαινεῖν τὺς ὑπερβεβηκότας τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς, ὥσπερ τοὺς μηδὲν ἀγαθὸν πεποιηκότας. Τοῖς μὲν γὰρ οὐχ ὕπεισι πράξεις, πρὸς δὲ τὺς ὐκ εἰσὶν ἁρμόττοντες λόγοι. Πῶς γὰρ ἄν γένοιντο σύμμετροι τοιύτοις ἀνδράσιν, οἳ τοσῦτον τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων διήνεγκαν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ μίαν πόλιν στρατεύσαντες ἔτη δέκα διέτριψαν· οἱ δὲ τὴν ἐξ ἁπάσης τῆς Ασίας δύναμιν, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεπολέμησαν· ὐ μόνον δὲ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας διέσωσαν, ἀλλὰ ὐ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν ἠλευθέρωσαν; Ποίων δ' ἄν ἔργων, ἢ πόνων, ἢ κινδύνων ἀπέσησαν, ὥσε ζῶντες εὐδοκιμεῖν, οἵ τινες ὑπὲρ τῆς δόξης ἧς ἔμελλον τελευτήσαντες ἕξειν, ὕτως ἑτοίμως ἤθελον ἀποθνήσκειν; Οἶμαι δὲ καὶ τὸν πόλεμον τῦτον Θεῶν τινα συναγαγεῖν, ἀγασθέντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα

μὴ τοιῦτοι γενόμενοι τὴν φύσιν διαλάθοιεν, μήδ' ἀκλεῶς τὸν βίον τελευτήσαιεν· ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τοῖς ἐκ τῶν Θεῶν γεγονόσι, καὶ καλυμένοις Ἡμιθέοις, ἀξιωθεῖεν. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδοσαν· τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην κατέλιπον.

Αεὶ μὲν ὖν οἵ θ' ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, φιλοτίμως πρὸς ἀλλήλυς εἶχον· ὑ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ καλλίσων ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐφιλονείκησαν· ὐκ ἐχθρὺς, ἀλλ' ἀνταγωνισὰς σφᾶς αὐτὺς εἶναι νομίζοντες, ὐδ' ἐπὶ δυλείᾳ τῇ τῶν Ἑλλήνων τὸν Βάρβαρον θεραπεύοντες, ἀλλ' ἅμα μὲν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ὁμονοῦντες· ὁπότεροι δὲ ταύτης αἴτιοι γενήσονται, περὶ τύτυ ποιύμενοι τὴν ἅμιλλαν. Επεδείξαντο δὲ τὰς αὐτῶν ἀρετὰς, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὑπὸ Δαρείυ πεμφθεῖσιν. Αποβάντων γὰ αὐτῶν εἰς τὴν Ατλικὴν, οἱ μὲν ὑ περιέμειναν τὺς συμμάχους, ἀλλὰ τὸν κοινὸν πόλεμον ἴδιον κίνδυνον ποιησάμενοι, πρὸς τὺς ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος καταφρονήσαντας ἁπάντων, τὴν οἰκείαν δύναμιν ἔχοντες, ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας, ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίας ψυχᾶς μέλλοντες κινδυνεύσειν. Οἱ δ' ὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ατλικὴν πόλεμον, καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες, ἦκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες· τοσαύτην ποιησάμενοι σπυδὴν, ὅσην περ ἂν τῆς ἑαυτῶν χώρας πορθυμένης. Σημεῖον δὲ τὺ ταχυς, καὶ τῆς ἀμίλλης· τὺς μὲν γὰ ἡμετέρυς προγόνυς φασὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πυθέσθαι τε τὴν ἀπόβασιν τὴν τῶν Βαρβάρων, καὶ βοηθήσαντας ἐπὶ τὺς ὄρυς τῆς χώρας, καὶ μάχῃ νικήσαντας, τρόπαιον στῆσαι τῶν πολεμίων· Τοὺς δὲ ἐν τρισὶν ἡμέραις, καὶ τοσαύταις νυξὶ

διακόσια καὶ χίλια σάδια διελθεῖν, στρατοπέδῳ πορευομένους. Οὕτω σφόδρα ἠπείχθησαν, οἱ μὲν μετασχεῖν τῶν κινδύνων, οἱ δ' ὀφθῆναι συμβαλόντες, πρὶν ἐλθεῖν τοὺς βοηθήσοντας. Μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ὕστερον στρατείας, ἣν αὐτὸς Ξέρξης ἤγαγεν, ἐκλιπὼν μὲν τὰ βασίλεια, στρατηγὸς δὲ κατασῆναι τολμήσας, ἅπαντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ασίας συναγείρας· περὶ οὗ τίς οὐχ ὑπερβολὰς προθυμηθεὶς εἰπεῖν, ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων εἴρηκεν; Ὃς εἰς τοσοῦτον ἦλθεν ὑπερηφανίας, ὥστε μικρὸν μὲν ἡγησάμενος ἔργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα χειρώσασθαι, βουληθεὶς δὲ τοιοῦτο μνημεῖον καταλιπεῖν, ὃ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς ἐστιν· οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἐξεῦρε καὶ συνηνάγκασεν, ὃ πάντες θρυλλοῦσιν, ὥσε τῷ στρατοπέδῳ πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δ' Αθω διορύξας. Πρὸς δὴ τὸν οὕτω μέγα φρονήσαντα, καὶ τηλικαῦτα διαπραξάμενον, τοσούτων δὲ δεσπότην γενόμενον, ἁπάντων διελόμενοι τὸν κίνδυνον. Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς Θερμοπύλας, πρὸς τὸ πεζὸν, χιλίους αὐτῶν ἐπιλέξαντες, καὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παραλαβόντες, ὡς ἐν τοῖς στενοῖς κωλύσοντες αὐτοὺς περαιτέρω προελθεῖν. Οἱ δὲ ἡμέτεροι πατέρες ἐπ' Αρτεμίσιον, ἑξήκοντα τριήρεις πληρώσαντες πρὸς ἅπαν τὸ τῶν πολεμίων ναυτικόν. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων, οὐχ οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες, ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζόμενοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν πόλιν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ ζητοῦντες ἑαυτοὺς ἐξίσου κατασῆσαι, καὶ δεδιότες μὴ δὶς ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία γένηται τοῖς Ἕλλησι τῆς σωτηρίας· οἱ δὲ ἡμέτεροι πρόγονοι, μά-

λισα μὲν βουλόμενοι διαφυλάξαι τὴν παρῦσαν δόξαν, καὶ πᾶσι ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι καὶ πρότερον δι' ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τύχην ἐνίκησαν· ἔπειτα δὲ, καὶ προσαγαγέσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῷ διαναυμαχεῖν, ἐπιδείξαντες αὐτοῖς, ὁμοίως ἐν τοῖς ναυτικοῖς κινδύνοις, ὥσπερ ἐν πεζοῖς, τὴν ἀρετὴν τῦ πλήθυς περιγιγνομένην. Ἰσας δὲ τὰς τόλμας παρασχόντες, οὐχ ὁμοίως ἐχρήσαντο ταῖς τύχαις· ἀλλ' οἱ μὲν διεφθάρησαν, καὶ ταῖς ψυχαῖς νικῶντες, τοῖς σώμασιν ἀπέπον. Οὐ μὴν δὴ τῦτό γε θέμις εἰπεῖν, ὡς ἡττήθησαν· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν φυγεῖν ἠξίωσεν. Οἱ δὲ ἡμέτεροι τὰς μὲν πρόπλυς ἐνίκησαν. Ἐπειδὴ δὲ ἤκουσαν τῆς παρόδου τὺς πολεμίους κρατῦντας, οἴκαδε καταπλεύσαντες, καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν διοικήσαντες, ὅπως ἐβυλεύσαντο περὶ τῶν λοιπῶν, ὥσε πολλῶν καλῶν αὐτοῖς προειργασμένων, ἐν τοῖς τελευταίοις τῶν κινδύνων ἐπὶ πλέον διενεγκεῖν. Ἀθύμως μὲν ἁπάντων τῶν συμμάχων διακειμένων, καὶ Πελοποννησίων μὲν διατειχιζόντων τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ζητῦντων ἰδίαν αὐτοῖς σωτηρίαν· τῶν δ' ἄλλων πόλεων ὑπὸ τοῖς Βαρβάροις γεγενημένων, καὶ συστρατευομένων ἐκείνως, πλὴν εἴ τις διὰ σμικρότητα παρημελήθη· προσπλεουσῶν δὲ τριηρῶν διακοσίων καὶ χιλίων, καὶ τῆς πεζῆς στρατιᾶς ἀναριθμήτυ μελλύσης εἰς τὴν Ἀτλικὴν εἰσβάλλειν, ὐδὲ μιᾶς σωτηρίας αὐτοῖς ὑπολειπομένης, ἀλλ' ἔρημοι σύμμαχων γεγενημένοι, καὶ τῶν ἐλπίδων ἁπασῶν διημαρτηκότες· ἐξὸν αὐτοῖς μὴ μόνον τὺς παρόντας κινδύνυς διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τιμὰς ἐξαιρέτυς λαβεῖν, ἃς αὐτοῖς ἐδίδου Βασιλεὺς, ἡγύμενος, εἰ τὸ τῆς πόλεως προσλάβοι ναυτικὸν, παραχρῆμα καὶ Πελοποννήσου κρατήσειν· οὐχ ὑπέμειναν τὰς παρ'

ἐκείνῳ δωρεὰς, ὐδ' ὀργισθέντες τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ωρῳδόθησαν, ἀσμένως ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τοὺς Βαρβάρους ὥρμησαν· ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ωολεμεῖν ωαρεσκευάζοντο, τοῖς δ' ἄλλοις τὴν δυλείαν αἱρουμένοις συγγνώμην εἶχον. Ἠγῦντο γὰρ, ταῖς μὲν ταπειναῖς τῶν ωόλεων ωροσήκειν, ἐξ ἅπαντος τρόπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν· ταῖς δὲ ωρωτευούσαις τῆς Ἑλλάδος ἀξιύσας, ὐχ οἵόντ' εἶναι διαφεύγειν τὺς κινδύνυς· ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς αἱρετώτερόν ἐσι καλῶς ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν αἰσχρῶς, ὕτω κὴ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχύσας λυσιτελεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι μᾶλλον, ἢ δούλας ὀφθῆναι γενομένας. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτα διενοήθησαν· ἐπειδὴ γὰ ὐχ οἷοί τ' ἦσαν ωρὸς ἀμφοτέρας ἅμα παρατάξασθαι τὰς δυνάμεις, ωαραλαβόντες ἅπαντα τὸν ὄχλον τὸν ἐκ τῆς πόλεως, εἰς τὴν ἐχομένην νῆσον ἐξέπλευσαν· ἵν' ἐν μέρει ωρὸς ἑκατέραν τὴν δύναμιν, ἀλλὰ μὴ ωρὸς ἀμφοτέρας ἅμα κινδυνεύσωσι. Καί τοι ωῶς ἂν ἐκείνων ἄνδρες ἀμείνους, ἢ μᾶλλον φιλέλληνες ὄντες ἐπιδειχθεῖεν, οἵ τινες ἐτόλμησαν ἐπιδεῖν, ὥσε μὴ τοῖς λοιποῖς αἴτιοι γενέσθαι τῆς δυλείας, ἐρήμην μὲν τὴν πόλιν γιγνομένην, τὴν δὲ χώραν ωορθυμένην, ἱερὰ δὲ συλώμενα, κὴ νεὼς ἐμπιπραμένυς, ἅπαντα δὲ τὸν πόλεμον ωερὶ ωατρίδα τὴν ἑαυτῶν γινόμενον; Καὶ ὐδὲ τωῦτα ἀπέχρησεν αὐτοῖς, ἀλλὰ ωρὸς χιλίας καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι διαναυμαχεῖν ἐτόλμησαν· ὐ μὴν εἰάθησαν. Καταισχυνθέντες γὰ Πελοποννήσιοι τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, κὴ νομίσαντες ωροδιαφθαρέντων μὲν τῶν ἡμετέρων, οὐδ' αὐτοὶ σωθήσεσθαι· κατορθωσάντων δὲ, εἰς ἀτιμίαν τὰς αὐτῶν πόλεις κατασήσειν· ἠναγκάσθησαν

μετασχεῖν τῶν κινδύνων. Καὶ τὰς μὲν θορύβους τὰς ἐν τῷ πράγματι γενομένας, καὶ τὰς κραυγὰς, καὶ τὰς παρακελεύσεις, ἃ κοινὰ πάντων εἰσὶ ναυμαχούντων, οὐχ ὁρῶ τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν· ἃ δέ ἐσιν ἴδια, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἄξια, καὶ τοῖς προειρημένοις ὁμολογούμενα, ταῦτα δ' ἐμὸν ἔργον εἰπεῖν ἐσί. Τοσοῦτον γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν διέφερεν, ὅτ' ἦν ἀκέραιος, ὡς' ἀνάσατος γενομένη πλείους μὲν συνεβάλετο τριήρεις εἰς τὸν κίνδυνον τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἢ σύμπαντες οἱ ναυμαχήσαντες. Οὐδεὶς δὲ πρὸς ἡμᾶς ὕτως ἔχει δυσμενῶς, ὅς τις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε, διὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν ἡμᾶς τῷ πολέμῳ κρατῆσαι, ταύτης δὲ τὴν ἡμετέραν πόλιν αἰτίαν γενέσθαι. Καί τοι μελλούσης στρατείας ἐπὶ τὺς Βαρβάρυς ἔσεσθαι, τίνας χρὴ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν; Οὐ τὺς ἐν τῷ πρωτέρῳ πολέμῳ μάλισα εὐδοκιμήσαντας, καὶ πολλάκις μὲν ἰδίᾳ προκινδυνεύσαντας, ἐν δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν ἀγώνων ἀρισείων ἀξιωθέντας; Οὐ τὺς τὴν ἑαυτῶν ἐκλιπόντας ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας· καὶ τό, τε παλαιὸν οἰκισὰς τῶν πλείσων πόλεων γενομένας, καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τῶν μεγίσων συμφορῶν διασώσαντας; Πῶς δὲ οὐκ ἂν δεινὰ πάθοιμεν, εἰ τῶν κακῶν πλεῖσον μέρος μετασχόντες, ἐν ταῖς τιμαῖς ἔλατον ἔχειν ἀξιωθείημεν; Καὶ τότε προταχθέντες ὑπὲρ ἁπάντων, νῦν ἑτέροις ἀκολυθεῖν ἀναγκαθείημεν;

Μέχρι μὲν δὴ τύτων, οἶδ' ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν, πλείσων ἀγαθῶν τὴν πόλιν ἡμῶν αἰτίαν γεγενῆσθαι, καὶ δικαίως ἂν αὐτῆς τὴν ἡγεμονίαν εἶναι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη τινὲς ἡμῶν κατηγορῦσιν, ὡς ἐπειδὴ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάτης παρελάβομεν, πολλῶν κα-

κῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέσημεν· ἢ τόν τε Μηλίων ἀνδραποδισμὸν, ἢ τῶν Σκιωναίων ὄλεθρον, ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἡμῖν προφέρουσιν. Ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι πρῶτον μὲν οὐδὲν εἶναι τοῦτο σημεῖον, ὡς κακῶς ἤρχομεν, εἴ τινες τῶν πολεμησάντων ἡμῖν, σφόδρα φαίνονται κολαθέντες· ἀλλὰ πολὺ τόδε μεῖζον τεκμήριον, ὡς καλῶς διῳκοῦμεν τὰ τῶν συμμάχων, ὅτι τῶν πόλεων τῶν ἐφ' ἡμῖν οὐσῶν, οὐδὲ μία τοιαύτας συμφορᾶς περιέπεσεν. Ἔπειτα, εἰ μὲν ἄλλοι τινὲς τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρότερον ἐπεμελήθησαν, εἰκότως ἂν ἡμῖν ἐπιτιμῶεν. Εἰ δὲ μή ποτε τοῦτο γέγονε, μήθ' οἷόντ' ἐστὶ τοσούτων πόλεων τὸ πλῆθος κρατεῖν, ἢν μή τις κολάζῃ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας· πῶς οὐ δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς ἐπαινεῖν, οἵ τινες ἐλαχίστοις χαλεπήναντες, πλεῖστον χρόνον τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν ἠδυνήθημεν; Οἶμαι δὲ πᾶσι δοκεῖν, τούτους κρατίστους προστάτας γεγενῆσθαι τῶν Ἑλλήνων, ἐφ' ὧν οἱ πειθαρχήσαντες ἄριστα τυγχάνουσι πράξαντες. Ἐπὶ τοίνυν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας εὑρήσομεν ἢ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους πρὸς εὐδαιμονίαν πλεῖστον ἐπιδόντας, ἢ τὰς πόλεις μεγίστας γενομένας. Οὐ γὰρ ἐφθονοῦμεν ταῖς αὐξανομέναις αὐτῶν, οὐδὲ ταραχὰς ἐνεποιοῦμεν, πολιτείας ὑπεναντίας παρακαθιστάντες· ἵν' ἐν ἀλλήλοις μὲν στασιάζοιεν, ἡμᾶς δὲ ἀμφότεροι θεραπεύοιεν· ἀλλὰ τὴν τῶν συμμάχων ὁμόνοιαν κοινὴν ὠφέλειαν νομίζοντες, τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἁπάσας τὰς πόλεις διῳκοῦμεν· συμμαχικῶς, ἀλλ' οὐ δεσποτικῶς βουλευόμενοι περὶ αὐτῶν· ὅλων μὲν τῶν πραγμάτων ἐπισατοῦντες, ἰδίᾳ δ' ἑκάστους ἐλευθέρους ἐῶντες εἶναι· ἢ τῷ μὲν πλήθει βοηθοῦντες, ταῖς δυνασείαις δὲ πολεμοῦντες· δεινὸν ἡγούμενοι, τοὺς πολλοὺς ὑπὸ τοῖς ὀλίγοις

εἶναι, καὶ τὰς ταῖς ὑσίαις ἐνδεεστέρους, τὰ δ' ἄλλα μηδὲν χείρους ὄντας, ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν· ἔτι δὲ κοινῆς τῆς πατρίδος ὔσης, τοὺς μὲν τυραννεῖν, τοὺς δὲ μετοικεῖν· καὶ φύσει πολίτας ὄντας, νόμῳ τῆς πολιτείας ἀποστερεῖσθαι. Τοιαῦτ' ἔχοντες ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐπιτιμᾶν, καὶ πλείω τούτων· τὴν αὐτὴν πολιτείαν ἣν περ παρ'
ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατεσήσαμεν· ἣν οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ διὰ μακροτέρων ἐπαινεῖν, ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ αὐτῆς. Μετὰ γὰρ ταύτης οἰκοῦντες, ἑβδομήκοντα ἔτη διετελέσαμεν, ἄπειροι μὲν τυραννίδων, ἐλεύθεροι δὲ πρὸς τοὺς Βαρβάρους, ἀσασίαστοι δὲ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, εἰρήνην δ' ἄγοντες πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους. Ὑπὲρ ὧν προσήκει τοὺς εὖ φρονοῦντας μεγάλην χάριν ἔχειν πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰς κληρουχίας ἡμῖν ὀνειδίζειν, ἃς ἡμεῖς εἰς τὰς ἐρημωμένας τῶν πόλεων, φυλακῆς ἕνεκα τῶν χωρίων, ἀλλ' οὐ διὰ πλεονεξίαν ἐξεπέμπομεν. Σημεῖον δὲ τούτων· ἔχοντες οὐ χώραν πρὸς μὲν τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐλαχίστην, ἀρχὴν δὲ μεγίστην, κεκτημένοι δὲ τριήρεις διπλασίας μὲν ἢ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, δυναμένας δὲ πρὸς δὶς τοσαύτας κινδυνεύειν, ὑποκειμένης δὲ τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τὴν Ατλικὴν, ἣ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης εὐφυῶς εἶχε, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἁπασῶν τῶν νήσων διέφερε· κρατοῦντες αὐτῆς μᾶλλον, ἢ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν, καὶ πρὸς τούτοις εἰδότες, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ τῶν Βαρβάρων, τύτους καλλιστ' εὐδοκιμοῦντας, οἳ τοὺς ὁμόρους ἀνασάτους ποιήσαντες, ἄφθονον καὶ ῥάθυμον αὐτοῖς κατεσήσαντο τὸν βίον· ὅμως οὐδὲν τούτων ἡμᾶς ἐπῆρε περὶ τοὺς ἔχοντας τὴν νῆσον ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ μόνοι δὴ τῶν μεγά-

λην δύναμιν ἐχόντων, περιείδομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπορώτερον ζῶντας, τῶν δυνεύειν αἰτίαν ἐχόντων. Καί τοι βυλόμενοι πλεονεκτεῖν, οὐκ ἄν δή που τῆς μὲν Σκιωναίων γῆς ἐπεθυμήσαμεν, ἣν Πλαταιέων τοῖς ὡς ἡμᾶς καταφυγοῦσι φαινόμεθα παραδόντες· τοσαύτην δὲ χώραν παρελίπομεν, ἣ πάντας ἂν ἡμᾶς εὐπορωτέρους ἐποίησε.

Τοιούτων τοίνυν ἡμῶν γεγενημένων, καὶ τοσαύτην πίστιν δεδωκότων ὑπὲρ τοῦ μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, τολμῶσι κατηγορεῖν οἱ τῶν δεκαδαρχεῶν κοινωνήσαντες, καὶ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας λυμηνάμενοι, καὶ μικρὰς μὲν ποιήσαντες δοκεῖν εἶναι τὰς τῶν προγεγενημένων ἀδικίας, οὐδὲ μίαν δ' ἀπολιπόντες ὑπερβολὴν τοῖς αὖθις βυλομένοις γεγενῆσθαι πονηροῖς· ἀλλὰ φάσκοντες μὲν Λακωνίζειν, τἀναντία δ' ἐκείνοις ἐπιτηδεύοντες· καὶ τὰς μὲν Μηλίων ὀδυρόμενοι συμφορὰς, περὶ δὲ τοὺς ἑαυτῶν πολίτας ἀνήκεστα τολμήσαντες ἐξαμαρτεῖν. Ποῖον γὰρ αὐτοὺς ἀδίκημα διέφυγεν; Ἢ τί τῶν αἰσχρῶν καὶ δεινῶν οὐ διεξῆλθον; Οἳ τοὺς μὲν ἀνοητοτάτους πιστοτάτους ἐνόμιζον, τοὺς δὲ προδότας ὥσπερ εὐεργέτας ἐθεράπευον· ἠρῶντο δὲ τῶν Εἰλώτων ἐνίοις δουλεύειν, ὥστε εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὑβρίζειν· μᾶλλον δ' ἐτίμων τοὺς αὐτόχειρας καὶ φονέας τῶν πολιτῶν, ἢ τοὺς γονέας τοὺς ἑαυτῶν· εἰς τοῦτο δ' ὠμότητος ἅπαντας ἡμᾶς κατέσησαν, ὥσε πρὸ τοῦ μὲν διὰ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν, καὶ ταῖς μικραῖς ἀτυχίαις, πολλοὺς ἕκαστος ἡμῶν εἶχε τοὺς συμπαθήσοντας· ἐπὶ δὲ τῆς τούτων ἀρχῆς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκείων κακῶν, ἐπαυσάμεθα ἀλλήλους ἐλεοῦντες. Οὐδενὶ γὰρ τοσαύτην σχολὴν παρέλιπον, ὥσθ' ἑτέρῳ συναχθεσθῆναι.

Τίνος γὰρ ὐκ ἐφίκοντο; Η τίς οὕτω τοσοῦτον ωόρρω τῶν ωολιτικῶν ἦν πραγμάτων, ὅς τις ὐκ ἐγγὺς ἠναγκάσθη γενέσθαι τῶν συμφορῶν, εἰς ἃς αἱ τοιαῦται φύσεις ἡμᾶς κατέσησαν; Εἶτα ὐκ αἰσχύνονται τὰς μὲν ἑαυτῶν πόλεις ὕτως ἀνόμως διαθέντες, τῆς δ' ἡμετέρας ἀδίκως κατηγορῦντες; Αλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ϗ ωερὶ τῶν δικῶν ϗ τῶν γραφῶν τῶν ωοτὲ παρ' ἡμῖν γενομένων λέγειν τολμῶσιν, αὐτοὶ πλείυς ἐν τρισὶ μησὶν ἀκρίτους ἀποκτείναντες, ὧν ἡ πόλις ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἁπάσης ἔκρινε. Φυγὰς δὲ ϗ σάσεις ϗ νόμων συγχύσεις, καὶ ωολιτειῶν μεταβολὰς, ἔτι δὲ παίδων ὕβρεις, ϗ γυναικῶν αἰσχύνας, ϗ χρημάτων ἁρπαγὰς, τίς ἂν δύναιτο διεξελθεῖν; Πλὴν τοσοῦτον εἰπεῖν ἔχω κατὰ ωάντων, ὅτι τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν δεινὰ ῥᾳδίως ἄν τις ἐνὶ ψηφίσματι διέλυσε· τὰς δὲ σφαγὰς ϗ τὰς ἀνομίας τὰς ἐπὶ τούτων γενομένας, οὐδεὶς ἂν ἰάσαθαι δύναιτο. Καὶ μὴν οὐδὲ τὴν ωαροῦσαν εἰρήνην, ὐδὲ τὴν αὐτονομίαν, τὴν ἐν ταῖς ωολιτείαις μὲν οὐκ ἐνοῦσαν, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἀναγεγραμμένην, ἄξιον ἐλέσθαι μᾶλλον, ἢ τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν. Τίς γὰρ ἂν τοιαύτης κατασάσεως ἐπιθυμήσειεν, ἐν ᾗ καταποντισαὶ μὲν τὴν θάλατταν κατέχυσιν, ωελτασαὶ δὲ τὰς ωόλεις καταλαμβάνυσιν· ἀντὶ δὲ τοῦ ωρὸς ἑτέρους ωερὶ τῆς χώρας ωολεμεῖν, ἐντὸς τείχυς ωρὸς ἀλλήλους οἱ ωολῖται μάχονται· ωλείους δὲ ωόλεις αἰχμάλωτοι γεγόνασιν, ἢ ωρὶν τὴν εἰρήνην ἡμᾶς ωοιήσασθαι· διὰ δὲ τὴν ωυκνότητα τῶν μεταβολῶν, ἀθυμότερον διάγυσιν οἱ τὰς ωόλεις οἰκοῦντες, τῶν ταῖς φυγαῖς ἐζημιωμένων; Οἱ μὲν γὰ τὸ μέλλον δεδίασιν, οἱ δ' ἀεὶ κατιέναι ωροσδοκῶσι. Τοσοῦτον δ' ἀωέχουσι τῆς ἐλευθερίας

καὶ τῆς αὐτονομίας, ὧν αἱ μὲν ὑπὸ τυράννοις εἰσὶ, τὰς δ' ἁρμοσαὶ κατέχουσιν, ἔνιαι δ' ἀνάστατοι γεγόνασι, τῶν δ' οἱ Βάρβαροι δεσπότας καθεστήκασιν· ὃς ἡμεῖς διαβῆναι τολμήσαντας εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ μεῖζον ἢ προσῆκον αὐταῖς φρονήσαντας, ὅπως διέθεμεν, ὥστε μὴ μόνον παύσασθαι στρατείας ἐφ' ἡμᾶς ποιουμένους, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτῶν χώραν ἀνέχεσθαι πορθουμένην· καὶ διακοσίαις καὶ χιλίαις ναυσὶ περιπλέοντας, εἰς τοσαύτην ταπεινότητα κατεστήσαμεν, ὥστε μακρὸν πλοῖον ἐντὸς Φασήλιδος μὴ καθέλκειν, ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ τοὺς καιροὺς περιμένειν, ἀλλὰ μὴ τῇ παρούσῃ δυνάμει πιστεύειν. Καὶ ταῦθ', ὅτι διὰ τὴν τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων ἀρετὴν οὕτως εἶχον, αἱ τῆς πόλεως συμφοραὶ σαφῶς ἐπέδειξαν. Ἅμα γὰρ ἡμεῖς τε τῆς ἀρχῆς ἀπεστερούμεθα, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἀρχὴ τῶν κακῶν ἐγίγνετο. Μετὰ γὰρ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ γενομένην ἀτυχίαν, ἑτέρων ἡγεμόνων κατασάντων, ἐνίκησαν μὲν οἱ Βάρβαροι ναυμαχοῦντες, ἦρξαν δὲ τῆς θαλάττης, κατέσχον δὲ τὰς πλείστας τῶν νήσων, ἀπέβησαν δὲ εἰς τὴν Λακωνικὴν, Κύθηρα δὲ κατὰ κράτος εἷλον, ἅπασαν δὲ τὴν Πελοπόννησον κακῶς ποιοῦντες περιέπλευσαν. Μάλιστα δ' ἄν τις συνίδοι τὸ μέγεθος τῆς μεταβολῆς, εἴπερ ἀναγνοίη τὰς συνθήκας, τάς τ' ἐφ' ἡμῶν γενομένας, καὶ τὰς νῦν ἀναγεγραμμένας. Τότε μὲν γὰρ ἡμεῖς φανησόμεθα τὴν ἀρχὴν τὴν Βασιλέως ὁρίζοντες, καὶ τῶν φόρων ἐνίους τάττοντες, καὶ κωλύοντες αὐτὸν τῇ θαλάσσῃ χρῆσθαι. Νῦν δὲ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ διοικῶν τὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ προστάττων ἃ χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ μόνον οὐκ ἐπισάθμους ἐν ταῖς πόλεσι καθιστάς. Πλὴν γὰρ τούτου, τί τῶν ἄλλων ὑπόλοιπόν ἐστιν; Οὐ καὶ τοῦ πολέ-

μου κύριος ἐγένετο, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπρυτάνευσε, καὶ τῶν παρόντων πραγμάτων ἐπισάτης καθέστηκεν; Οὐχ ὡς ἐκεῖνον πλέομεν, ὥσπερ πρὸς δεσπότην, ἀλλήλων κατηγορήσοντες; Οὐ Βασιλέα τὸν μέγαν αὐτὸν προσαγορεύομεν, ὥσπερ αἰχμάλωτοι γεγονότες; Οὐκ ἐν τοῖς πολέμοις τοῖς πρὸς ἀλλήλους, ἐν ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχομεν τῆς σωτηρίας, ὃς ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἡδέως ἂν ἀπολέσειεν;

Ὧν ἄξιον ἐνθυμηθέντας, ἀγανακτῆσαι μὲν ἐπὶ τοῖς παροῦσι, πεθῆσαι δὲ τὴν ἡγεμονίαν τὴν ἡμετέραν· μέμψασθαι δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅτι τὴν μὲν ἀρχὴν εἰς τὸν πόλεμον κατέστησαν, ὡς ἐλευθερώσοντες τοὺς Ἕλληνας· ἐπὶ τελευτῆς δ' οὕτω πολλοὺς αὐτῶν ἐκδότους τοῖς Βαρβάροις ἐποίησαν· καὶ τῆς μὲν ἡμετέρας πόλεως τοὺς Ἴωνας ἀπέστησαν, ἐξ ἧς ἀπῴκησαν, καὶ δι' ἣν πολλάκις ἐσώθησαν, τοῖς δὲ Βαρβάροις αὐτοὺς ἐξέδοσαν, ὧν ἀκόντων τὴν χώραν ἔχουσι, καὶ πρὸς οὓς οὐδὲ πώποτ' ἐπαύσαντο πολεμοῦντες. Καὶ τότε μὲν ἠγανάκτουν, ὅθ' ἡμεῖς νομίμως ἐπάρχειν τινῶν ἀξιοῦμεν· νῦν δ' εἰς τοσαύτην δουλείαν καθεστῶτων, οὐδὲν φροντίζουσιν αὐτῶν· οἷς οὐκ ἐξαρκεῖ δασμολογεῖσθαι, καὶ τὰς ἀκροπόλεις ὁρᾶν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεχομένας, ἀλλὰ πρὸς ταῖς καιναῖς συμφοραῖς, καὶ τοῖς σώμασι δεινότερα πάσχουσι τῶν παρ' ἡμῖν ἀργυρωνήτων. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ὕτως αἰκίζεται τοὺς οἰκέτας, ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ἐλευθέρους κολάζουσι. Μέγιστον δὲ τῶν κακῶν, ὅταν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς δουλείας ἀναγκάζωνται συστρατεύεσθαι, καὶ πολεμεῖν τοῖς ἐλευθέρων ἀξιοῦσι, καὶ τοιούτους κινδύνους ὑπομένειν, ἐν οἷς ἡττηθέντες μὲν παραχρῆμα διαφθαρήσονται, κατορθώσαντες δὲ μᾶλλον εἰς τὸν

ἐπίλοιπον χρόνον δυλεύσυσιν. Ὧν τίνας ἄλλυς αἰτίυς χρὴ νομίζειν, ἢ Λακεδαιμονίυς; Οἳ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχοντες, περιορῶσι τὺς μὲν ἑαυτῶν συμμάχυς γενομένυς, οὕτω δεινὰ πάσχοντας· τὸν δὲ Βάρβαρον τῇ τῶν Ἑλλήνων ῥώμῃ τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτοῦ κατασκευαζόμενον. Καὶ πρότερον μὲν τὺς Τυράννυς ἐξέβαλλον, τῷ δὲ πλήθει τὰς βοηθείας ἐποιοῦντο· νῦν δὲ εἰς τοσοῦτον μεταβεβλήκασιν, ὥσε ταῖς μὲν πολιτείαις πολεμοῦσι, τὰς δὲ μοναρχίας συγκαθιςᾶσι· τὴν δὲ Μαντινέων πόλιν εἰρήνης ἤδη γεγενημένης ἀνάςατον ἐποίησαν, τὴν δὲ Θηβαίων Καδμείαν κατέλαβον, καὶ νῦν Ὀλυνθίοις καὶ Φλιασίοις πολεμοῦσιν· Ἀμύντᾳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ, καὶ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ, καὶ τῷ Βαρβάρῳ τῆς Ἀσίας κρατοῦντι συμπράτλυσιν, ὅπως μεγίςην ἀρχὴν ἕξουσιν. Καί τοι πῶς οὐκ ἄτοπον, τὺς πρωεσώτας τῶν Ἑλλήνων, ἕνα μὲν ἄνδρα τοσούτων ἀνθρώπων καθισάναι δεσπότην, ὧν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἐξευρεῖν ῥᾴδιόν ἐςι· τὰς δὲ μεγίςας τῶν πόλεων, μηδὲ αὐτὰς ἑαυτῶν ἐᾶν εἶναι κυρίας, ἀλλ' ἀναγκάζειν δυλεύειν, ἢ τᾶς μεγίςας συμφορᾶς περιβάλλειν; Ὁ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτ' ἄν τις ἴδῃ τὺς τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ἀξιοῦντας, ἐπὶ μὲν τὺς Ἕλληνας μονονυχὶ καθ' ἑκάςην ἡμέραν ςρατευομένυς, πρὸς δὲ τὺς Βαρβάρους εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον συμμαχίαν πεποιημένυς.

Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με δυσκόλως ἔχειν, ὅτι τραχύτερον τύτων ἐμνήσθην, προειπὼν ὡς περὶ διαλλαγῶν ποιήσομαι τὺς λόγυς. Οὐ γὰρ ἵνα πρὺς τὺς ἄλλυς διαβάλω τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων, ὕτως εἰρηκα περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἵνα αὐτὺς ἐκείνυς παύσω, καθ' ὅσον

ὁ λόγος δύναται, τοιαύτην γνώμην ἔχοντας. Εἰ δ' ὐχ οἷόν τε ἀποτρέπειν τῶν ἁμαρτημάτων, ὐδ' ἑτέρων πράξεων πείθειν ἐπιθυμεῖν, ἣν μή τις ἐρρωμένως ἐπιτιμήσῃ τοῖς ἁμαρτάνουσι. Χρὴ δὲ κατηγορεῖν μὲν ἡγεῖσθαι τὺς ἐπὶ βλάβῃ λοιδορῦντας, νουθετεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ τοιαῦτα πράττοντας. Τὸν γὰ αὐτὸν λόγον οὐχ ὁμοίως ὑπολαμβάνειν δεῖ, μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς διανοίας λεγόμενον. Επεὶ ϗ τῦτ' ἔχομεν αὐτοῖς ἐπιτιμᾷν, ὅτι τῇ μὲν αὐτῶν πόλει τὺς ὁμόρους εἰλωτεύειν ἀναγκάζυσι· τῷ δὲ κοινῷ τῶν συμμάχων ὐδὲν τοιῦτον κατασκευάζυσιν, ἐξ ὧν ἔσαι αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡμᾶς διαλυσαμένοις, ἅπαντας τὺς Βαρβάρους περιοίκους ὅλης τῆς Ἑλλάδος κατασῆσαι. Καί τοι χρὴ τὺς φύσει, ϗ μὴ διὰ τύχην μέγα φρονῦντας, τοιῦτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν πολὺ μᾶλλον, ἢ τὺς νησιώτας δασμολογεῖν· ὓς ἄξιόν ἐσιν ἐλεεῖν, ὁρῶντας τοὺς μὲν διὰ σπανιότητα τῆς γῆς τὰ ὄρη γεωργεῖν ἀναγκαζομένυς, τὺς δὲ Ηπειρώτας δι' ἀφθονίαν χώρας τὴν μὲν πλείσην αὐτῆς ἀργὸν περιορῶντας, ἐξ ἧς δὲ καρπῦνται, τοσῦτον πλῦτον κεκτημένυς.

Ἡγῦμαί δ' εἴ τινες ἄλλοθέν ποθεν ἐπελθόντες, θεαταὶ γένοιντο τῶν παρόντων πραγμάτων, πολλὴν ἂν αὐτὺς καταγνῶναι μανίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν, οἵ τινες οὕτω περὶ μικρῶν κινδυνεύομεν, ἐξὸν ἁδεῶς πολλὰ κεκτῆσθαι· ϗ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν χώραν διαφθείρομεν, ἀμελήσαντες τῦ τὴν Ασίαν καρπῦσθαι. Καὶ τῷ μὲν ὐδὲν ἐσι πρυργιαίτερον, ἢ σκοπεῖν, ἐξ ὧν ὐδέποτε πασόμεθα πολεμῦντες πρὸς ἀλλήλυς· ἡμεῖς δὲ τοσύτυ δέομεν συγκρύειν τὶ τῶν ἐκείνου πραγμάτων, ἢ ποιεῖν σασιάζειν, ὥσε ϗ τὰς διὰ τύχας αὐτῷ γενεη-

μένας τὰραχὰς διαλύειν ἐπιχειροῦμεν. Οἵ τινες καὶ τοῖν στρατοπέδοιν τοῖν περὶ Κύπρον, ἐῶμεν αὐτὸν τῷ μὲν χρῆσθαι, τὸ δὲ πολιορκεῖν, ἀμφοτέροιν αὐτοῖν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὄντοιν. Οἵτε γὰρ ἀφεστῶτες, πρὸς ἡμᾶς τε οἰκείως ἔχουσι, καὶ Λακεδαιμονίοις σφᾶς αὐτὺς ἐνδιδόασι· τῶν τε μετὰ Τιριβάζου στρατευομένων, καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ χρησιμώτατον ἐκ τῶνδε τῶν τόπων ἤθροισαι, καὶ τῶ ναυτικοῦ τὸ πλεῖσον μέρος ἀπ' Ιωνίας συμπέπλευκεν· οἱ πολὺ ἂν ῥᾷον κοινῇ τὴν Ασίαν ἐπόρθων, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἕνεκα μικρῶν ἐκινδύνευον. Ὧν ἡμεῖς ὑδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν, ἀλλὰ περὶ τῶν μὲν Κυκλάδων νήσων ἀμφισβητοῦμεν, τοσαύτας δὲ τὸ πλῆθος τριήρεις καὶ τηλικαύτας τὸ μέγεθος δυνάμεις, οὕτως εἰκῇ τῷ Βαρβάρῳ παραδεδώκαμεν. Τοιγαροῦν τὰ μὲν ἔχει, τὰ δὲ μέλλει, τοῖς δ' ἐπιβουλεύει, δικαίως ἁπάντων ἡμῶν καταπεφρονηκώς. Διαπέπρακται γὰρ, ὃ τῶν ἐκείνω προγόνων ὐδεὶς πώποτε. Τήν τε γὰ Ασίαν διωμολόγηται καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων Βασιλέως εἶναι· τάς τε πόλεις τὰς Ἑλληνίδας οὕτω κυρίως παρείληφεν, ὥσε τὰς μὲν αὐτῶν κατασκάπτειν, ἐν δὲ ταῖς ἀκροπόλεις τειχίζειν.

Καὶ ταῦτα πάντα γέγονε, διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' ὐ διὰ τὴν ἐκείνω δύναμιν. Καί τοι τινὲς θαυμάζουσι τὸ μέγεθος τῶν Βασιλέως πραγμάτων, καὶ φασιν αὐτὸν εἶναι δυσπολέμητον, διεξιόντες ὡς πολλὰς τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖς Ἕλλησι πεποίηται. Ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι μὲν ταῦτα τὺς λέγοντας οὐκ ἀποτρέπειν, ἀλλ' ἐπισπεύδειν τὴν στρατιάν. Εἰ γὰρ, ἡμῶν ὁμονοησάντων ἁπάντων, αὐτὸς ἐν ταραχαῖς ὢν, χαλεπὸς ἔσαι προσπολεμεῖν· ὅπω σφόδρα χρὴ δεδιέναι τὸν καὶ-

ρὸν ἐκεῖναν, ὅταν τὰ μὲν τῶν Βαρβάρων καταση, καὶ διὰ μιᾶς γένηται γνώμης, ἡμεῖς δὲ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ νῦν πολεμικῶς ἔχωμεν. Οὐ μὴν, οὐδ' εἰ συναγορεύσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, οὐδ' ὡς ὀρθῶς περὶ τῆς ἐκείνου δυνάμεως γινώσκουσιν. Εἰ μὲν γὰ ἀπέφαινον αὐτὸν ἅμα ταῖν πολέοιν ἀμφοτέραιν πρότερόν ποτε περιγεγενημένον· εἰκότως ἂν ἡμᾶς καὶ νῦν ἐκφοβεῖν ἐπεχείρουν. Εἰ δὲ τοῦτο μὲν μηδέποτε γέγονεν, ἀντιπάλων δὲ ὄντων ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων, προσθέμενος τοῖς ἑτέροις, ἐπικυδέστερα τὰ πράγματα τούτων ἐποίησεν· οὐδέν ἐσι τοῦτο σημεῖον τῆς ἐκείνου ῥώμης. Ἐν γὰ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας ῥοπὰς ἐποίησαν· ἐπεὶ καὶ περὶ Χίων ἔχοιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον εἰπεῖν, ὡς ὁποτέροις ἐκεῖνοι προσθέσθαι βουληθεῖεν, οὗτοι κατὰ θάλατταν κρείττους ἦσαν. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ τούτων δίκαιόν ἐσι σκοπεῖν τὴν Βασιλέως δύναμιν, ἐξ ὧν μετ' ἐκατέρων γέγονεν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ πεπολέμηκεν.

Καὶ πρῶτον μὲν ἀποσάσης Αἰγύπτου, τί διαπέπρακται πρὸς τοὺς ἔχοντας αὐτήν; Οὐκ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατέπεμψε τοὺς εὐδοκιμωτάτους Περσῶν, Ἀκρομάνην, καὶ Τιθραύσην, καὶ Φαρνάβαζον; Οὗτοι δὲ τρία ἔτη μείναντες, καὶ πλείω κακὰ παθόντες ἢ ποιήσαντες, τελευτῶντες οὕτως αἰσχρῶς ἀπηλλάγησαν, ὥσε τοὺς ἀφεσῶτας μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ὁμόρων ζητεῖν ἐπάρχειν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας, ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἐκδοτός ἐσιν· οἰκῶν δὲ τὴν νῆσον κατὰ μὲν θάλασσαν πρόσδυσύχησεν, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας τρισχι-

λίας ἔχει μόνον πελτασὰς· ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως ὑ δύναται περιγενέσθαι Βασιλεὺς πολεμῶν, ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφεν· εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις τεκμαίρεσθαι, πολὺ πλεῖον ἐλπίς ἐσιν, ἕτερον ἀποσῆναι, πρὶν ἐκεῖνον ἐκπολιορκηθῆναι· τοιαῦται βραδυτῆτες ἐν ταῖς πράξεσι ταῖς Βασιλέως ἔνεισιν. Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τῷ περὶ Κνίδον, ἔχων μὲν τὺς Λακεδαιμονίων συμμάχους εὔνους, διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν πολιτειῶν, χρώμενος δὲ ταῖς ὑπηρεσίαις ταῖς παρ' ἡμῶν, στρατηγοῦντος δὲ αὐτῷ Κόνωνος, ὃς ἦν ἐπιμελέστατος μὲν τῶν στρατηγῶν, πιστότατος δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ἐμπειρότατος δὲ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων· τοιοῦτον λαβὼν συναγωνισὴν, τρία μὲν ἔτη περιεῖδε τὸ ναυτικὸν τὸ περὶ τὴν Ασίαν ὑπὸ τριηρῶν ἑκατὸν μόνον πολιορκούμενον, πεντεκαίδεκα δὲ μηνῶν τὺς στρατιώτας τὸν μισθὸν ἀπεσέρησεν. Ὥσε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ, πολλάκις ἂν διελύθησαν· διὰ δὲ τὸν ἐφεσῶτα κίνδυνον, καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν περὶ Κόρινθον συσᾶσαν, μόλις ποτὲ ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν.

Καὶ ταῦτ' ἐσὶ τὰ βασιλικώτατα καὶ σεμνότατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, ᾗ περὶ ὧν οὐδέποτε παύονται λέγοντες, οἱ βυλόμενοι τὰ τῶν Βαρβάρων μεγάλα ποιεῖν. Ὡς' ὐδεὶς ἂν ἔχοι τῦτ' εἰπεῖν, ὡς οὐ δικαίοις χρῶμαι τοῖς παραδείγμασιν, ὐδ' ὡς ἐπὶ μικροῖς διατρίβω, τὰς μεγίσας τῶν πράξεων παραλιπών. Φεύγων γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν, τὰ κάλλισα τῶν ἔργων διῆλθον· ὐκ ἀμνημονῶν οὐδ' ἐκείνων, ὅτι Δερκυλλίδας μὲν χιλίυς ἔχων ὁπλίτας, τῆς Αἰολίδος ἐπῆρξε· Δράκων δὲ Αταρνέα καταλαβὼν, ᾗ τρισχιλίυς πελ-

τασὰς συλλέξας, τὸ Μύσιον πεδίον ἀνάσατον ἐποίησε· Θίμβρων δὲ ὀλίγῳ πλείους τούτων διαβιβάσας, τὴν Λυδίαν πᾶσαν ἐπόρθησεν· Ἀγησίλαος δὲ τῷ Κύρου στρατοπέδῳ χρώμενος, μικροῦ δεῖν τῆς ἐντὸς Ἅλυος χώρας ἁπάσης ἐκράτησε. Καὶ οὐδὲ τὴν στρατιὰν τὴν μετὰ Βασιλέως περιπολῶσαν, οὐδὲ τὴν Περσῶν ἀνδρείαν ἄξιον φοβηθῆναι. Καὶ γὰ ἐκεῖνοι φανερῶς ἐπεδείχθησαν ὑπὸ τῶν Κύρῳ συναναβάντων, ὐδὲν βελτίους ὄντες τῶν ἐπὶ θαλάττης. Τὰς μὲν γὰ ἄλλας μάχας ὅσας ἠττήθησαν ἐῶ, καὶ τίθημι σασιάζειν αὐτούς, καὶ μὴ βούλεσθαι προθύμως πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βασιλέως διακινδυνεύειν. Ἀλλ' ἐπειδὴ Κύρου τελευτήσαντος, συνῆλθον ἅπαντες οἱ τὴν Ασίαν κατοικοῦντες, ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς ὅτως αἰσχρῶς ἐπολέμησαν, ὥσε μηδένα λόγον ὑπολείπειν τοῖς εἰθισμένοις τὴν τῶν Περσῶν ἀνδρείαν ἐπαινεῖν. Λαβόντες γὰρ ἑξακισχιλίους τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀρισίνδην μὲν ἐπιλελεγμένους, ἀλλ' οἳ διὰ φαυλότητα ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν οὐχ οἷοίτ' ἦσαν ζῆν, ἀπείρους μὲν τῆς χώρας ὄντας, ἐρήμους δὲ συμμάχων γεγενημένους, προδεδομένους δὲ ὑπὸ τῶν συναναβάντων, ἀπεσερημένους δὲ τοῦ στρατηγοῦ, μεθ' οὗ συνηκολούθησαν· τοσοῦτον ἦτους αὐτῶν ἦσαν, ὥσθ' ὁ Βασιλεὺς ἀπορήσας τοῖς σαροῦσι σράγμασι, καὶ καταφρονήσας τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, τοὺς ἄρχοντας τοὺς τῶν Ἑλλήνων ὑποσπόνδους συλλαβεῖν ἐτόλμησεν, ὡς εἰ τοῦτο παρανομήσειε, συνσαράξων τὸ στρατόπεδον, καὶ μᾶλλον ἕλετο περὶ τοὺς Θεοὺς ἐξαμαρτεῖν, ἢ πρὸς ἐκείνους ἐκ τοῦ φανεροῦ διαγωνίσασθαι. Διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τῶν στρατιωτῶν συμμεινάντων, καὶ καλῶς ἐνεγκάντων τὴν συμφοράν· ἀπιοῦσιν αὐτοῖς

Τισαφέρνην καὶ τὰς ἱππέας συνέπεμψεν, ὑφ' ὧν ἐκεῖνοι παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν, ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὡσπερανεὶ προπεμπόμενοι· μάλισα μὲν φοβούμενοι τὴν ἀοίκητον τῆς χώρας, μέγισον δὲ τῶν ἀγαθῶν νομίζοντες εἰ τῶν πολεμίων ὡς πλείσοις ἐντύχοιεν. Κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων· ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐπὶ μὲν λείαν ἐλθόντες, οὐδὲ κώμην καταλαβόντες, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν τὸν Βασιλέα στρατεύσαντες· ἀσφαλέστερον κατέβησαν τῶν περὶ φιλίας αὐτοῦ πρεσβευόντων. Ὡσέ μοι δοκοῦσιν ἐν ἅπασι τοῖς τόποις σαφῶς ἐπιδεδεῖχθαι τὴν αὐτῶν μαλακίαν. Καὶ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Ασίας, πολλὰς μάχας ἥττηνται· καὶ διαβάντες εἰς τὴν Εὐρώπην, δίκην ἔδοσαν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κακῶς ἀπώλοντο, οἱ δ' αἰσχρῶς ἐσώθησαν, καὶ τελευτῶντες ἐπ' αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καταγέλασοι γεγόνασι.

Καὶ τούτων οὐδὲν ἀλόγως γέγονεν, ἀλλὰ πάντα εἰκότως ἀποβέβηκεν. Οὐδὲ γὰρ οἷόν τε τοὺς οὕτω τρεφομένους καὶ πολιτευομένους, ὅτε τῆς ἄλλης ἀρετῆς μετέχειν, οὔτ' ἐν ταῖς μάχαις τρόπαιον ἵσασθαι τῶν πολεμίων. Πῶς γὰρ ἂν ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπιτηδεύμασιν ἐγγενέσθαι δύναιτ' ἄν ἡ στρατηγὸς δεινὸς, ἢ στρατιώτης ἀγαθός; Ὧν τὸ μὲν πλεῖσόν ἐσιν ὄχλος ἄτακτος, καὶ κινδύνων ἄπειρος, πρὸς μὲν τὸν πόλεμον ἐκλελυμένος, πρὸς δὲ τὴν δουλείαν ἄμεινον τῶν παρ' ἡμῖν οἰκετῶν πεπαιδευμένος. Οἱ δὲ ἐν ταῖς μεγίσαις δόξαις ὄντες αὐτῶν, ὁμαλῶς μὲν οὐδὲ κοινῶς οὐδὲ πολιτικῶς οὐδὲ πώποτ' ἐβίωσαν· ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον διάγουσιν, εἰς μὲν τοὺς ὑβρίζοντες, τοῖς δὲ δουλεύοντες, ὡσανεὶ ἄνθρωποι μάλισα τὰς φύσεις διεφθαρμένοι· καὶ τὰ μὲν

σώματα διὰ τὰς πλούτους τρυφῶντες, τὰς δὲ ψυχὰς διὰ τὰς μοναρχίας ταπεινὰς καὶ περιδεεῖς ἔχοντες· ἐξεταζόμενοι δὲ πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις, καὶ προκυλινδόμενοι, καὶ πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελετῶντες· θνητὸν μὲν ἄνδρα προσκυνοῦντες, καὶ δαίμονα προσαγορεύοντες, τῶν δὲ Θεῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνθρώπων καταφρονοῦντες. Τοιγαροῦν οἱ καταβαίνοντες αὐτῶν ἐπὶ θάλατταν, οὓς καλοῦσι σατράπας, οὐ καταισχύνουσι τὴν ἐκείνων παίδευσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς αὐτοῖς διαμένουσι· πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἀπίστως, πρὸς δ' ἐχθροὺς ἀνάνδρως ἔχοντες, καὶ τὰ μὲν ταπεινῶς, τὰ δ' ὑπερηφάνως ζῶντες· τῶν μὲν συμμάχων καταφρονοῦντες, τοὺς δὲ πολεμίους θεραπεύοντες. Τὴν μέν γε μετ' Ἀγησιλάου στρατιὰν, ὀκτὼ μῆνας ταῖς ἑαυτῶν δαπάναις διέθρεψαν· τοὺς δὲ ὑπὲρ αὐτῶν κινδυνεύσαντας, ἑτέρου τοσούτου χρόνου τὸν μισθὸν ἀπεστέρησαν. Καὶ τοῖς μὲν Κισθήνην καταλαβοῦσιν, ἑκατὸν τάλαντα διένειμαν· τοὺς δὲ μεθ' ἑαυτῶν εἰς Κύπρον στρατευσαμένους, μᾶλλον ἢ τοὺς αἰχμαλώτους ὕβριζον. Ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, καὶ μὴ καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πολὺ, τίς ἢ τῶν πολεμησάντων αὐτοῖς εὐδαιμονήσας ἀπῆλθεν, ἢ τῶν ὑπ' ἐκείνοις γενομένων οὐκ αἰσχίστοις τὸν βίον ἐτελεύτησεν; Οὐ Κόνωνα μὲν, ὃς ὑπὲρ τῆς Ἀσίας στρατηγήσας, τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν κατέλυσεν, ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν; Θεμιστοκλέα δ', ὃς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος αὐτοὺς κατεναυμάχησε, καὶ μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν;

Καί τοι πῶς χρὴ τὴν τούτων φιλίαν ἀγαπᾶν, οἳ τοὺς μὲν εὐεργέτας τιμωροῦνται, τοὺς δὲ κακῶς ποιοῦντας ὕστως ἐπιφανῶς κολακεύουσι; Περὶ τίνας δ' ἡμῶν

ὐκ ἐξαμαρτάνυσι; Ποῖον δὲ χρόνον διαλελοίπασιν ὐκ ἐπιβυλεύοντες τοῖς Ἕλλησι; Τί δ' ὐκ ἐχθρὸν αὐτοῖς ἐσι τῶν παρ' ἡμῖν· οἳ κ τὰ τῶν Θεῶν ἕδη κ τοὺς νεὼς συλᾶν ἐν τῷ πρότερῳ πολέμῳ κ κατακαίειν ἐτόλμησαν; Διὸ καὶ τοὺς Ιωνας ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι τῶν ἐμπρηθέντων ἱερῶν ἐπράσαντο, εἴ τινες οἰκοδομήσαμεν, ἢ πάλιν εἰς τὰ ἀρχαῖα κατασῆσαι βυληθεῖεν· ὐκ ἀπορῦντες, ὅθεν ἐπισκευάσωσιν, ἀλλ' ἵνα ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ᾖ τῆς τῶν Βαρβάρων ἀσεβείας, κ μηδεὶς πισεύῃ τοῖς τοιαῦτα εἰς τὰ τῶν Θεῶν ἕδη ἐξαμαρτεῖν τολμήσασιν· ἀλλὰ κ φυλάτ]ωνται, καὶ δεδίωσιν, ὁρῶντες αὐτὺς ὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἡμῶν, ἀλλὰ κ τοῖς ἀναθήμασι πολεμήσαντας. Ἐχω δὲ κ περὶ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων πολλὰ τοιαῦτα διελθεῖν. Καὶ γὰρ οὗτοι πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους, ὅσοις πεπολεμήκασιν, ἅμα διαλλάτ]ονται, καὶ τῆς ἔχθρας τῆς προγεγενημένης ἐπιλανθάνονται· τοῖς δ' Ηπειρώταις, οὐδ' ὅταν εὖ πάσχωσι, χάριν ἴσασιν· ὕτως ἀείμνησον πρὸς αὐτὺς τὴν ὀργὴν ἔχουσιν. Καὶ πολλῶν μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν Μηδισμῷ θάνατον κατέγνωσαν· ἐν δὲ τοῖς συλλόγοις ἔτι καὶ νῦν ἀρὰς ποιῦνται, πρὶν ἀλλό τι χρηματίζειν, εἴ τις ἐπικηρυκεύεται Πέρσαις τῶν πολιτῶν. Εὐμολπίδαι δὲ, καὶ Κήρυκες ἐν τῇ τελετῇ τῶν Μυσηρίων, διὰ τὸ τύτων μῖσος, καὶ τοῖς ἄλλοις Βαρβάροις ἔργεσθαι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ τοῖς ἀνδροφόνοις, προαγορεύυσιν. Οὕτω δὲ φύσει πολεμικῶς πρὸς αὐτὺς ἔχομεν, ὥσε κ τῶν μύθων ἥδισα συνδιατρίβομεν τοῖς Τρωϊκοῖς, καὶ Περσικοῖς, δι' ὧν ἔσι συνθάνεσθαι τὰς ἐκείνων συμφοράς. Εὕροι δ' ἄν τις, ἐκ μὲν τῦ πολέμου τῦ πρὸς τὺς Βαρβάρους ὕμνους πεποιημένους,

ἐκ δὲ τῦ πρὸς Ἕλληνας θρήνυς ἡμῖν γεγενημένους· καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἑορταῖς ᾄδομένους, τῶν δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἡμᾶς μεμνημένυς. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ὁμήρυ ποίησιν μείζω λαβεῖν δόξαν, ὅτι καλῶς τοὺς πολεμήσαντας τοῖς Βαρβάροις ἐνεκωμίασε· καὶ διὰ τῦτο βουληθῆναι τὺς προγόνυς ἡμῶν ἔντιμον αὐτῦ ποιῆσαι τὴν τέχνην, ἔντε τοῖς τῆς μυσικῆς ἄθλοις, καὶ τῇ παιδεύσει τῶν νεωτέρων· ἵνα πολλάκις ἀκύοντες τῶν ἐπῶν, ἐκμανθάνωμεν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς αὐτὺς ὑπάρχυσαν· καὶ ζηλῦντες τὰς ἀρετὰς τῶν στρατευσαμένων ἐπὶ Τροίαν, τῶν αὐτῶν ἔργων ἐκείνοις ἐπιθυμῶμεν.

Ὥσε μοι δοκεῖ πολλὰ λίαν εἶναι τὰ παρακελευόμενα πολεμεῖν αὐτοῖς, μάλισα δ' ὁ παρὼν καιρὸς, ὃν ὐκ ἀφετέον, οὗ σαφέσερον ὐδέν. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, παρόντι μὲν μὴ χρῆσθαι, παρελθόντος δ' αὐτοῦ μεμνῆσθαι. Τί γὰρ ἂν καὶ βυληθείημεν ἡμῖν προσγενέσθαι, μέλλοντες Βασιλεῖ πολεμεῖν, ἔξω τῶν νῦν ὑπαρχόντων; Οὐκ Αἴγυπτος μὲν αὐτῦ καὶ Κύπρος ἀφέσηκε; Φοινίκη δὲ καὶ Συρία διὰ τὸν πόλεμον ἀνάσατοι γεγόνασι; Τύρος δὲ, ἐφ' ᾗ μέγα ἐφρόνησεν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐκείνυ κατειλημμένη; Τῶν δ' ἐν Κιλικίᾳ πόλεων, τὰς μὲν πλείσας οἱ μεθ' ἡμῶν ὄντες ἔχυσι, τὰς δ' ὐ χαλεπὸν ἐσι κτήσασθαι; Λυκίας δ' ὐδ' εἷς πώποτε Περσῶν ἐκράτησεν. Ἑκατόμνως δ' ὁ Καρίας ἐπίσαθμος, τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέσηκεν· ὁμολογήσει δ', ὅταν ἡμεῖς βυληθῶμεν. Ἀπὸ δὲ Κνίδυ μέχρι Σινώπης Ἕλληνες τὴν Ασίαν παροικῦσιν, ὓς ὐ δεῖ πείθειν, ἀλλὰ μὴ κωλύειν πολεμεῖν. Καὶ τοιέτων ὁρμητηρίων ὑπαρξάντων, καὶ τοσύτυ πολέμου τὴν Ασίαν περισάντος, τί δεῖ τὰ συμβησόμενα λίαν ἀκρι-

ζῶς προαγορεύειν; Ὅπου γὰρ μικρῶν μερῶν ἥτ]ους εἰσὶ, πῶς ἂν διατεθεῖεν, εἰ πᾶσιν ἡμῖν πολεμεῖν ἀναγκαθεῖεν; Ἔχει δ' οὕτως. Ἐὰν μὲν ὁ Βάρβαρος ἐρρωμενεσέρως κατάσχῃ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ θαλάτ]ῃ, φρουρὰς μείζους ἐν αὐταῖς ἢ νῦν ἐγκατασήσας· τάχ' ἂν καὶ τῶν νήσων, ἃ εἰσι περὶ τὴν Ηπειρον, οἷον Ῥόδος καὶ Σάμος καὶ Χίος, ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας ἀποκλίναιεν. Ην δ' ἡμεῖς αὐτὰς πρότεροι καταλάβωμεν, εἰκὸς τὺς τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, καὶ τὴν ἄλλην τὴν ὑπερκειμένην χώραν οἰκοῦντας, ἐπὶ τοῖς ἐντεῦθεν ὁρμωμένοις εἶναι. Διὸ δεῖ σπεύδειν, καὶ μηδεμίαν ποιεῖσθαι διατριβὴν· ἵνα μὴ πάθωμεν, ὥσπερ οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἐκεῖνοι γὰρ ὑσερήσαντες τῶν Βαρβάρων, καὶ προέμενοι τινὰς τῶν συμμάχων, ἠναγκάθησαν ὀλίγοι πρὸς πολλὺς κινδυνεύειν· ἐξὸν αὐτοῖς προτέροις διαβᾶσιν εἰς τὴν Ηπειρον μετὰ πάσης τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ἐν μέρει τῶν ἐθνῶν ἕκασον χειρώσασθαι. Δέδεικται γὰρ, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους ἐκ πολλῶν συλλεγομένους τόπων, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν, ἕως ἂν ἀθροισθῶσιν, ἀλλ' ἔτι διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν προεξαμαρτόντες, ἅπαντα ταῦτα ἐπηνωρθώσαντο, κατασάντες εἰς τὺς μεγίσους ἀγῶνας. Ἡμεῖς δ', ἂν σωφρονῶμεν, ἐξ ἀρχῆς φυλαξόμεθα, καὶ πειρασόμεθα φθῆναι, περὶ τὴν Λυδίαν καὶ περὶ τὴν Ιωνίαν σρατόπεδον ἐγκατασήσαντες· εἰδότες ὅτι καὶ Βασιλεὺς οὐχ ἑκόντων ἄρχει τῶν Ηπειρωτῶν, ἀλλὰ μείζω δύναμιν περὶ αὐτὸν ἑκάσων αὐτῶν ποιησάμενος· ἧς ἡμεῖς ὁπόταν κρείτ]ω διαβιβάσωμεν, ἣν βουληθέντες ῥᾳδίως ἂν ποιήσαιμεν, ἀσφαλῶς ἅπασαν τὴν Ασίαν καρπωσόμεθα.

Πολὺ δὲ κάλλιον ἐκεῖνῳ περὶ τῆς βασιλείας πολεμεῖν, ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν. Ἄξιον δὲ ἐπὶ τῆς νῦν ἡλικίας ποιήσασθαι τὴν στρατιὰν, ἵν' οἱ τῶν συμφορῶν κοινωνήσαντες, ἤτοι καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωσιν, καὶ μὴ πάντα τὸν χρόνον δυσυχοῦντες διαγάγωσιν. Ἱκανὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος, ἐν ᾧ τί τῶν δεινῶν οὐ γέγονε; Πολλῶν δὲ κακῶν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπαρχόντων, αὐτοὶ πλείω τῶν ἀναγκαίων προσεξευρήκαμεν, πολέμους καὶ στάσεις ἡμῖν αὐτοῖς ἐμποιήσαντες· ὥστε τὺς μὲν ἐν ταῖς αὐτῶν ἀνόμως ἀπόλλυσθαι· τὺς δ' ἐπὶ ξένης μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἁλᾶσθαι· πολλοὺς δὲ δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν ἐπικυρεῖν ἀναγκαζομένους, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῖς φίλοις μαχομένους ἀποθνήσκειν. Ὑπὲρ ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἠγανάκτησεν. Αλλ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς, ταῖς ὑπὸ τῶν ποιητῶν συγκειμέναις, δακρύειν ἀξιοῦσιν· ἀληθινὰ δὲ πάθη πολλὰ καὶ δεινὰ γιγνόμενα διὰ τὸν πόλεμον ἐφορῶντες, τοσύτου δέουσιν ἐλεεῖν, ὥστε καὶ μᾶλλον χαίρουσιν ἐπὶ τοῖς ἀλλήλων κακοῖς, ἢ τοῖς ἰδίοις αὐτῶν ἀγαθοῖς.

Ισως δ' ἂν καὶ τῆς ἐμῆς εὐηθείας πολλοὶ καταγελάσειαν, εἰ δυσυχίαν ἀνδρῶν ἐν τοιύτοις καιροῖς ὀδυροίμην, ἐν οἷς Ιταλία μὲν ἀνάσατος γέγονε, Σικελία δὲ καταδεδούλωται, τοσαῦται δὲ πόλεις τοῖς Βαρβάροις ἐκδέδονται, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς μεγίσοις κινδύνοις ἐσί. Θαυμάζω δὲ τῶν δυνασευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν, εἰ προσήκειν αὐτοῖς ἡγοῦνται μέγα φρονεῖν, μηδὲν πώποτε ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων μήτε εἰπεῖν, μήτε ἐνθυμηθῆναι δυνηθέντες. Εχρῆν δὲ αὐτὺς, εἴπερ ἦσαν ἄξιοι τῆς παρούσης

δόξης, ἁπάντων ἀφεμένους τῶν ἄλλων, περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς Βαρβάρους εἰσηγεῖσθαι καὶ συμβουλεύειν. Τυχὸν μὲν γὰρ, ἄν τι διεπέραναν. Εἰ δὲ καὶ προαπεῖπον, ἀλλ' ὧν τούς γε λόγους ὥσπερ χρησμοὺς εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον κατέλιπον. Νῦν δὲ οἱ μὲν ἐν ταῖς μεγίσαις δόξαις ὄντες ἐπὶ μικροῖς σπουδάζουσιν· ἡμῖν δὲ τοῖς τῶν πολιτικῶν ἐξεσηκόσιν περὶ τηλικούτων πραγμάτων συμβουλεύειν καταλελοίπασιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσῳ μικροψυχότεροι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ προεστῶτες ἡμῶν, τοσοῦτον τοὺς ἄλλους ἐρρωμενεστέρως δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγησώμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας. Νῦν μὲν γὰρ μάτην ποιούμεθα τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας. Οὐ γὰ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους, ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα, καὶ περιμένομεν τοὺς καιροὺς, ἐν οἷς ἀνήκεστόν τι κακὸν ἀλλήλους ἐργάσασθαι δυνησώμεθα. Δεῖ δὲ ταύτας τὰς ἐπιβολὰς ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἐκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπιχειρεῖν, ἐξ ὧν τάς τε πόλεις ἀσφαλέστερον οἰκήσομεν, καὶ πιστότερον διακεισόμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Εσι δ' ἁπλοῦς καὶ ῥᾴδιος ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων. Οὔτε γὰρ εἰρήνην οἷόν τέ ἐσι βεβαίαν ἀγαγεῖν, ἐὰν μὴ κοινῇ τοῖς Βαρβάροις πολεμήσωμεν· ἔθ' ὁμονοῆσαι τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἂν καὶ τὰς φιλίας ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς αὐτοὺς ποιησώμεθα. Τούτων δὲ γεγονότων, καὶ τῆς ἀπορίας τῆς περὶ τὸν βίον ἡμῶν ἀφαιρεθείσης, ἢ καὶ τὰς ἑταιρίας διαλύει, καὶ τὰς συγγενείας εἰς ἔχθραν προάγει, καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς πολέμους καὶ στάσεις καθίσησιν· οὐκ ἔσιν ὅπως οὐχ ὁμονοήσομεν, καὶ τὰς εὐνοίας ἀληθινὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἕξομεν. Ὧν ἕνεκα περὶ παντὸς ποιητέον, ὅπως ὡς τάχισα τὸν ἐνθένδε πόλεμον εἰς

τὴν Ἤπειρον διορῦξαι. Ὡς μόνον δ' ἂν τοῦτ' ἀγαθὸν ἀπολαύσαιμεν ἐκ τῶν κινδύνων τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς, εἰ ταῖς ἐμπειρίαις ταῖς ἐκ τούτων γεγενημέναις πρὸς τὸν Βάρβαρον καταχρήσαιθαι δόξειεν ἡμῖν.

Ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας ἄξιον ἐπισχεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπειχθῆναι, οὐδὲν ποιήσαιθαι τὴν στρατιάν· δι' ἃς αἱ μὲν ἠλευθερωμέναι τῶν πόλεων Βασιλεῖ χάριν ἴσασιν, ὡς δι' ἐκεῖνον τυχοῦσαι τῆς αὐτονομίας ταύτης· αἱ δ' ἐκδεδομέναι τοῖς Βαρβάροις, μάλισα μὲν Λακεδαιμονίοις ἐγκαλοῦσιν, ἔπειτα δὲ οὐ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετέχουσι τῆς εἰρήνης, ὡς ὑπὲρ τούτων δουλεύειν ἠναγκασμέναι. Καί τοι πῶς οὐ χρὴ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας, ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα γέγονεν, ὥσθ' ὁ μὲν Βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος, οὐ φύλαξ τῆς εἰρήνης ἐστὶν· ἡμῶν δὲ τινές εἰσιν οἱ λυμαινόμενοι οὐ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν; Ὁ δὲ πάντων καταγελασότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ χείρισα τυγχάνομεν διαφυλάτ]οντες. Ἃ μὲν γὰ αὐτονόμους ἀφίησι τάς τε νήσους οὐ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, πάλαι λέλυται, καὶ μάτην ἐν ταῖς σήλαις ἐσίν. Ἃ δ' αἰσχύνην φέρει ἡμῖν, οὐ πολλοὺς τῶν συμμάχων ἐκδέδωκε, ταῦτα δὲ, κατὰ χώραν μένει, οὐ πάντ' αὐτὰ κύρια ποιοῦμεν· ἃ χρὴ ἀναιρεῖν, οὐ μηδὲ μίαν ἐᾶν ἡμέραν, νομίζοντας πρόσαγματα καὶ μὴ συνθήκας εἶναι. Τίς γὰ οὐκ οἶδεν, ὅτι συνθῆκαι μέν εἰσιν, αἷ τινες ἂν ἴσως καὶ κοινῶς ἐν ἀμφοτέροις ἔχωσι· πρόσαγματα δὲ, τὰ τοὺς ἑτέρους ἐλατ]οῦντα παρὰ τὸ δίκαιον; Διὸ οὐ τῶν πρεσβευσάντων ταύτην τὴν εἰρήνην δικαίως ἂν κατηγοροῖμεν, ὅτι πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὲρ τῶν Βαρβάρων ἐποιήσαντο τὰς

συνθήκας. Ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς, εἴτ' ἐδόκει τὴν ἑαυτῶν ἔχειν ἑκάστους, εἴτε καὶ τῶν δοριαλώτων ἐπάρχειν· εἴτε καὶ τούτων κρατεῖν, ὧν ὑπὸ τὴν εἰρήνην ἐτυγχάνομεν ἔχοντες· ἕν τι τούτων ὁρισαμένους, καὶ κοινὸν τὸ δίκαιον ποιησαμένους, οὕτω συγγράφεσθαι περὶ αὐτῶν. Νῦν δὲ τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει, καὶ τῇ Λακεδαιμονίων οὐδὲ μίαν τιμὴν ἀπένειμαν· τὸν δὲ Βάρβαρον ἁπάσης τῆς Ἀσίας δεσπότην κατέστησαν, ὡς ὑπὲρ ἐκείνου πολεμησάντων ἡμῶν· ἢ τῆς μὲν Περσῶν ἀρχῆς πάλαι καθεστηκυίας, ἡμῶν δ' ἄρτι τὰς πόλεις κατοικιζόντων· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων μὲν νεωστὶ τὴν τιμὴν ἐχόντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστευόντων. Οἶμαι δ' ἐκείνως εἰπὼν, μᾶλλον δηλώσειν τήν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγενημένην, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως πλεονεξίαν. Τῆς γὰρ γῆς ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ δίχα τετμημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δ' Εὐρώπης καλουμένης· τὴν ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν εἴληφεν, ὥσπερ πρὸς τὸν Δία τὴν χώραν νεμόμενος, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. Καὶ ταύτας συνηνάγκασεν ἡμᾶς, ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας, ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων. Τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστὶν· αὗται δὲ ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου, καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐστήκασιν. Ὑπὲρ ὧν καὶ ἄξιον ὀργίζεσθαι, καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγενημένων δίκην ληψώμεθα, καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσώμεθα. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, ἰδίᾳ μὲν τοῖς Βαρβάροις οἰκέτας ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας. Καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους, μιᾶς γυναικὸς

ἁρπαθείσης, οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν, ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν τὴν πόλιν ἀνάσατον ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος ἐξαμαρτεῖν· ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης, μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. Μόνος γὰρ ὗτος ὁ πόλεμος κρείττων εἰρήνης ἐστὶ, καὶ θεωρίᾳ μᾶλλον ἢ στρατιᾷ προσοικώς· ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς τὴν ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις, καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. Ἐξέσαι γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρπώσασθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατασήσασθαι.

Πολλαχῇ δ' ἄν τις λογιζόμενος, εὕροι ταύτας τὰς πράξεις λυσιτελούσας μάλιστα ἡμῖν. Φέρε γὰρ, πρὸς τίνας χρὴ πολεμεῖν τοὺς μηδὲ μιᾶς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δίκαιον σκοποῦντας; Οὐ πρὸς τοὺς καὶ πρότερον τὴν Ἑλλάδα κακῶς ποιήσαντας, καὶ νῦν ἐπιβουλεύοντας, καὶ πάντα τὸν χρόνον οὕτω διακειμένους πρὸς ἡμᾶς; Τίσι δὲ φθονεῖν εἰκός ἐστι, τοὺς μὴ παντάπασιν ἀνάνδρως διακειμένους, ἀλλὰ μετρίως τούτῳ τῷ πράγματι χρωμένους; Οὐ τοῖς μείζους μὲν τὰς δυνασείας ἢ κατ' ἀνθρώπους περιβεβλημένοις, ἐλάττονος δ' ἀξίοις τῶν παρ' ἡμῖν δυσυχούντων; Ἐπὶ τίνας δὲ μᾶλλον προσήκει στρατεύειν, τοὺς ἅμα μὲν εὐσεβεῖν βουλομένους, ἅμα δὲ τοῦ συμφέροντος προνοουμένους; Οὐκ ἐπὶ τοὺς καὶ φύσει πολεμίους, καὶ πατρικοὺς ἐχθρούς, καὶ πλεῖσα μὲν ἀγαθὰ κεκτημένους, ἥκιστα δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἀμυνομένους δυναμένους; Οὐκοῦν ἐκεῖνοι πᾶσι τούτοις ἔνοχοι τυγχάνουσιν ὄντες; Καὶ μὴν οὐδὲ τὰς πόλεις λυπήσομεν, στρατιώτας ἐξ αὐτῶν καταλέ-

συνθήκας. Ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς, εἴτ' ἐδόκει τὴν ἑαυτῶν ἔχειν ἑκάσους, εἴτε καὶ τῶν δοριαλώτων ἐπάρχειν· εἴτε καὶ τούτων κρατεῖν, ὧν ὑπὸ τὴν εἰρήνην ἐτυγχάνομεν ἔχοντες· ἕν τι τούτων ὁρισαμένους, καὶ κοινὸν τὸ δίκαιον ποιησαμένους, οὕτω συγγράφεσθαι περὶ αὐτῶν. Νῦν δὲ τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει, καὶ τῇ Λακεδαιμονίων οὐδὲ μίαν τιμὴν ἀπένειμαν· τὸν δὲ Βάρβαρον ἁπάσης τῆς Ἀσίας δεσπότην κατέστησαν, ὡς ὑπὲρ ἐκείνων πολεμησάντων ἡμῶν· ἢ τῆς μὲν Περσῶν ἀρχῆς πάλαι καθεστηκυίας, ἡμῶν δ' ἄρτι τὰς πόλεις κατοικιόντων· ἀλλ' οὐκ ἐκείνων μὲν νεωστὶ τὴν τιμὴν ἐχόντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστευόντων. Οἶμαι δ' ἐκείνως εἰπὼν, μᾶλλον δηλώσειν τήν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγενημένην, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως πλεονεξίαν. Τῆς γὰρ γῆς ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ δίχα τετμημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δ' Εὐρώπης καλουμένης· τὴν ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν εἴληφεν, ὥσπερ πρὸς τὸν Δία τὴν χώραν νεμόμενος, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. Καὶ ταύτας συνηνάγκασεν ἡμᾶς, ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας, ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων. Τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστὶν· αὗται δὲ ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου, καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐστήκασιν. Ὑπὲρ ὧν καὶ ἄξιον ὀργίζεσθαι, καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγενημένων δίκην ληψώμεθα, καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσώμεθα. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, ἰδίᾳ μὲν τοῖς Βαρβάροις οἰκέτας ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας. Καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους, μιᾶς γυναικὸς

ἁρπαθείσης, οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν, ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος ἐξαμαρτεῖν· ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης, μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. Μόνος γὰρ ὗτος ὁ πόλεμος κρείττων εἰρήνης ἐστὶ, καὶ θεωρίᾳ μᾶλλον ἢ στρατιᾷ προσεοικώς· ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς τὴν ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις, καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. Ἐξέσαι γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ' αὐτῶν καρπώσασθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατασήσασθαι.

Πολλαχῇ δ' ἄν τις λογιζόμενος, εὕροι ταύτας τὰς πράξεις λυσιτελούσας μάλισα ἡμῖν. Φέρε γὰρ, πρὸς τίνας χρὴ πολεμεῖν τοὺς μηδὲ μιᾶς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δίκαιον σκοποῦντας; Οὐ πρὸς τοὺς καὶ πρότερον τὴν Ἑλλάδα κακῶς ποιήσαντας, καὶ νῦν ἐπιβουλεύοντας, καὶ πάντα τὸν χρόνον οὕτω διακειμένους πρὸς ἡμᾶς; Τίσι δὲ φθονεῖν εἰκός ἐστι, τοὺς μὴ παντάπασιν ἀνάνδρως διακειμένους, ἀλλὰ μετρίως τούτῳ τῷ πράγματι χρωμένους; Οὐ τοῖς μείζους μὲν τὰς δυνασείας ἢ κατ' ἀνθρώπους περιβεβλημένοις, ἐλάττονος δ' ἀξίοις τῶν παρ' ἡμῖν δυσυχούντων; Ἐπὶ τίνας δὲ μᾶλλον προσήκει στρατεύειν, τοὺς ἅμα μὲν εὐσεβεῖν βουλομένους, ἅμα δὲ τοῦ συμφέροντος προνοουμένους; Οὐκ ἐπὶ τοὺς καὶ φύσει πολεμίους, καὶ πατρικοὺς ἐχθρούς, καὶ πλεῖσα μὲν ἀγαθὰ κεκτημένους, ἥκισα δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἀμυνομένους δυναμένους; Οὐκοῦν ἐκεῖνοι πᾶσι τούτοις ἔνοχοι τυγχάνουσιν ὄντες; Καὶ μὴν ὑδὲ τὰς πόλεις λυπήσομεν, στρατιώτας ἐξ αὐτῶν καταλέ-

γοντες, ὃ νῦν ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους ὀχληρότατον αὐταῖς ἐσί. Πολὺ γὰρ οἶμαι σπανιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς μένειν ἐθέλοντας, τῶν συνακολουθεῖν ἐπιθυμησάντων. Τίς γὰρ οὕτως ἢ νέος ἢ παλαιὸς ῥάθυμός ἐσιν, ὃς τις ἂ μετασχεῖν βουλήσεται ταύτης τῆς στρατιᾶς, τῆς ὑπ' Αθηναίων μὲν καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγουμένης, ὑπὲρ δὲ τῆς τῶν συμμάχων ἐλευθερίας ἀθροιζομένης, ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἐκπεμπομένης, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν Βαρβάρων τιμωρίαν πορευομένης; Φήμην δὲ καὶ μνήμην καὶ δόξαν, πόσην τινὰ χρὴ νομίζειν, ἢ ζῶντας ἕξειν, ἢ τελευτήσαντας καταλείψειν τοὺς ἐν τούτοις τοῖς ἔργοις ἀρισεύσαντας; Ὅπου γὰ οἱ πρὸς Αλέξανδρον πολεμήσαντες, καὶ μίαν πόλιν ἑλόντες, τοιούτων ἐπαίνων ἠξιώθησαν· ποίων τίνων χρὴ προσδοκᾶν ἐγκωμίων τεύξεσθαι τοὺς ὅλης Ασίας κρατήσαντας; Τίς γὰρ ἢ τῶν ποιεῖν δυναμένων, ἢ τῶν λέγειν ἐπισαμένων, ἂ πονήσει καὶ φιλοσοφήσει, βουλόμενος ἅμα τε τῆς αὐτοῦ διανοίας καὶ τῆς ἐκείνων ἀρετῆς μνήμην εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καταλιπεῖν;

Οὐ τὴν αὐτὴν δὲ τυγχάνω γνώμην ἔχων ἔν τε τῷ παρόντι καιρῷ, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ λόγου. Τότε μὲν γὰ ᾤμην ἀξίως δυνήσεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων εἰπεῖν· νῦν δ' οὐκ ἐφικνεῖσθαι τοῦ μεγέθους αὐτῶν, ἀλλὰ πολλά με διαπέφευγεν ὧν διενοήθην. Αὐτοὺς οὖν χρὴ συνορᾶν, ὅσης ἂν εὐδαιμονίας τύχοιμεν, εἰ τὸν μὲν πόλεμον τὸν νῦν ὄντα περὶ ἡμᾶς πρὸς τοὺς Περσὰς ποιησαίμεθα, τὴν δ' εὐδαιμονίαν τὴν ἐκ τῆς Ασίας εἰς τὴν Εὐρώπην διακομίσαιμεν· καὶ μὴ μόνον ἀκροατὰς γενομένους, ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πράττειν δυναμένους παρακαλοῦντας ἀλλήλους, πειράσθαι

διαλλάτ]ειν τήντε πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων· τὰς δὲ τῶν λόγων ἀμφισβητήντας, πρὸς μὲν τὴν παρακαταθήκην, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὧν νῦν φλυαροῦσι, παύσασθαι γράφοντας· πρὸς δὲ τοῦτον τὸν λόγον ποιεῖσθαι τὴν ἄμιλλαν, καὶ σκοπεῖν ὅπως ἄμεινον ἐμοῦ περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐροῦσιν· ἐνθυμουμένους, ὅτι τοῖς μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιουμένοις οὐ πρέπει περὶ μικρὰ διατρίβειν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν, ἐξ ὧν ὁ βίος μηδὲν ἐπιδώσει τῶν πεπραγμένων· ἀλλ' ὧν ἐπιτελεσθέντων αὐτοίτ' ἀπαλλαγήσονται τῆς τοιαύτης ἀπορίας, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιοι δόξουσιν εἶναι.

ΤΕΛΟΣ.

ISOCRATIS

PANEGYRICA.

ISOCRATIS

PANEGYRICA.

SAEPENUMERO miratus ſum eos qui congreſſus *hujuſmodi* convocârunt, et Ludos gymnicos inſtituerunt, quòd corporum quidem bonas habitudines adeo magnis dignati ſint praemiis; iis verò qui pro re publicâ privatìm laborârunt, et ſuos ipſorum animos ita parârunt, ut etiam aliis prodeſſe poſſint, iis ne ullum quidem honorem rependerint: quorum potiùs eos decuiſſet rationem habuiſſe. Licet enim athletae bis tantum roboris acciperent, nihil tamen *boni* amplius aliis *exindè* accederet: uno autem viro rectè ſentiente fruantur omnes, qui volunt participes eſſe ipſius prudentiae. Atqui non idcirco deſperans, otio me tradere elegi, ſed gloriam eam quae ex ipſo ſermone oritura eſt ſatis amplum mihi praemium fore exiſtimans, venio conſilium daturus cùm de bello Barbaris inferendo, tùm de concordiâ inter nos ipſos *conſtituendâ*: Non ignarus quòd multi eorum qui ſe Sophiſtas eſſe finxerunt, ad hujuſmodi orationem *ſeu argumentum ſuſcipiendum* properârint: attamen ſimul et ſperans *me* adeo illos ſuperaturum, ut aliis nihil unquam antehac de iis rebus dictum eſſe videatur: ſimul etiam orationum eas pulcherrimas eſſe exiſtimans quae de rebus maximis fiunt, ac loquentes ma-

ximè oſtentant, et auditoribus plurimum proſunt: è quibus haec eſt una. Deinde neque tempora adhuc praeterierunt, ita ut in praeſenti ſupervacaneum ſit de rebus iis meminiſſe. Nam tùm demum à loquendo deſiſtere oportet, quando aut res finem nactae ſint, nec ampliùs opus fuerit de iis deliberare, aut orationem quis viderit terminum habere, ita ut aliis nulla ſuperandi facultas ſit relicta. Quamdiu autem res eodem quo priùs modo feruntur, quae autem dicta ſunt malè ſe habent; quomodo non oportet meditari, et Philoſophorum inſtar in hac oratione conficiendâ laborare, quae, ſi proſperè ſucceſſerit, nos et à bello inteſtino, et perturbatione praeſenti, ac maximis malis liberabit? Adhaec ſi quidem neutiquam fieri poſſet ut quis indicaret eaſdem res alitèr quàm per unam, *eandemque quâ alii uſi ſunt*, formam, haberet aliquis unde ſubjiceret, quod ſupervacaneum ſit eodem quo illi dicentem modo iterum audientibus turbas parare. Quoniam verò eam habeant orationes naturam, ut poſſibile ſit de rebus iiſdem variis modis narrare, et cùm magnas reddere humiles, tùm parvis magnitudinem adjicere, et antiquas quaſi recentes eſſent percurrere, et de recentèr factis quaſi eſſent antiquae proſari; non ampliùs fugiendae ſunt hae res, de quibus alii priùs dixerunt, ſed conandum ut meliùs quàm iſti dicamus. Actiones enim praeteritae nobis omnibus ex aequo ſunt relictae: aſt iis in tempore uti, et de *earum* unâquaque convenientia cogitare, ac nominibus *eas* rectè diſponere, prudentium virorum peculiare eſt. Exiſtimo utique ita fore ut maximum acqui-

rerent incrementum, cùm caeterae artes, tùm eloquentiae ſtudium, ſi quis honoret mireturque non eos qui primi orationes inſtituerint, ſed qui illarum ſingulas optimè omnium elaborârint: neque illos qui aliquid de iis rebus effari quaerunt, de quibus nemo priùs dixerit; ſed eos qui ita eloqui callent, ut nemo alius *idem praeſtare* poſſit.

Enimvero ſunt qui vituperent orationes eas quae vulgi captum ſuperant, nimiſque ſunt exquiſitae: tantumque aberrârunt *à veritate*, ut orationes ad ſummum elaboratas, *factâ* cum privatorum contractuum litibus *comparatione* contemplentur: quaſi verò eodem modo eſſe utraſque oporteat, et non illas ad ſecuritatem ſpectare, has ad oſtentationem: aut ipſi quidem mediocritatem perſpiciant, qui verò accuratè callet fari, non etiam ſimplicitèr dicere poſſit. Iſti igitur non latent dum eos laudant, ad quos ipſi propiùs accedunt. Mihi verò cum talibus nihil rei eſt; ſed cum iis ſolùm qui nihil temerè eorum quae dicuntur ſint probaturi; ſed qui indignabuntur, ac requirent aliquid tale in meâ ut videant oratione, quale apud alios non ſunt inventuri. Ad quos poſtquam de meipſo paululum ulteriùs confidentèr dixero, ſtatim de re ipsâ orationem faciam. Nam alios quidem video in prooemiis auditores demulcere, et excuſationes facere de iis quae ſunt dicenda, ac dicere alios quidem quòd ex improviſo quidem ipſis fuerit apparatus: alios verò quòd arduum ſit ſermones rerum magnitudini aequales inveſtigare. Ego verò, niſi et pro rei dignitate dixero, meaeque ipſius gloriae, ac temporis ejus

omnis, non ſolùm quod circa hanc orationem abſumptum eſt, verùm etiam univerſi quantum ipſe vixerim: *vos* hortor *ac jubeo* ut mihi nullam donetis veniam, ſed derideatis ac aſpernemini. Horum enim nihil eſt quod non dignus ſim qui patiar, ſiquidem nihilo aliis praeſtantior, adeo magnas fecerim pollicitationes. Ac de privatis quidem rebus haec praedicta ſunto.

Quod autem ad res publicas attinet, quicunque ſtatim ſimul atque huc prodierunt, docent quòd oporteat, poſtquam inimicitias finiverimus mutuas, noſmet in Barbarum convertere, ac narrando percurrunt cùm calamitates ex inteſtino bello nobis ortas, tùm emolumenta ab expeditione in eum *ſuſcipiendâ* percipienda: ii quidem vera dicunt, at non exinde ordiuntur, unde haec potiſſimùm conficere poſſent. Nam Graecorum alii quidem nobiſcum, alii ſunt ſub Lacedaemoniis. Formae enim rerumpublicarum ſecundum quas civitates adminiſtrant, ita eorum pleroſque diſtinxerunt. Quicunque igitur ſe putat aliis aliquid boni communitèr allaturum, priuſquam eorum principes reconciliârit, nimium ſimplicitèr ſentit, et longè abeſt à rerum veritate. Atqui oportet eos qui non oſtentationem ſolummodo faciunt, verùm etiam aliquid efficere cupiunt, eas quaerere orationes, quae hiſce civitatibus perſuaſerint ut pari et aequo jure inter ſe verſentur, et principatus ut dividant, lucraque *omnia* quae nunc à Graecis ſibi accedere cupiunt, apud Barbaros petant.

Ac noſtram quidem urbem facillimum eſt ad haec

adduxiſſe: Lacedaemonii verò pertinaciores adhuc reſtant. Falſam enim arripuerunt opinionem, patrium *ſc.* ſibi eſſe ut imperent. Quòd ſi quis illis oſtenderit hunc honorem ad nos magis quàm ad illos pertinere, forſan omiſsâ de his rebus accuratâ diſputatione, ad id quod expedit, accederent. Hinc igitur etiam alios exorſos eſſe oporteret, nec priùs de rebus quae in confeſſo ſunt conſilium dediſſe, quàm noſmet ab iis circa quae controverſamur liberâſſent. Me verò utriuſque rei gratiâ oportet in his potiſſimùm immorari; maximè quidem ut aliquid commodi oriatur, et ut huic mutuae concertationi fine impoſito, communitèr bellum Barbaris inferamus. Quod ſi hoc perfici nequeat, ut eos clarè indicem qui felicitati Graecorum obſtant: et omnibus manifeſtum fiat, quòd et olim noſtra civitas maris imperium jure tenuerit, et quòd nunc non injuriâ de imperio contendat.

Nam ſive eos oporteat propter ſingulas actiones honorari, qui maximam nacti ſunt experientiam, ſummamque acquiſiverunt potentiam: ſine controverſiâ nobis convenit imperium recipere, quod antea tenuimus. Nemo enim aliam monſtrârit urbem, quae tantum in bello terreſtri emineat, quantum *oſtendere poſſit* noſtram in navalibus praeliis excellere. Sive aliqui exiſtiment non aequum hoc eſſe judicium, ſed multas fieri mutationes *contendant* (nunquam enim apud eoſdem remanere principatus) poſtulentque ut ii imperium habeant tanquam alium aliquem honorem, qui aut primi hanc adepti ſunt gloriam, aut qui bonorum plurimorum Graecis autores extiterint; etiam illos

nobiſcum eſſe arbitror. Nam quo longiùs quis de his ambobus perſpexerit, eo longiùs eos relinquemus qui nobiſcum de his contendunt. In confeſſo eſt enim urbem noſtram antiquiſſimam eſſe, et maximam, et apud omnes homines celeberrimam. Tam praeclarum autem licet nobis adſit fundamentum, ob ea *tamen* quae ſequuntur adhuc magis noſmet honorari convenit. Hanc enim *terram* tenemus, non poſtquam alios ejecerimus, nec cum deſertam deprehenderimus, neque ex multis populis mixtìm collecti: ſed adeo pulchrè ac liberalitèr nati ſumus, ut ex quâ oriebamur eam in omne tempus perpetuo poſſederimus regionem, indigenae cum ſimus, iiſdemque nominibus, quibus conjunctiſſimos, urbem poſſimus appellare. Nobis enim ſolis Graecorum convenit eandem et nutricem et patriam et matrem vocare. Atqui oportet eos qui jure magnanimi ſunt, et non injuriâ de principatu contendunt, et patrii juris mentionem ſaepe faciunt, tale ſui generis primordium quòd habeant palam facere. Quae igitur ab initio contigerunt, et à fortunâ ſunt donata, tanta nobis praeſto ſunt. Quantorum verò bonorum quae aliis contigerunt autores extitimus, ita rectiſſimè inveſtigaverimus, ſi et ab initio tempus, urbiſque res geſtas ordine percurramus. Reperiemus enim eam non ſolùm in bello quae fiunt facinorum, verùm etiam aliorum apparatuum, quibuſcum nunc degimus, et rempublicam ordinamus, et per quos vivere poſſumus, eorum ferè omnium cauſam fuiſſe. E beneficiis verò ea neceſſe eſt praeferamus, non quae ob tenuitatem latuerunt, ac ſilentio

ſunt obruta, ſed quae propter magnitudinem ab omnibus hominibus, et olim et nunc et ubique et praedicantur et memoriâ tenentur.

Primum igitur, quâ re natura noſtra primùm indigebat, ea per noſtram urbem comparata eſt. Nam licet haec oratio fabuloſa fuerit, ea tamen ut nunc recitetur convenit. Cum enim Ceres, quando raptâ filiâ Proſerpinâ vagaretur, in noſtram regionem perveniſſet, et in noſtros majores benevolo eſſet animo propter beneficia, quae non aliis quàm initiatis fas eſt audire, ac dona bina dediſſet, quae quidem maxima ſunt, et fruges *ſcilicet*, quae in causâ fuere ne brutorum more viveremus, et ſacra, quorum qui participes ſunt, et de vitae exitu, et de aeternitate ſpes dulces concipiunt: noſtra urbs adeo non ſolùm Diis, verùm etiam hominibus amica fuit, ut tantorum domina facta bonorum, aliis *ea* non invideret, ſed quae acceperat omnibus impertiret. Et alia quidem etiam adhuc ſingulis annis oſtendimus: aliorum autem beneficia ſimul omnia, et uſum *ſeu utendi rationem*, commoditateſque ex illis ortas edocuimus. His autem non credere, cum parvum quid ampliùs adjecerimus, nemo certè voluerit. Primùm enim ob quàm cauſam quis ea quae dicuntur parvi fecerit, quòd nimirùm ſint antiqua, ob eam ipſam jure exiſtimet haec facta verè fuiſſe. Nam propterea quòd multi dixerint et omnes audiverint, oportet non nova quidem, verùm credibilia ea ut videantur quae de ipſis dicuntur. Deinde non huc ſolummodo confugere poſſumus, quòd nempe ſermonem et famam hanc jam olim acceperimus;

ſed nobis licet circa res illas ſignis etiam majoribus quam haec ſunt uti. Nam urbium plurimae, quae ſint veteris beneficii monimenta ad nos frumenti primitias quotannis mittunt: iis verò quae hoc omiſerint *urbibus* ſaepiùs imperavit Pythia, ut et partes frugum offerrent, et noſtrae urbi patria praeſtarent officia. Quibuſnam verò rebus potiùs fidem praeſtare oportet, quàm iis quae et Deus ipſe per oracula jubet, et quae à multis Graecorum comprobantur, et *de quibus* olim dicta factis praeſentibus teſtimonium praeſtant, et quae nunc fiunt eorum dictis conſentiunt? Praeterea verò, ſi his omnibus omiſſis ab initio ſpectemus, inveniemus quod vitam ii, qui primi in terris extiterunt, non ſtatim ut nunc rebus inſtructam acceperint, ſed *ipſi* paulatìm ſibi *neceſſaria* comparârint. Quoſnam igitur praecipue *inter alios* oportet exiſtimare *ea* aut dono à Diis accepiſſe, aut ipſos quaerendo repperiſſe? Annon eos quos confitentur omnes et primos omnium fuiſſe natos, et ad artes *tractandas* habiliſſimos, et erga Deos religioſiſſimos? Et quidem quantum honoris convenit ut aſſequantur tantorum bonorum autores, dicere ſupervacaneum eſt. Nemo enim munus tantae magnitudinis excogitare poſſit, quod factis compar fuerit. Ac de beneficiorum quidem maximo, et primùm facto, et omnibus communiſſimo, haec habemus quae dicamus.

Iiſdem porrò temporibus, conſpicata *urbs noſtra* Barbaros quidem maximam regionis partem tenere, Graecos autem in anguſtiis concluſos eſſe, et propter agri penuriam ſibi invicem inſidiari, et alios aliis bella

inferre, et alios quidem propter inopiam victûs quotidiani, alios verò propter bellum perire: ne haec quidem ita *malè* ſe habentia neglexit, ſed duces in urbes emiſit, qui cum victûs maximè indigentes ſecum aſſumpſiſſent, eorumque imperatores eſſent facti, ac praelio Barbaros viciſſent, multas quidem in utrâque continente urbes condiderunt, et in omnibus inſulis habitatores poſuerunt; utroſque autem ſervârunt, tàm eos qui unà iverant, quàm qui remanſerant. His enim ſatis amplam regionem domi reliquerunt, illis verò majorem quàm quae illis ſuppetebat tradiderunt. Omnem enim hunc locum quem nunc tenemus amplexi ſunt. Adeo ut illis qui poſtea colonias aliquas emittere voluerint urbemque noſtram imitari, *ejus rei faciendae* magnam effecerint facilitatem. Non enim neceſſe erat, ut ipſi dum terram occuparent periclitarentur, ſed in eam *ſolummodo* quae à nobis aſſignata erat profectos, ibi habitare. At verò quiſnam principatum oſtendat, vel magis patrium eo qui olim conſtitutus eſt, antequam pleraeque Graecarum urbium eſſent conditae, vel utiliorem eo qui Barbaros quidem evertit, Graecos autem ad tantam rerum abundantiam perduxit?

Neque verò poſtquam maxima confeciſſet, caetera neglexit; ſed beneficiorum ſuorum hoc fecit initium, ut victum *ſcilicet* indigentibus curaret, quem quidem *curare* oportet eos qui res alias rectè ſint adminiſtraturi. Cum verò exiſtimaret vitam hiſce ſolis inſtructam vivendi cupiditate dignam non eſſe, etiam caetera adeo curavit, ut ex bonis iis quae hominibus praeſto

ſunt, quaecunque non à Diis *accepta* poſſidemus, ſed quae nobiſmet mutuâ operâ evenerunt, nihil ſine urbe noſtrâ contigerit, plurima verò per eam evenerint. Nam cum deprehenderet Graecos ſine legibus viventes, et ſparsìm habitantes, et alios quidem à potentioribus contumeliâ affectos, alios propter anarchiam pereuntes: etiam ab hiſce malis eos *ipſa* liberavit, aliorum quidem facta domina, aliis verò dum ſeipſam pro exemplo exhiberet. Prima enim et leges tulit, et rempublicam conſtituit. Hoc autem hinc manifeſtum eſt: nam qui in principio homicidii cauſam egerunt, et voluerunt ſermone non vi controverſiam finire: ii ſecundum leges noſtras de rebus illis judicia fecerunt.

Quinetiam ex artibus quae ad vitae neceſſitatem ſunt utiles, et ad jucunditatem comparatae fuerunt, alias quidem cum inveniſſet, alias verò probâſſet, caeteris ut uterentur tradidit. Ac reliquarum quidem rerum adminiſtrationes ita hoſpitalitèr ordinavit, et ita omnibus accommodatè, ut tàm qui pecuniae indigent, quàm qui praeſentibus frui cupiunt, utriſque convenirent: nec vel felicibus, vel in rebus privatis adversâ uſis fortunâ eſſent inutiles: ſed eorum utriſque apud nos eſſet, alteris quidem commoratio jucundiſſima, alteris verò tutiſſimum confugium. Praeterea cum ſinguli non terram ſufficientem poſſiderent, ſed rebus quibuſdam deſtitutam, quarundam verò plures quàm quae ſint ſufficientes ferentem: cumque multa adeſſet difficultas, partìm quidem quò *oporteat* quaedam exportandi, partìm verò alia unde *oporteat* im-

portandi: hiſce etiam incommoditatibus ſubvenit. Emporium enim in medio Graeciae Piraeeum conſtituit, quod adeo excellit, ut quarum rerum ſingulas apud alios difficile ſit nanciſci, eas omnes apud ipſam parare ſit facillimum.

Cum autem ii qui celebres conventus inſtituerunt merito laudentur, quòd eum morem nobis tradiderunt, ut cum *quaſi* foedus iniverimus, et inimicitias quae intercederent compoſuerimus, ad eundem locum congregaremur: deinde ut votis ac ſacrificiis communibus peractis, recordaremur cognationem illam quae inter nos mutua exiſtit, magiſque benevolo in poſterum tempus erga nos invicem animo eſſemus, et vetera hoſpitia renovaremus, et alia nova conſtitueremus, et neque plebeiis neque ingenio excellentibus ignavè tempus ageretur; ſed in unum congregatis Graecis, foret ut alii ſuam oſtenderent felicitatem, alii ſpectarent illos inter ſe certantes: et neutri voluptate carerent, ſed haberent ambo in quo gloriarentur, hi quidem dum viderent pugiles ſui gratiâ laborantes, illi dum cogitarent, quod omnes ad ipſos ſpectandos advenerint. Quum igitur tanta commoda ob conventus nobis orta ſint; ne in iis quidem urbs noſtra defecit: nam et ſpectacula plurima et pulcherrima poſſidet, alia quidem ſumptibus excellentia, alia propter artificium celebrata, alia ob ambo haec praeſtantia. Quin et multitudo eorum qui ad nos veniunt tanta eſt, ut ſi quid boni ob id quòd nobiſcum congrediamur oriatur, id quoque ab ipsâ ſit comprehenſum. Ad haec et amicitias invenire fidiſſimas, et congreſſibus omnimo-

dis intereſſe, apud nos potiſſimùm licet. Praeterea certamina ſpectare, eaque non ſolùm celeritatis ac roboris, ſed et eloquentiae ac prudentiae, et aliorum operum omnium, et horum praemia maxima. Nam praeter ea quae ipſa proponit, etiam aliis ut donent perſuadet. Nam à nobis decreta tantam autoritatem habent, ut apud omnes homines probentur. Praeterea caeteri quidem congreſſus non niſi poſt longum tempus coacti, cito diſſoluti ſunt; noſtra autem urbs per omne aevum *ad ipſam* accedentibus *inſtar* congreſsûs eſt.

Philoſophiam certè, quae omnia haec invenit et comparavit, et ad res *gerendas* nos erudiit, et in nos mutuo mitiores reddidit: et calamitatum eas quae per inſcitiam ab iis quae per neceſſitatem oriuntur diſtinxit, et illas quidem cavere, has fortitèr ferre docuit, *eam philoſophiam* urbs noſtra, ut et eloquentiam honoravit, quam omnes quidem cupiunt, *eam* autem doctis invident: haud ignara, quòd hoc ſolum noſmet inter animata omnia à naturâ *datum* peculiare habeamus: et quòd ob hoc excellentes, etiam caeteris in rebus omnibus illa ſuperemus. Cum autem videret in aliis quidem actionibus fortunam adeo inordinatam eſſe, ut ſaepiùs in ipſis *gerendis* et prudentes votis excidant, et imperiti proſperos ſucceſſus habeant: orationis autem quae pulchrè et artificiosè inſtruitur, facultatem nullo modo ſtupidis contingere, ſed animi eam prudentis opus eſſe; et qui ſapientes vel indocti eſſe exiſtimentur, hâc re inter ſe potiſſimùm differre: praetereaque eos qui à principio libe-

ralitèr educati ſunt, non ex fortitudine et opibus boniſque ejuſmodi notos eſſe, ſed ex ipſorum dictis maximè fieri conſpicuos: et hoc inſtitutionis noſtrûm cujuſque ſignum eſſe certiſſimum: eoſque, qui eloquentiâ pulchrè utuntur, non ſolùm in ſuis civitatibus valere, ſed apud alios etiam honoratos eſſe: *His de cauſis* tàm ſapientiâ quàm eloquentiâ caeteris hominibus urbs noſtra tanto praeivit, ut ipſius diſcipuli aliorum facti ſint praeceptores, fecitque ut Graecorum nomen non ampliùs gentis, ſed rationis ac mentis indicium videatur eſſe: et ut hi potiùs vocentur Graeci, qui eruditionis noſtrae, quàm qui naturae communis ſunt participes.

Ne verò videar in partibus immorari, cum de totis rebus me loquuturum ſim pollicitus; aut ex his rebus urbem laudare, idcirco quia indigeam unde ipſam propter res bellicas celebrem: haec quidem iis dicta ſint qui rebus hujuſmodi gloriantur. Arbitror autem majores noſtros honorari oportere non minùs ob pericula *ſive faſcinora* quae in bello fiunt, quàm ob alia beneficia. Non enim parva, neque pauca, nec obſcura certamina ſuſtinuerunt, ſed multa et acria et magna, alia quidem pro ipſorum patriâ, alia pro caeterorum libertate. Nam per omne tempus perſeverârunt urbem communem praeſtare, et iis Graecorum qui injuriis affecti ſunt quae ſemper opitularetur. Quapropter jam noſmet etiam accuſant nonnulli tanquam non rectè conſulentes, quòd imbecilliores ſoleamus colere; quaſi verò ſermones hujuſmodi non faciant cum iis qui nos laudare volunt. Non enim

ignari quantum ad ſecuritatem praeſtent ſocietates majores, ita de ipſis conſuluimus; ſed quum multo exactiùs quàm alii ſciremus quaenam ex hiſce eveniunt, nihilominùs maluimus imbecillioribus etiam contra utilitatem *noſtram* opitulari, quàm unà cum potentioribus commodi privati gratiâ injuſtè agere. Cognoſcat autem aliquis et conſuetudinem et robur civitatis ex ſupplicationibus quas jam aliqui nobis attulerunt. Quae verò aut nuperrimè factae ſunt, aut de rebus parvis allatae ſunt, praetermittam.

Diu autem ante Trojana tempora (inde enim convenit fidem petere eos qui de patrio jure contendunt) venerunt et Herculis liberi, et paulo ante eos Adraſtus Talai filius, Argivorum rex. Hic quidem in expeditione contra Thebas ſuſceptâ cum cladem accepiſſet, eoſque qui ſub Cadmeâ *arce Thebanorum* occiſi ſunt ipſe non poſſet tollere, noſtrae autem urbi ſupplicaret ut opem ferret ſorti *omnibus* communi, nec ſineret in bello mortuos jacere inſepultos, nec vetus inſtitutum et patriam legem aboleri. Liberi autem Herculis cum inimicitias Euryſthei fugerent, et alias quidem urbes deſpicerent, quaſi ipſorum calamitatibus non poſſent opem ferre, noſtram autem urbem exiſtimarent per ſe ſufficere ad reddendas gratias, pro iis quae ipſorum pater in omnes homines benefaciendo contulerat. Ex his facilè perſpici poteſt, quod etiam illis temporibus urbs noſtra ſe more imperatorio geſſerit, et nunc non injuriâ de principatu diſceptet. Quinam enim auderent ſupplicare aut ſemet inferioribus, aut iis qui ſub aliorum eſſent impe-

rio, iis praetermiſſis qui majorem haberent potentiam: praeſertìm de rebus non privatis, ſed communibus, et de quibus nullos alios veriſimile fuit curam habituros, praeter eos qui ſe ut Graecis praeeſſent dignos cenſerent? Deinde conſtat eos non ſpe fruſtratos eſſe propter quam ad majores noſtros confugerunt. Nam bellum cum ſuſcepiſſent pro defunctis quidem contra Thebanos *pugnando*, pro liberis verò Herculis contra Euryſthei potentiam: illos quidem cum exercitu aggreſſi coëgerunt mortuos ad ſepeliendum cognatis tradere: Peloponnenſes autem eos qui unà cum Euryſtheo in regionem noſtram irruerant, obviam egreſſi praelio vicerunt, et ipſius ferociam compeſcuerunt. In admiratione autem cum eſſent etiam ob alia facinora, ob haec facta adhuc magis celebrati ſunt. Non enim parvum quiddam praeſtiterunt, ſed utrorumque fortunas ita mutaverunt, ut is quidem qui non fuerat dedignatus nobis ſupplicare, hoſtibus vi ſuperatis abierit omnìa cum perfeciſſet quae petiverat: Euryſtheus verò qui ſperârat ſe vi *nos* ſuperaturum, ipſe captivus factus ſupplex fieri coactus ſit. Et illi quidem viro qui humanam naturam ſuperavit, qui à Jove quidem natus fuit, et dum adhuc mortalis eſſet Dei robur habuit; illi quidem imperare et injurias inferre per omne tempus perſeveravit. Simul ac verò in nos deliquit, in tantam *rerum* mutationem devectus eſt, ut in poteſtatem liberorum ipſius redactus, probrosè vitam finiverit. Multa autem cum ſint beneficia à nobis in Lacedaemoniorum urbem *collata*, de hoc ſolo mihi contigit dicere. Salutem enim per nos illis partam

pro occaſione cum arripuiſſent majores quidem eorum qui nunc in Lacedaemone regnant, Herculis verò poſteri *ſunt*, in Peloponneſum quidem redierunt, et occupârunt Argos, et Lacedaemona, et Meſſenam, Spartae verò habitatores facti ſunt, et bonorum omnium, quae ipſis adſunt, authores extiterunt. Quae oporteret illos recordatos, nunquam terram hanc invaſiſſe, ex quâ profecti ipſorum majores in tantâ felicitate conſtituti ſunt; nec in pericula urbem eam conjicere, quae pro liberis Herculis pericula ſubiit; nec ab illo quidem oriundis regnum dare, eam verò *urbem* quae familiae *illius* ſalutis cauſa fuit, ipſis quae ſerviat dignam cenſere. Quòd ſi oporteat gratiis et aequitate omiſſis, ad propoſitum rurſus venire, et ſermonum omnium veriſſimum dicere; non utique patrium eſt, advenas duces eſſe indigenarum, nec beneficiis affectos benè meritorum, nec qui ſupplices facti ſunt eorum qui ipſos *cum humanitate* exceperunt. Adhuc autem breviùs poſſum de iis dicere. Graecarum enim urbium, noſtrâ exceptâ, Argos et Thebae et Lacedaemon et tunc erant maximae, et etiamnum ſunt. Noſtros verò majores conſtat tanto omnibus praeſtitiſſe, ut propter Argivos adversâ uſos fortunâ, Thebanis, quando animoſiſſimi erant, imperâſſe *eos conſtet;* pro liberis verò Herculis, Argivos et caeteros Peloponnenſes praelio ſuperâſſe, è periculis verò quae ab Euryſtheo imminebant Spartae habitatores et Lacedaemoniorum duces liberâſſe. Adeo ut de principatu quidem inter Graecos, non ſcio quomodo aliquis clariùs demonſtrare potuerit *ad quos pertineat.*

Mihi autem videtur convenire ut dicam etiam de iis rebus quae ab urbe priùs geſta ſunt contra Barbaros: praeſertìm cum orationem inſtituerim de imperio contra illos *conſtituendo*. Omnia igitur ſi enumerarem pericula, nimis eſſet prolixa oratio. De maximis autem modo eodem, quo priùs dixi, etiam de his diſſerere conabor. Sunt enim è gentibus imperioſiſſimae, et quae maximam potentiam habent, Scythae et Thraces ac Perſae. Hi autem omnes nobis inſidiati ſunt, urbs verò noſtra contra hos omnes pericula ſubiit. Et quidem quid contradicentibus reliquum erit, ſi demonſtratùm ſit, è Graecis illos qui non poterant aequitatem obtinere, non dedignatos eſſe ad nos ſupplices accedere: è Barbaris verò eos qui vellent Graecos in ſervitutem redigere, in nos primos impetum feciſſe? Bellorum quidem celeberrimum fuit Perſicum: at non his minora teſtimonia ſunt res olim geſtae ad eos *perſuadendos* qui de rebus patriis diſputant. Dum enim adhuc humilis eſſet Graecia, in regionem noſtram irruperunt Thraces quidem cum Eumolpo Neptuni filio, Scythae verò cum Amazonibus Martis filiabus, non eodem *quidem* tempore, ſed quo utrique Europae principatum tenuerunt; exoſi quidem totum Graecorum genus, privatìm verò in nos illatis criminationibus: exiſtimantes *nimirùm* hoc modo ſe contra urbem unam pugnaturos, omnes autem ſimul in poteſtatem ſuam redacturos. Atqui non proſperè rem egerunt, ſed cum majoribus noſtris ſolis congreſſi, pari modo deleti ſunt, ac ſi contra omnes homines bellum geſſiſſent. Magnitudo autem calamitatum quae

ipſis acciderunt *hinc* manifeſta eſt. Fama enim de iis nequaquam tamdiu permanſiſſet, niſi actiones aliis longè praeſtitiſſent. De Amazonibus quidem dicitur, quòd earum quae invaſerant ne una quidem redierit; et quae domi manſerant, ob calamitatem hìc acceptam, è principatu fuerint ejectae. De Thracibus autem, quòd cum ſuperiori tempore nobis vicini habitâſſent, ob expeditionem tunc ſuſceptam adeo longè receſſerint, ut in regione intermediâ multae nationes, et gentes omnigenae *conſederint*, et magnae urbes ſint conditae.

Praeclara quidem haec, et convenientia iis qui de principatu contendunt. Germana verò dictis ſunt etiam talia, qualia decent ex his oriundos, ea *ſcilicet* quae contra Darium et Xerxem bello fecerunt. Cum enim maximum illud bellum inſtaret, et plurima circa idem tempus incidiſſent pericula, hoſteſque ſe exiſtimarent invictos propter multitudinem, ſocii autem *eorum* putarent ſe habere virtutem inſuperabilem: ambos cum viciſſent prout utriſque conveniebat, et in omnibus periculis ſe egregios praeſtitiſſent, ſtatim honoribus maximis digni ſunt habiti: non multo autem poſtea maris principatum acceperunt, aliis quidem Graecis *ipſum* donantibus, iis vero, qui nunc nos eo ſpoliare quaerunt, non adverſantibus. Nemo autem exiſtimet me neſcire, quòd et Lacedaemonii circa illa tempora multorum bonorum Graecis authores extiterunt. Sed et propter hoc etiam magis poſſum urbem noſtram laudare, quòd cum tantos nacta eſſet aemulos, illis tanto praeſtiterit.

Volo autem paulo plura de his urbibus dicere, nec nimis cito praetercurrere; ut nobis recordatio fiat utriuſque, cùm majorum virtutis, tùm erga Barbaros inimicitiae. Neque verò me latet quòd difficile ſit poſteriùs venientem, de rebus dicere olim praeoccupatis, et de quibus ii qui maximè inter cives eloqui calluerunt, ſuper publico ſepultos ſumptu ſaepiùs dixerunt. Neceſſe eſt enim maxima ex hiſce jam uſurpata eſſe, parva autem quaedam eſſe relicta. Tamen ex iis quae reliqua ſunt, quoniam rei praeſenti convenit, non cunctandum eorum facere mentionem.

Plurimorum igitur bonorum autores et maximis laudibus dignos eos fuiſſe arbitror, qui ſuis corporibus pro Graeciâ pericula adierunt. Atqui ne eos quidem, qui ante hoc bellum extiterunt, et in utrâque urbe principatum obtinuerunt, aequum eſt ſilentio praeterire. Illi enim erant, qui poſteros exercebant, et plebem ad virtutem cohortabantur, et acerrimos Barbaris adverſarios effecerunt. Non enim res publicas parvi fecerunt, nec iis tanquam privatis fruebantur, negligebant verò tanquam alienas: ſed curabant tanquam domeſticas, *ab iis* abſtinebant verò ita ut oportet ab iis quae ad illos neutiquam pertinerent. Nec pecuniâ felicitatem metiebantur: ſed ille aeſtimatus eſt opes ſecuriſſimas poſſidere ac pulcherrimas, quicunque ea agebat è quibus et ipſe maximè celebris futurus eſſet, et liberis gloriam maximam relicturus. Neque enim alii aliorum audaciam aemulabantur, nec ferociam inter ſe exercebant: ſed gravius quiddam eſſe exiſtimabant, malè à civibus audire, quàm ho-

neſtè pro patriâ mori. Magis verò erubeſcebant ob peccata publica, quàm nunc *pudet* ob ſui ipſorum privata. Cauſa autem horum ea fuit, quòd curabant ut leges exactae et aequae eſſent, non tàm illae quae factae ſunt de privatis contractibus, quàm quae de quotidianis ſtudiis. Sciebant enim quòd honeſtis boniſque viris nihil opus ſit multis ſcriptis, ſed quòd *homines ejuſmodi* paucis uſi ſignis facilè tàm de privatis quàm de publicis rebus conſenſerint. Ita autem rempublicam amabant, ut ſeditiones inter ſe facerent, non utri alteris ſublatis reliquis dominarentur: ſed utri palam facerent ſe urbi bonum aliquod attuliſſe. Et ſocietates collegerunt non ob privata commoda, ſed ob plebis utilitatem. Eodem autem modo etiam caetera adminiſtrabant, dum colerent, non autem contumeliâ Graecos afficerent: et exiſtimarent oportere ut duces eſſent, non ipſis dominarentur: magiſque cuperent ſe Imperatores quàm dominos appellari, et ſervatores non vaſtatores vocari: benefaciendo urbes dum allicerent, non vi everterent: verbis magis fidis, quàm nunc jurejurando, uterentur: pactis autem tanquam neceſſitate *conſtricti* ſtare ſtatuerent: non tam potentiâ ſuperbirent, quàm honorem à modeſtè vivendo quaererent: eandem ut ipſi erga inferiores mentem haberent aequum putarent, quam ſuperiores erga ſe *habere vellent:* ſuas civitates privatarum urbium loco haberent, Graeciam verò communem eſſe patriam exiſtimarent.

His autem animis cum eſſent, et juniores talibus imbuiſſent moribus, ita praeclaros viros eos praeſtite-

runt, qui contra Asianos praeliati sunt, ut nemo de iis potuerit vel Poetarum vel Sophistarum, digna ipsorum rebus gestis dicere. Et quidem facillimè illis ignosco. Nam aequè difficile est laudare eos qui aliorum virtutes superârunt, ac eos qui nihil boni fecerunt. His enim non suppetunt actiones, illis verò non praesto sunt verba sufficientia. Quomodo enim paria *verba* talibus viris esse possint, qui bellatores apud Trojam tanto superârunt: ut illi quidem contra unam urbem bello decem annos contriverint: hi verò universam ex Asiâ potentiam brevi tempore debellârint; nec solummodo suas ipsorum patrias servârint, sed et totam Graeciam liberârint? Quibus autem facinoribus, aut laboribus, aut periculis se subduxissent, ut viventes gloriâ florerent, qui pro famâ quam mortui essent habituri, adeo promptè voluerunt mori? Ego quidem arbitror etiam hocce bellum Deorum aliquem concitâsse, eorum virtutem demiratum, ut qui tali essent ingenio non delitescerent, nec vitam inglorie finirent; sed pari cum Deorum natis, iisque qui vocantur Semidei, *famae praeconio* honestarentur. Nam et illi corpora quidem naturae necessitati reddiderunt; virtutis verò memoriam immortalem reliquerunt.

Ac semper quidem nostri proavi, et Lacedaemonii de gloriâ inter se certabant; atqui de rebus certè pulcherrimis illo tempore se mutuo aemulabantur; dum existimarent se non hostes esse sed competitores: nec Barbarum ad Graeciam in servitutem redigendam colerent, sed simul de communi salute consentirent;

utri autem hujuſce authores futuri eſſent, de hoc certamen inirent. Oſtenderunt autem ſuam virtutem primùm contra miſſos à Dario. Cum enim iſti in Atticam deſcendiſſent, illi quidem non expectârunt ſocios, ſed bellum commune periculum privatum ut eſſet facientes, occurrerunt totius Graeciae contemptoribus, copiis domeſticis inſtructi, pauci contra multas myriadas, quaſi in alienis vitis periculum facturi. Illi verò, *Lacedaemonii*, non priùs *ferè* audierunt de hâc in Atticam factâ expeditione, quàm caeteris omnibus neglectis nobis auxiliaturi advenerint: tanto ſtudio incitati, quanto eſſent ſi ſua ipſorum regio devaſtaretur. Signum verò *ipſorum* celeritatis et contentionis *hoc eſt*: majores enim noſtros aiunt eodem die audiviſſe de Barbarorum deſcenſu, et ad terminos regionis defendendos procurriſſe, praelioque cum ſuperâſſent, trophaeum ob hoſtes *ſuperatos* erexiſſe. Illos verò diebus tribus et totidem noctibus ducenta et mille ſtadia percurriſſe, cum exercitu progredientes. Uſque adeo feſtinârunt alteri quidem ut periculorum ſocii eſſent, alteri verò ut conſtaret ipſos conflixiſſe antequam illi venirent auxiliaturi. Poſt haec verò *virtutem ſuam oſtenderunt* expeditione alterâ ſuſceptâ, quam Xerxes ipſe duxit, regiâ quidem relictâ, auſus verò imperator fieri, omnes autem ex Aſiâ vires cum contraxiſſet: de quo quis unquam, qui inſtituit hyperbolas dicere, non minora veris dixerit? Qui quidem eo venit ſuperbiae, ut cum exiſtimaret parvam rem eſſe Graeciam ſuperare, cuperet autem monimentum ejuſmodi relinquere, quod non humanae naturae opus eſſet: non

priùs deſtitit, quàm excogitâſſet, et per vim extorſiſſet quod omnes decantant, ut *ſcilicet* cum exercitu navigaret quidem per continentem, pedibus verò per mare ambularet, Helleſpontum quidem cum junxiſſet, Athon autem cum perfodiſſet. Contra eum igitur ita ſuperbientem, et qui tanta perfecerat, tot autem copiis imperabat, occurrerunt pericula partiti. Lacedaemonii quidem ad Thermopylas, contra pedeſtrem exercitum, delectis mille de ſuis, et ſociorum paucis aſſumptis, quaſi in anguſtiis ipſos prohibituri ne ulteriùs progrederentur. Noſtri verò patres ad Artemiſium *progreſſi ſunt*, ſexaginta triremes cum impleviſſent, contra omnes hoſtium navales copias. Haec autem facere audebant non tàm hoſtes quia contemnerent, quàm quia inter ſe certarent. Cum Lacedaemonii quidem noſtram urbem ob Marathoniam pugnam aemularentur, quaererentque ſeipſos aequales *nobis* reddere, et metuerent ne bis continentèr urbs noſtra Graecis ſalutis cauſa fieret: noſtri autem proavi, cum maximè quidem vellent praeſentem gloriam ſervare, et omnibus notum facere, quod et priùs propter virtutem non fortunam vicerint: deinde etiam ut adducerent Graecos ad praelia navalia tentanda, cum ipſis oſtenderint, pari modo in praeliis per mare ac in pedeſtribus virtutem multitudini praeſtare. Parem verò quum audaciam praeſtarent, non eandem experti ſunt fortunam; ſed illi quidem perierunt, et animis vincentes, corporibus fatiſcebant. Non enim fas eſſet dicere quod victi fuerint; nemo enim eorum fugere non dedignatus eſt. Noſtri verò primas quidem naves

utri autem hujuſce authores futuri eſſent, de hoc certamen inirent. Oſtenderunt autem ſuam virtutem primùm contra miſſos à Dario. Cum enim iſti in Atticam deſcendiſſent, illi quidem non expectârunt ſocios, ſed bellum commune periculum privatum ut eſſet facientes, occurrerunt totius Graeciae contemptoribus, copiis domeſticis inſtructi, pauci contra multas myriadas, quaſi in alienis vitis periculum facturi. Illi verò, *Lacedaemonii*, non priùs *ferè* audierunt de hâc in Atticam factâ expeditione, quàm caeteris omnibus neglectis nobis auxiliaturi advenerint: tanto ſtudio incitati, quanto eſſent ſi ſua ipſorum regio devaſtaretur. Signum verò *ipſorum* celeritatis et contentionis *hoc eſt*: majores enim noſtros aiunt eodem die audiviſſe de Barbarorum deſcenſu, et ad terminos regionis defendendos procurriſſe, praelioque cum ſuperâſſent, trophaeum ob hoſtes *ſuperatos* erexiſſe. Illos verò diebus tribus et totidem noctibus ducenta et mille ſtadia percurriſſe, cum exercitu progredientes. Uſque adeo feſtinârunt alteri quidem ut periculorum ſocii eſſent, alteri verò ut conſtaret ipſos conflixiſſe antequam illi venirent auxiliaturi. Poſt haec verò *virtutem ſuam oſtenderunt* expeditione alterâ ſuſceptâ, quam Xerxes ipſe duxit, regiâ quidem relictâ, auſus verò imperator fieri, omnes autem ex Aſiâ vires cum contraxiſſet: de quo quis unquam, qui inſtituit hyperbolas dicere, non minora veris dixerit? Qui quidem eo venit ſuperbiae, ut cum exiſtimaret parvam rem eſſe Graeciam ſuperare, cuperet autem monimentum ejuſmodi relinquere, quod non humanae naturae opus eſſet: non

priùs deſtitit, quàm excogitâſſet, et per vim extorſiſſet quod omnes decantant, ut *ſcilicet* cum exercitu navigaret quidem per continentem, pedibus verò per mare ambularet, Helleſpontum quidem cum junxiſſet, Athon autem cum perfodiſſet. Contra eum igitur ita ſuperbientem, et qui tanta perfecerat, tot autem copiis imperabat, occurrerunt pericula partiti. Lacedaemonii quidem ad Thermopylas, contra pedeſtrem exercitum, delectis mille de ſuis, et ſociorum paucis aſſumptis, quaſi in anguſtiis ipſos prohibituri ne ulteriùs progrederentur. Noſtri verò patres ad Artemiſium *progreſſi ſunt*, ſexaginta triremes cum impleviſſent, contra omnes hoſtium navales copias. Haec autem facere audebant non tàm hoſtes quia contemnerent, quàm quia inter ſe certarent. Cum Lacedaemonii quidem noſtram urbem ob Marathoniam pugnam aemularentur, quaererentque ſeipſos aequales *nobis* reddere, et metuerent ne bis continentèr urbs noſtra Graecis ſalutis cauſa fieret: noſtri autem proavi, cum maximè quidem vellent praeſentem gloriam ſervare, et omnibus notum facere, quod et priùs propter virtutem non fortunam vicerint: deinde etiam ut adducerent Graecos ad praelia navalia tentanda, cum ipſis oſtenderint, pari modo in praeliis per mare ac in pedeſtribus virtutem multitudini praeſtare. Parem verò quum audaciam praeſtarent, non eandem experti ſunt fortunam; ſed illi quidem perierunt, et animis vincentes, corporibus fatiſcebant. Non enim fas eſſet dicere quod victi fuerint; nemo enim eorum fugere non dedignatus eſt. Noſtri verò primas quidem naves

vicerunt. Poſtquam autem audiverunt hoſtes tranſitu potitos eſſe, domum cum navigâſſent, et in urbe omnia ordinâſſent, ita de reliquis conſuluerunt, ut cum multa praeclara ab ipſis priùs eſſent geſta, in poſtremis periculis longè fuerint praeſtantiores. Deſpondentibus enim ſociis omnibus, et Peloponnenſibus Iſthmum muro munientibus, ſibique ipſis privatìm ſalutem quaerentibus; caeteris autem urbibus in Barbarorum poteſtatem redactis, et unà cum iis militantibus, niſi fortè aliqua ob tenuitatem ipſius eſſet praetermiſſa; triremibus autem ducentis et mille appellentibus, pedeſtrique exercitu innumerabili jamjam in Atticam irrupturo, nullâ ipſis relictâ ſalutis ſpe, ſed cum eſſent à ſociis deſerti, et ſpe omni fruſtrati: cum liceret illis non ſolùm pericula praeſentia fugiſſe, ſed et honores eximios accepiſſe, quos ipſis offerebat Rex, arbitratus quod ſi quidem urbis claſſem ſibi adjunxerit, ſtatim Peloponneſum ipſe eſſet ſuperaturus: non ſuſtinuerunt *vel expectârunt* dona ab eo oblata, neque Graecis irati quòd *ab illis* eſſent proditi, lubentèr in pacificationem cum Barbaris acceſſerunt: ſed ipſi quidem pararunt ſeſe ut pro libertate pugnarent, aliis autem ſervitutem eligentibus veniam dederunt. Arbitrabantur enim urbibus humilibus convenire omni modo ſalutem quaerere: iis verò qui ſe dignantur principatu Graeciae, non poſſibile eſſe ut pericula fugiant: ſed quemadmodum virorum fortibus ac bonis optabilius eſt honeſtè mori quàm per dedecus vivere, ita etiam urbibus praeſtantiſſimis *cenſebant* expedire potiùs ab hominum caetu tolli, quàm ſervas factas conſpici.

Manifeſtum autem eſt quod haec cogitarent: cum enim non poſſent contra utraſque ſimul copias exercitum inſtruere, plebem omnem ex urbe cum aſſumpſiſſent, in inſulam vicinam navigabant; ut per vices contra alteras copias, non contra ambas ſimul pugnarent. Et quidem quomodo viri illis praeſtantiores, aut Graecorum amantiores eſſe oſtendantur, qui auſi ſunt videre, ne reliquis authores eſſent ſervitutis, urbem quidem deſertam factam, regionem verò devaſtatam, ſacra autem direpta, et templa incenſa, totum denique bellum in ſuam ipſorum patriam converſum? At neque haec iis ſuffecerunt, ſed contria triremes mille et ducentas ſoli pugnare auſi ſunt; non tamen iis permiſſum eſt. Peloponnenſes enim ob eorum virtutem pudefacti, et arbitrati ſi noſtri quidem primò periiſſent, ne ipſos quidem ſalvos fore: ſi autem viciſſent, ſuas urbes in ignominiâ fore; coacti ſunt periculorum fieri participes. Ac tumultus quidem qui in eâ re inciderunt, et clamores, et hortationes, quae *omnia* communia ſunt omnium praelio navali certantium, non video quid opus ſit memorando *tempus* terere: quae verò ſunt propria, et principatu digna, et praedictis conſentanea, haec meum opus eſt dicere. Tanto enim urbs noſtra caeteris antecelluit dum adhuc fuit incolumis, ut etiam everſa plures quidem triremes in praelium pro Graeciâ ſuſceptum contulerit, quàm omnes ſimul qui in navali illâ pugnâ certabant. Nemo autem erga nos adeo hoſtili animo eſt, quin fateatur propter navale praelium nos in hoc bello ſuperiores evaſiſſe, hujuſce autem *praelii* noſtram urbem autho-

rem fuiſſe. Quare expeditione jamjam contra Barbaros ſuſcipiendâ, quoſnam oportet principatum obtinere? Annon eos qui in bello ſuperiore gloriam maximam ſunt adepti, quique ſaepius privatim quidem pericula ſubierunt, in certaminibus verò communibus praemiis optimis ſunt honorati? Annon eos qui ſuam ipſorum patriam deſeruerunt pro aliorum ſalute; et qui cùm olim plurium urbium conditores fuerunt, tùm rurſus eas è maximis calamitatibus liberârunt? Quomodo verò non indigna pateremur, ſi nos, qui maximam malorum partem ſuſtinuimus, haberemur digni qui inter honores *partem* minorem reportaremus? Et qui tunc temporis pro omnibus in primâ acie ſtetimus, nunc cogeremur alios ſequi?

Hactenus quidem ſcio omnes confeſſuros, bonorum plurimorum urbem noſtram cauſam fuiſſe, et jure ipſius principatum eſſe. Poſthaec autem ſunt qui nos accuſant, quòd poſtquam principatum maris accepimus, multorum malorum Graecis autores fuimus; et Meliorum ſervitutem, et Scionaeorum interitum inter hujuſmodi ſermones *ſive criminationes* nobis objiciant. Ego verò arbitror primò hoc nullum eſſe ſignum quòd malè principatum adminiſtraverimus, ſiquidem aliquos ex iis qui contra nos bellum geſſerunt, appareat acerbiùs eſſe punitos: ſed hoc multo majus *eſſe* argumentum, quòd res ſociorum rectè adminiſtraverimus, quòd ex urbibus quae nobis ſociae erant, nulla talibus inciderit calamitatibus. Deinde ſi qui alii quidem eaſdem res clementiùs adminiſtrâſſent, jure nos vituperarent. Si verò hoc nec unquam acciderit, nec

poſſit fieri ut tantam urbium multitudinem in officio quis contineat, niſi peccantes punierit: quomodo non aequum eſt nos laudare, qui cum pauciſſimis mala intulerimus, diutiſſimè principatum tenere potuimus? Arbitror autem omnibus videri eos principes optimos fuiſſe Graecorum, ſub quibus qui paruerunt feliciſſimè rem egerunt. Sub noſtro autem principatu inveniemus et domos privatas ad felicitatem plurimùm provectas, et urbes maximas factas. Non enim quotquot earum augerentur iis invidebamus, nec turbas in iis fecimus, dum contrarias rerumpublicarum formas conſtitueremus: *eo ſcilicet conſilio* ut inter ſe mutuo ſeditiones concitarent, nos autem ambae partes colerent: ſed ſociorum concordiam exiſtimantes communem eſſe ſalutem, iiſdem legibus omnes urbes adminiſtravimus; ſociorum more non dominorum de iis conſulentes: ſummae quidem rerum noſmet praeficientes, privatìm verò ſinguli liberi ut eſſent ſinentes: et multitudini quidem auxiliantes, dominationibus verò adverſati: iniquum ducentes multos ſub paucorum imperio eſſe, et eos qui ſecundum poſſeſſiones erant minores, caeteris autem in rebus nihilo inferiores, à magiſtratibus gerendis excludi: et cum patria communis ſit, alios quidem dominari, alios inquilinorum eſſe loco: et qui naturâ cives eſſent, reipublicae functionibus lege privari. Haec cum haberemus ob quae Oligarchias reprehenderemus, et plura his: eandem reipublicae formam, quam apud noſmet, etiam apud alios conſtituimus: quam non video quòd oporteat pluribus

laudare, praeſertìm cum poſſim brevitèr de eâ dicere. In hâc enim degentes, per annos ſeptuaginta perſtitimus, ita ut Tyrannidum quidem eſſemus expertes, liberi verò quantum ad Barbaros ſpectat, ſine ſeditionibus inter nos ipſos, pacem autem ageremus cum omnibus hominibus. Ob quae deceret rectè ſentientes multo potiùs magnas nobis gratias habere, quàm colonos ſorte delectos nobis objicere, quos in urbium deſertas, regionum cuſtodiae gratiâ, non ob avaritiam emiſimus. Horum autem ſignum eſt; quòd cum haberemus regionem, *reſpectu habito* ad civium quidem multitudinem, anguſtiſſimam, imperium verò maximum, poſſideremus autem triremes duplo quidem plures quàm omnes reliqui, et quae poſſent contra bis totidem certamen ſubire, ſita autem eſſet infra Atticam Euboea, quae et ad principatum maris ſatis idonea à naturâ facta eſt, et caeteris commoditatibus omnes inſulas ſuperavit; cum ipſam magis poſſideremus quàm noſtram ipſorum regionem, et praeter ea ſciremus, cùm inter Graecos alios, tùm inter Barbaros, eos maximo in honore haberi, qui vicinos cum evertiſſent, copioſam et facilem vivendi rationem ſibi paraverint: tamen nihil horum nos impulit ut contra eos qui inſulam tenuerunt delinqueremus, ſed ſoli jam ex iis qui potentiam magnam haberent, nos ipſos tenuiùs vivere paſſi ſumus, quàm *viverent* qui tanquam ſervitutis authores crimen ſuſtinent. Et quidem ſi opibus praeter modum abundare voluerimus, non ſanè terram Scionaeorum appetiiſſemus, quam conſtat nos

tradidiſſe iis Plataeenſium qui ad nos confugerunt: tantam autem regionem neglexiſſemus, quae nos omnes ditiores feciſſet.

Tales igitur cum fuerimus, tantumque pignus dederimus quòd res alienas non expetamus, audent *nimirum* ii accuſare, qui in Decurionum numero fuerunt, quique ſuas ipſorum patrias malè mulctarunt, et qui fecerunt ut veterum injuriae parvae videantur, nihil autem amplius *ſive nullam ſuperandi facultatem* iis reliquerunt qui rurſus improbi eſſe cupiunt: ſed qui dicunt ſe quidem Laconicis rebus ſtudere, iis autem contraria moliuntur: et Meliorum quidem plorant calamitates, in ſuos verò ipſorum cives ea quae ſanari nequeunt auſi ſunt deliquiſſe. Quodnam enim injuriarum genus ipſos fugit? Aut quid è turpibus et horrendis non percurrêre? Qui dementiſſimos quidem pro fideliſſimis habuerunt, proditores verò tanquam benefactores coluerunt: voluerunt autem mancipiorum nonnullis (quos vocant Elotas) ſervire, ut in ſuas ipſorum patrias contumeliam exercerent: magis autem colebant interfectores et trucidatores civium, quàm ſuos ipſorum parentes: nos autem omnes in tantam crudelitatem impulerunt, ut antea quidem propter felicitatem quae *tunc* aderat, etiam in parvis malis, multos unuſquiſque noſtrûm haberet qui unà dolerent: ſub horum verò dominatu, propter multitudinem domeſticorum malorum deſtiterimus nobiſmet invicem miſereſcere. Nemini enim tantum otii reliquerunt, ut cum altero condoleat. In quem enim non invaſerunt? Aut quis adeo longè remotus fuit à

rebus civilibus, quin coactus ſit calamitatibus illis vicinus fieri, in quas iſtiuſmodi ingenia nos redegerunt? Deinde nonne eos pudet ſuas quidem ipſorum urbes adeo iniquè tractâſſe, noſtram verò immerito accuſare? Sed praeter caetera, et de judiciis et de accuſationibus apud nos factis audent dicere, cum ipſi plures trium menſium ſpatio indictâ causâ interfecerint, quàm quos urbs noſtra per totum imperii tempus in judicium adduxit. Exilia verò, et ſeditiones, et legum perturbationes, et formarum rerumpublicarum mutationes, nec non puerorum ſtupra, et uxorum probra, et pecuniarum ſpoliationes ecquis poſſit percenſere? Hoc autem habeo quòd dicam in univerſum, quòd gravia omnia *ſive ſevera*, quae ſub noſtro imperio acciderunt, uno decreto facilè quiſpiam diſſolverit: caedes verò et iniquitates, quae ſub illis factae ſunt, nemo ſanare potuerit. Et quidem nec pacem praeſentem, nec libertatem, quae quidem civitatibus non adeſt, in pactis verò ſcripta eſt, convenit amplecti magis quàm noſtrum principatum. Ecquis enim ſtatum talem cuperet, in quo piratae mare tenent, parmati verò urbes occupant: loco autem contra alios pro regione *ipſorum* pugnandi, intra murum contra ſe invicem bella gerunt cives: plures autem urbes captae ſunt, quàm antequam pax à nobis facta eſſet: propter frequentiam verò viciſſitudinum, diffidentiùs vivunt ii qui in urbibus habitant, quàm qui exilio mulctati ſunt? Illi enim futurum metuunt, hi reditum ſemper ſperant. Tantum autem abſunt à libertate et poteſtate ſuis legibus utendi, ut aliae quidem ſub

Tyrannis ſint, alias verò praefecti (*qui ἁρμοσαὶ vocantur*) teneant, nonnullae verò everſae ſint, aliarum autem Barbari facti ſint domini: quos auſos in Europam trajicere, et magis quam ipſis conveniret ſuperbientes, ita malè mulctavimus, ut non ſolùm non ampliùs expeditiones contra nos ſuſciperent, verùm etiam ſuam ipſorum regionem vaſtari paterentur: et qui cum ducentis et mille navibus circumnavigabant, in tantam humilitatem eos redegimus, ut navigium amplius intra Phaſelidem non adducerent; ſed ſe quietos tenerent, et opportunitates expectarent, non autem potentiae *ipſorum* praeſenti fiderent. Et haec quidem quòd hoc modo ob majorum noſtrorum virtutem ſe haberent, calamitates urbis clarè demonſtrârunt. Simul enim et nos principatu privati ſumus, et Graecis calamitatum principium exortum eſt. Poſt cladem enim apud Helleſpontum acceptam aliis ducibus conſtitutis, vicerunt quidem Barbari navali praelio, mari autem imperârunt, pleraſque verò inſularum occupârunt, in Laconicam autem terram deſcenſum fecerunt, Cythera vi expugnârunt, omnem verò Peloponneſum infeſtantes circumnavigârunt. Ita autem maximè mutationis magnitudinem quis perſpexerit, ſi legat foedera cùm ea quae nobis imperium tenentibus facta ſunt, tùm quae nunc ſcripta ſunt. Tunc enim nos imperium quidem Regis circumſcripſiſſe conſtabit, et tributa quaedam ordinâſſe, et illum maris uſu prohibuiſſe. Nunc verò ille eſt qui res Graecorum adminiſtrat, imperatque quae ſingulis faciendum ſit, et tantùm non praefectos in urbibus conſtituit.

Hoc enim excepto, quid ex aliis reliquum eſt? Annon et belli arbiter factus eſt, et pacem tanquam rerum praefectus decrevit, et negotiorum omnium quae jam aguntur praeſes conſtitutus eſt? Annon ad eum navigamus tanquam ad dominum, alii alios accuſaturi? Annon eum REGEM MAGNUM appellamus, quaſi captivi facti? Annon in bellis quae contra nos mutuo gerimus, in eo ſpem ſalutis poſitam habemus; qui nos utroſque libentèr perderet?

Quibus conſideratis aequum fuerit aegrè ferre praeſentia, noſtrum verò principatum expetere; Lacedaemonios autem culpare, quòd in principio *noſmet* in bellum conjecerint, quaſi ipſi Graecos eſſent liberaturi: in fine autem tam multos ipſorum Barbaris dediderint: et à noſtrâ quidem urbe Iones fecerint ut deſciſcerent, ex quâ coloni fuerant emiſſi, et per quam ſaepius ſunt ſervati; Barbaris verò illos prodiderint, quibus invitis regionem tenent, et in quos nunquam deſtiterunt bellum inferre. Et tunc quidem indignabantur, quum nos non ſine jure quibuſdam imperare poſtularemus: nunc autem eos in tantam ſervitutem redactos nihil curant; quibus non ſufficit ut exactionibus vexentur, et arces videant ab hoſtibus occupatas, verùm praeter communes calamitates ſuis etiam corporibus patiuntur graviora, quàm qui à nobis aere emuntur. Nemo enim è nobis ita flagellat domeſticos ſervos, ut illi liberos homines caſtigant. Malorum autem maximum illud eſt, quum pro ipsâ ſervitute cogantur unà militare, et pugnare contra eos qui ipſos in libertatem aſſerere petunt, et pericula ejuſmodi

ſuſtinere, in quibus victi quidem ſtatim peribunt, ſi vicerint verò magis in poſterum ſervibunt. Quorum *malorum* quoſnam alios autores fuiſſe cenſendum eſt, quàm Lacedaemonios? Qui, cum tantam potentiam habeant, negligunt eos quidem qui ipſorum ſocii ſunt, dum adeo gravia patiuntur: Barbarum verò *ſinunt* Graecorum viribus ſuum imperium ſtabilire. Ac priùs quidem Tyrannos ejecerunt, et opem populo ferebant: nunc autem adeo mutati ſunt, ut cum formis quidem rerumpublicarum bellum gerant, Monarchias verò conſtituant: Mantinenſium autem urbem pace jam factâ everterint, Cadmeam verò Thebanorum *arcem* occupârint, et nunc bellum Olynthiis et Phliaſiis inferant: Amyntae verò Macedonum regi, et Dionyſio Siciliae Tyranno, et Barbaro Aſiam tenenti operam navent, ut ii potentiam maximam conſequantur. Atqui quomodo non eſt abſurdum, Graecorum principes unum quidem virum tot hominum dominum conſtituere, quorum ne numerum quidem invenire facile eſt: maximas verò urbium ne quidem ſui juris eſſe pati, ſed ut ſerviant cogere, aut maximis eas calamitatibus circumdare? Jam autem illud omnium acerbiſſimum eſt, quum quis viderit eos, qui principatum ſibi vendicant, contra Graecos tantum non quotidie exercitum ducere, cum Barbaris verò in omne tempus ſocietatem iniiſſe.

Neque verò quiſquam me putet irato eſſe animo, quia de his aſperiùs mentionem feci, praefatus me de reconciliatione verba facturum. Non enim ut apud alios urbem Lacedaemoniorum accuſem, ita de his

rebus dixi, ſed ut eos ipſos avertam, quantum oratio poteſt, ab hujuſmodi animo. Fieri autem non poteſt ut à peccatis quis deterreat, aut ad actiones alias expetendas inducat, niſi peccantes acritèr objurgaverit. Oportet autem exiſtimare eos accuſare, qui laedendi causâ convitiantur, admonere verò qui eadem ob utilitatem *audientium* faciunt. Eundem enim ſermonem eodem modo non interpretari oportet, ſi non eodem animo dicatur. Nam et illud iis objicere poſſumus, quòd ſcilicet ſuae ipſorum urbi vicinos tanquam mancipia ſervire cogant, rei publicae verò ſociorum nihil tale parent ex quo ipſis licuerit cum controverſias noſtras compoſuerint, omnes Barbaros totius Graeciae ſervos facere. Atqui oportet eos qui naturâ non fortunâ ſuperbiunt, talia facinora multo potiùs ſuſcipere, quàm inſulares exactionibus vexare; quorum miſereri aequum eſt, dum videant alios quidem propter agri penuriam coactos montes colere, eos verò qui in continenti habitant, propter regionis abundantiam, maximam ipſius partem incultam negligere, ex eâ verò quam colunt, tantas opes poſſidere.

Arbitror verò ſi qui aliunde profecti ſpectatores fierent rerum praeſentium, eos multae inſaniae utroſque noſtrûm condemnaturos, qui adeo de rebus parvis periclitamur, cum liceat ſecurè multa poſſidere: et noſtram ipſorum regionem populamur, neglecto ex Aſiâ fructu capiendo, Et illi quidem, *Regi Perſarum*, nihil potius eſt quàm ſpectare quo pacto nunquam deſinamus inter nos conflictari; nos autem tantum abeſt ut ullas ipſius res conturbemus, aut ſeditiones

excitemus, ut etiam tumultus qui ipsi per fortunam acciderint, componere conemur. Qui et exercituum Cypriorum finimus illum hoc quidem uti, alterum obsidione premere, quum ipsorum ambo è Graeciâ sint *collecti*. Nam et qui defecerunt erga nos amico sunt animo, et Lacedaemoniis seipsos committunt: nec non è Tiribazi militibus ac copiis pedestribus praestantissimi quique ex his locis congregati sunt, et navalium copiarum pars maxima ab Ioniâ unà navigavit: qui multo libentiùs conjunctìm Asiam vastarent, quàm contra se invicem pro rebus parvis pugnarent. Quorum nullam nos curam habemus, sed de Cycladibus quidem insulis rixamur, triremes verò tot numero, et tàm ingentes copias adeo temerè Barbaro tradidimus. Itaque alia ille tenet, alia occupaturus est, aliis verò insidiatur, jure nobis omnibus contemptis. Perfecit enim quod majorum suorum nemo unquam. Asiam enim Regis esse et à nobis et à Lacedaemoniis concessum est: urbesque Graecas adeo domini ritu occupavit, ut alias quidem earum demoliatur, in aliis verò arces condat.

Et haec omnia acciderunt per nostram imprudentiam, non per ipsius potentiam. Atqui nonnulli admirantur rerum Regis magnitudinem, dicuntque eum bello difficultèr peti posse, narrantes quòd mutationes multas inter Graecos effecerit. Ego autem arbitror eos qui haec dicunt, non dehortari, sed expeditionem accelerare. Nam si, dum nos omnes consentiamus, ipse inter turbas vitam agens difficilè bello peti poterit, certè tempus illud perquam timere oportet, quum

res quidem Barbarorum conſtitutae fuerint, et geſtae unanimitèr, nos verò in nos invicem ut nunc hoſtili erimus animo. Atqui licet ii confirment ea quae à me dicta ſunt, tamen ne ſic quidem rectè de ipſius potentiâ ſentiunt. Nam ſi oſtenderent eum utraſque ſimul urbes unquam priùs ſuperâſſe, merito quidem etiamnum nos terrere aggrederentur. Si verò hoc nunquam accidit, nobis autem ac Lacedaemoniis digladiantibus, ipſe cum alteris conjunctus, eorum res effecerit florentiores; hoc nullum eſt ſignum ipſius potentiae. Nam hujuſmodi temporibus ſaepiùs parvae vires magna momenta *ad res huc illucve impellendas* fecerunt: cùm et de Chiis hoc poſſem dicere, quòd cum utris illi ſe jungere vellent, ii in mari potentiores eſſent. At non aequum eſt ex eo potentiam Regis ſpectare, quando cum alterutris conjunctus erat, ſed inde quando ipſe per ſe ſui gratiâ bellum geſſit.

Et primùm quidem cùm Ægyptus defeciſſet, quid factum eſt contra eos qui ipſam occupârant? Annon ille in hoc bellum celeberrimos Perſarum emiſit Acrocomam, et Tithrauſten, et Pharnabazum? Ipſi autem cum tres annos ibi manſiſſent, et plura mala eſſent paſſi, quàm quae intulerant, tandem ita turpitèr diſceſſerunt, ut qui defecerant, non ampliùs libertate contenti ſint, ſed jam vicinis quaerant imperare. Poſtea verò contra Evagoram exercitu miſſo qui uni tantùm urbi in Cypro imperat, et in foedere deditus eſt; cum verò inſulam teneat mari priùs cladem acceperat, et pro regionis defenſione tres mille cetratos duntaxat habeat: attamen potentiam adeo humilem

tion poteſt Rex bello ſuperare, ſed jam ſex annos abſumpſit: ſi verò oporteat circa futura è praeterritis conjecturam facere, multo potiùs ſperandum eſt alium defecturum, priuſquam ille fuerit expugnatus: tales morae res Regis impediunt. In bello autem circa Cnidum geſto, cum Lacedaemoniorum ſocios haberet ipſi benevolos propter aſperitatem gubernationum, uteretur autem remigiis noſtris, et Conon quoque pro illo exercitum duceret, qui inter imperatores quidem diligentiſſimus fuit, Graecis verò fideliſſimus, expertiſſimuſque belli periculorum: talem nactus auxiliatorem, tres quidem annos copias navales Aſianas paſſus eſt à triremibus centum ſolummodo obſideri: menſium autem quindecim ſtipendio milites fraudavit. Adeo ut quod ad illum quidem attinebat, ſaepius eſſent diſſoluti; ob incumbens verò periculum, et ſocietatem ad Corinthum conſtitutam, vix tandem navali praelio vicerunt.

Et haec ſunt maximè Regiae et celeberrimae inter ipſius res geſtas, ac de quibus nunquam deſiſtunt loqui, qui res Barbarorum volunt magnifacere. Quare nemo hoc poſſit dicere, quòd non juſtis utar exemplis, aut quòd rebus parvis immorer, maximis facinoribus relictis. Nam ut hanc criminationem fugerem, praeclariſſima facta recenſui: non oblitus etiam eorum, quòd *ſcilicet* Dercyllidas mille armatis inſtructus Æolidem occupârit: Draco verò Atarneo capto, et tribus millibus cetratis collectis, Myſium campum funditùs devaſtârit: Thimbro vero paulo plures hiſce cum trajeciſſet, totam Lydiam depopulatus ſit: Age-

filaüs autem Cyri exercitu uſus, totam intra Halyn fluvium regionem propemodum occupârit. Neque verò exercitum qui circa Regem eſt, nec Perſarum fortitudinem aequum eſt ut pertimeſcamus. Illos enim clarè oſtenſum eſt ab iis qui cum Cyro aſcenderunt, nihilo meliores eſſe quàm ſunt maris accolae. Caeteras enim pugnas quibus victi ſunt praetermitto, et ſuppono eos ſeditioſos fuiſſe, nec voluiſſe alacritèr contra Regis fratrem pugnare. Poſtquam verò, Cyro jam mortuo, congregati eſſent omnes qui Aſiam colunt, illis temporibus adeo turpitèr praeliati ſunt, ut nullum verbùm reliquerint iis qui ſoliti ſunt Perſarum virtutem laudare. Sex mille Graecos enim cum deprehendiſſent, non è praeſtantiſſimis electos, ſed qui propter nequitiem non poſſent in ſuis ipſorum urbibus vitam agere, ignaros quidem regionis, deſertos autem à ſociis, proditos verò ab illis qui unâ aſcenderant, et imperatore orbatos quem comitabantur: tanto tamen his inferiores erant, ut Rex rebus ſuis diffiſus, et copiis quae cum ipſo erant contemptis, principes Graecorum, etiam fide datâ, comprehendere auſus ſit, quaſi ſi hoc modo religionem violaverit, exercitum conturbaturus, magiſque elegerit in Deos peccare, quàm cum illis aperto Marte dimicare. Cum autem inſidias minùs proſperè ſtruxiſſet, et milites manerent, ac fortitèr calamitatem ſuſtinerent: abeuntibus illis Tiſſaphernem et equites immiſit qui ipſos comitarentur, à quibus illi per totum iter inſidiis petiti, *nihilominus* perindè perrexerunt ac ſi in viam deducerentur: maximè quidem regionis partem incultam timentes, bo-

norum verò maximum id exiſtimantes ſi in quamplurimos hoſtium inciderent. Hoc autem caput eſt eorum quae diximus: quòd illi cum neque ad praedandum veniſſent, nec villam cepiſſent, ſed in Regem ipſum exercitum duxiſſent; tutiùs deſcenderint, quàm qui amicitiae ipſius gratiâ legati mittuntur. Adeo ut mihi videantur in omnibus locis ipſorum mollitiem clarè manifeſtâſſe. Nam et in maritimis Aſiae locis multis praeliis victi ſunt; et in Europam cum tranſiiſſent, poenas dederunt. Alii enim ex iis malè perierunt, alii turpitèr ſunt ſervati, et tandem ad ipſam regiam deridendi facti ſunt.

Et horum nihil temerè accidit, ſed omnia jure evenerunt. Neque enim fieri poteſt ut ii qui ſic educantur, et tali reipublicae formâ utuntur, aut aliâ *quâvis* virtute ſint inſtructi, aut in praeliis trophaeum devictis hoſtibus erigant. Quomodo enim ex ipſorum diſciplinâ poſſit oriri aut Imperator egregius, aut miles bonus? Quorum pars maxima multitudo eſt inordinata, et periculorum inexperta, in bello quidem gerendo diſſoluta, ad ſervitutem verò meliùs quàm ſunt noſtri famuli inſtituta. Qui verò ex iis in maximo honore ſunt, nunquam quidem aequabilitèr, aut popularitèr, aut civilitèr vixerunt: omnem verò aetatem agunt, in alios quidem contumelias inferendo, aliis verò ſerviendo, tanquam homines naturâ maximè corrupti: et corpora quidem propter divitias luxuriantes, animis verò propter monarchias humilibus et formidoloſis praediti: ad ipſam regiam, *tanquam luſtratione factâ*, recenſiti, et provoluti, et omni modo

ut abjecto ſint animo ſolliciti; mortalem quidem virum adorantes, et Deum appellantes, Deos autem ipſos magis quàm homines contemnentes. Quapropter qui ex iis ad mare deſcendunt, quos Satrapas vocant, eorum inſtitutionem non dedecorant, ſed in iiſdem moribus permanent: erga amicos quidem infidelitèr, erga hoſtes verò effoeminate ſe gerentes, et partìm quidem humilitèr, partìm verò ſuperbè viventes: ſocios quidem contemnentes, hoſtes vero colentes. Ageſilai quidem exercitum per octo menſes ſuis ſumptibus aluerunt: eos verò qui pro ipſis periclitati ſunt, bis tanti temporis mercede privârunt: et iis quidem qui Ciſthenem ceperunt centum talenta largiebantur: eos vero qui cum ipſis contra Cyprum militârunt, contumeliis magis quàm captivos affecerunt. Ut autem uno verbo dicam, et non ſingulatìm, ſed in genere, quis ex iis qui cum illis bellum commiſerunt, non ditatus abiit, aut quis ex iis qui ſub ipſis erant, non contumeliâ affectus vitam finivit? Annon Cononem, qui pro Aſiâ exercitum cum duxiſſet, Lacedaemoniorum imperium diſſolvit, ad caedem comprehendere auſi ſunt? Themiſtoclem verò, qui pro Graeciâ cum ipſis navali praelio conflictatus erat, etiam maximis honorârunt praemiis?

Et quidem quomodo convenit eorum amicitiam expetere, qui benefactores quidem ſuppliciis afficiunt, iis autem qui mala inferunt adeo inſignitèr adulantur? In quos verò noſtrûm non peccant? Quo autem tempore deſtiterunt Graecis inſidiari? Quid ex iis quae apud nos ſunt non illis inimicum eſt: qui et

Deorum ſedes et templa in bello priore ſpoliare et comburere audebant? Quare Ionas oportet laudare, quòd templis combuſtis diris devoverunt eos quicunque ea reaedificarent, aut rurſus ſuper fundamenta vetera vellent *nova* conſtituere: non quòd carerent unde ea reficerent, ſed *quia vellent* ut id eſſet monimentum poſteris Barbarorum impietatis, et nemo iis fideret qui talia in Deorum ſedes auſi eſſent peccare: ſed et caverent, et metuerent, ipſos conſpicati non ſolùm corporibus noſtris bellum inferre, ſed et rebus Deo dicatis. Poſſum autem et de civibus noſtris talia multa narrare. Nam et illi cum aliis, contra quos bellum geſſerunt, ſimul in gratiam redeunt, et odii praeteriti obliviſcuntur: iis verò qui continentem colunt, ne quidem cum beneficium acceperint, gratiam habent: adeo immortalem erga illos iram gerunt. Et multos quidem noſtri patres morte mulctârunt, propterea quòd Medis ſtuderent; in conciliis verò etiam nunc diris devovent, priuſquam aliquid aliud agant, ſi quis civium pacem et amicitiam Perſarum per praeconem expetat. Eumolpidae verò et Praecones in feſto Initiorum, ob horum odium, etiam alii Barbari à ſacris ut arceantur, tanquam homicidae eſſent, praedicant. Adeo autem hoſtili à naturâ erga eos animo ſumus, ut inter Fabulas jucundiſſimè Trojanis et Perſicis immoremur, per quas datur audire ipſorum calamitates. Inveniat autem aliquis è bello quidem contra Barbaros geſto hymnos factos eſſe, ex eo verò contra Graecos naenias nobis extitiſſe; et illos quidem in feſtis cantatos eſſe, harum verò nos in calamitati-

bus meminiſſe. Arbitror verò etiam Homeri poëſin majorem gloriam ideo acquiſiviſſe, quòd cum Barbaris conflictatos laudibus pulchrè extulerit : et propter hoc voluiſſe majores noſtros artem ipſius honoratam facere, cùm in certaminibus Muſicis, tùm in adoleſcentiae inſtitutione : ut ſaepius carmina *illa* audientes, ediſceremus inimicitias quae nobis cum illis intercederent ; et virtutes eorum qui apud Trojam militârunt aemulantes, eadem quae illi facinora adamaremus.

Itaque mihi videntur nimis multa eſſe quae hortantur ut contra illos bellum geramus ; maximè autem occaſio praeſens, quae non dimittenda eſt, quâ nihil eſt evidentius. Nam turpe fuerit praeſente quidem non uti, praeteritae verò ipſius meminiſſe. Quid enim etiam voluerimus nobis accedere, Regi bellum illaturi, praeter ea quae jam adſunt ? Annon Ægyptus quidem et Cyprus ab eo defecerunt ? Phoenicia verò et Syria bello vaſtatae ſunt ? Tyrus autem, ob quam ſuperbiit, ab hoſtibus ipſius occupata eſt ? *Annon* ex urbibus quae in Ciliciâ ſunt, pleraſque ii qui nobiſcum ſunt tenent, alias verò non difficile eſt occupare ? Lyciâ verò nemo unquam Perſarum potitus eſt. Hecatomnus autem Cariae praefectus, reverâ quidem longo jam tempore defecit : palam autem aget, quum nos voluerimus. A Cnido autem uſque ad Sinopen Graeci Aſiam accolunt, quibus non opus eſt ut perſuadeamus, ſed *ſolummodo* ut non obſtemus ne pugnent. Cum igitur et tales opportunitates adſint, et tantum bellum Aſiam circumcingat ; quid opus eſt eventura

accuratiùs praedicere. Ubi enim parvis partibus inferiores ſunt, quid de iis fiet, ſi nobiſcum ſimul omnibus certare cogantur. Res autem ſic ſe habet. Si quidem Barbarus validiùs firmet maritimas urbes, praeſidiis majoribus quàm quae nunc ſunt in iis conſtitutis: ſtatim fortaſſe etiam inſulae illae quae ſunt juxta continentem, ut Rhodus, et Samus, et Chios, ad illius fortunas inclinarent. Si verò nos illas priores occupaverimus, verisimile eſt eos qui Lydiam, et Phrygiam, et reliquam quae ſupra jacet regionem colunt, in eorum poteſtate fore qui hinc bellum moverint. Quapropter oportet feſtinare, nec ullam moram facere; ne patiamur idem quod patres noſtri. Illi enim Barbaris cum eſſent ſegniores, et quoſdam è ſociis deſeruiſſent, coacti ſunt pauci contra multos pugnare: cum iis licuiſſet, ſi priùs tranſiiſſent in Continentem cum omnibus Graecorum copiis, ſingulas gentes per vices ſubigere. Nam conſtat quando quis bellum gerat contra homines ex pluribus locis collectos, quòd oporteat non expectare dum convenerint, ſed ipſos adhuc diſperſos aggredi. Illi igitur cum in hoc priùs peccâſſent, haec omnia reſtituerunt, in pericula *ſeu certamina* maxima conjecti. Nos verò ſi ſapimus, ab initio cavebimus, et conabimur ut antevertamus caſtra ponendo circa Lydiam et Ioniam: ſcientes quòd et Rex iis imperet invitis qui in Continenti habitant, verùm idcirco ſolùm quia majores copias circa ſe habeat quàm illi ſinguli: quibus *copiis* nos quando praeſtantiores tranſvexerimus, quas velimus modo facilè congregaverimus, ſecurè totâ Aſiâ potiemur.

Multo autem praeclarius eſt cum illo de regno certare, quàm inter nos mutuo de principatu contendere. Æquum eſt autem expeditionem hâc aetate ſuſcipere, ut qui calamitatum fuerunt participes, iidem etiam bonis fruantur, et non omne tempus infelicitèr agant. Satis longum eſt enim praeteritum tempus, in quo quid mali non accidit? Nam cum mala multa naturae hominum *neceſſario* imminent, ipſi plura neceſſariis inſuper excogitavimus, bella et ſeditiones inter noſmet ipſos excitando: ita ut alii quidem in ſuis ipſorum patriis iniquè pereant; alii in peregrinâ terrâ cum liberis et uxoribus oberrent: multi verò ob inopiam victûs quotidiani ſtipendia coacti merere, pro hoſtibus contra amicos dum dimicant moriantur. Ob quae nemo unquam indignatus eſt. Sed ob calamitates quae à Poetis ſunt confictae, lachrymari non dedignantur: mala autem multa vera ac acerba, quae per bellum facta ſunt dum ſpectant, tantum à commiſerando abſunt, ut etiam mutuis malis plus gaudeant, quàm ſuis ipſorum bonis.

Fortaſſis autem multi ſimplicitatem meam derideant, ſi hominum infelicitatem tali tempore plorem, in quo Italia quidem everſa eſt, Sicilia verò in ſervitutem redacta, tot urbes Barbaro ſunt deditae, reliquae autem Graeciae partes in maximis periculis verſantur. Miror autem eos qui in urbibus populo praeſunt, ſi exiſtiment ſibi convenire ut ſuperbiant, cum nihil unquam de tantis rebus aut fari, aut cogitare potuerint. Decuerat enim eos, ſiquidem praeſenti gloriâ digni eſſent, relictis aliis rebus omnibus belli hujuſce contra

Barbaros gerendi autores fuiſſe, et de eo conſilium dediſſe. Fortaſſe enim quid profeciſſent. Si verò priùs obiiſſent, orationes tamen tanquam oracula in poſterum tempus reliquiſſent. Nunc verò maximis ornati honoribus in rebus parvis ſtudiosè immorantur; nobis autem qui à rebus civilibus remoti ſumus, tantarum rerum deliberationem reliquerunt. Atqui quanto puſilliores animi ſunt principes noſtri, tanto accuratiùs alios oportet ſpectare, quomodo à praeſentibus inimicitiis liberemur. Nam nunc quidem fruſtra de pace pactiones facimus. Non enim componimus bella ſed differimus; et occaſiones expectamus, in quibus malum aliquod immedicabile nobis invicem inferre poſſimus. Oportet verò, his inſidiis è medio ſublatis, ea opera ſuſcipere, è quibus et urbes ſecuriùs tenebimus, et fiduciam majorem erga nos ipſos praeſtabimus. Simplex autem et facilis de his ſermo eſt. Neque enim pace firmâ poſſibile eſt ut fruamur, niſi communitèr Barbaris bellum intulerimus: nec ut Graeci concordes ſint, priuſquam et amicitias ob eoſdem, et bella contra eoſdem fecerimus. His autem factis, et indigentiâ in quâ vitam agimus ſublatâ, quae et ſocietates diſſolvit, et neceſſitudines in inimicitias inducit, et omnes homines bellis et ſeditionibus involvit: fieri non poteſt quin concordes erimus, et benevolentiam veram erga nos ipſos mutuo praeſtiterimus. Quorum gratiâ ſuper omnia faciendum eſt, ut quàm citiſſimè bellum hinc in Continentem transferamus. Ut hoc ſaltem unicum bonum conſequamur

è periculis inteſtinis, ſi nimirùm peritiâ ex iis natâ nobis viſum fuerit contra Barbarum uti.

At fortaſſis ob foedera cunctandum eſt, nec feſtinandum, nec citiùs exercitus eſt colligendus: propter quae *foedera* urbium illae quae liberantur Regi gratiam referunt, tanquam per illum hoc ſuum jus adeptae: Barbaris verò quae deditae ſunt, maximè quidem Lacedaemonios accuſant, deinde verò et alios qui hujuſce foederis ſunt ſocii, tanquam propter illos coactae ſervire. Et quidem quomodo non oportet haec pacta diſſolvere, è quibus talis orta eſt opinio, quòd Barbarus quidem Graeciae curam gerat, et pacis ſit cuſtos: noſtrûm autem aliqui ſint qui eam vexant et malis afficiunt? Hoc autem omnium maximè ridiculum eſt, quòd peſſima quidem ex iis quae in foedere ſcripta ſunt ſervemus. Nam quae et inſulas et urbes quae ſint in Europâ ſui juris factas dimittunt, ea olim abrogata ſunt, et fruſtra in columnis ſunt inſcripta. Quae verò dedecus nobis apportant, et multos ſociorum prodiderunt, haec per regionem manent, et haec omnia rata facimus: quae oportet tollere, nec unum quidem diem *ampliùs* tolerare, exiſtimantes ea eſſe mandata non pactiones. Quis enim ignorat eas pactiones eſſe, quae aequalitèr et cum pari jure inter utraſque partes ſint factae: juſſa verò, quae alteram partem contra jus opprimunt? Quare legatos eos qui hanc pacem fecerunt jure reprehendamus, quòd a Graecis miſſi pro Barbaris pactiones fecerint. Eos enim oportebat, ſive viſum fuiſſet ut ſinguli ſuam

ipſorum regionem tenerent, ſive ut in captivos jus haberent: ſive ut et haec teneremus quae pacis tempore habuiſſemus; *oportebat inquam* cum aliquid horum definiviſſent, et jus commune *ſive aequum* feciſſent, ita de iis rebus ſcripſiſſe. Nunc autem noſtrae quidem urbi et Lacedaemoniorum honorem nullum tribuerunt; Barbarum verò totius Aſiae dominum conſtituerunt, quaſi nos pro illo bella geſſiſſemus; aut Perſarum imperium olim conſtitutum eſſet, nos autem urbes nuperrimè tenuiſſemus; nec illi quidem hunc honorem recentèr eſſent conſequuti, nos autem per omne tempus inter Graecos principatum tenuiſſemus. Arbitror autem ſic *ut ſequitur* dicendo, magis me demonſtraturum et dedecus nobis oblatum, et Regis avaritiam. Nam cum univerſa terra, quae coelo ſubjacet, bifariam ſit diviſa, et haec quidem Aſia, illa *Europa* vocetur: medietatem ex pactis accepit, quaſi cum Jove regionem partiretur, non cum hominibus foedus faceret. Et haec foedera coëgit nos, in lapideis columnis cum *ea* inſcripſiſſemus, in templis publicis ſuſpendere, quae ſunt quidem multo praeclarius trophaeum, quàm quae in bellis ſtatuuntur. Illa enim ob parvas res geſtas, et unicum fortunae eventum ponuntur: haec verò collocata ſunt de toto bello, et contra omnem Graeciam. Propter quae decet et iraſci, et meditari quomodo pro anteactis poenas ſumamus, et futura emendemus. Turpe enim eſt, privatìm quidem Barbaris pro ſervis utendum cenſere, publicè autem tot ſocios ſervire illis pati. Et eos quidem qui in bello Trojano militabant, ob unam tantùm mulie-

rem ſublatam ita omnes ſimul iratos eſſe injuriam inferentibus, ut non priùs à bello deſiterint, quàm urbem ejus qui auſus eſt peccare evertiſſent: nos autem Graeciâ totâ contumelias paſsâ, nullam vindictam communitèr petere, cum liceat nobis voto digna perficere. Hoc enim bellum ſolum pace optabilius eſt, et ſpectaculo potiùs quàm expeditioni ſimile: utriſque verò conducibile, tàm iis qui pace frui volunt, quàm qui bellum cupiunt gerere. Licebit enim illis ſecurè ſuis ipſorum opibus frui, his verò ex alienis magnas opes congerere.

Quod ſi quis in omnes partes animum vertat, invenerit haſce actiones nobis maximè expedire. Age enim in quoſnam bella inferre convenit iis qui nihil ultra modum cupiunt, ſed ipſam juſtitiam ſpectant? Annon in eos qui et priùs Graeciam malis affecerunt, et nunc *ipſi* inſidiantur, et hoc animo erga nos ſemper fuerunt? Quibuſnam verò invidere aequum eſt eos qui non prorſus imbelles ſunt, ſed eâ re *bello ſcilicet* moderatè utuntur? Annon iis qui majore potentiâ, quàm quae hominibus conveniat, cincti ſunt, minore autem ſunt digni quàm qui apud nos ſunt infelices? In quoſnam magis convenit exercitum ducere iis qui ſimul pietati ſtudere volunt, ſimulque utilitatem ſpectant? Annon in eos qui naturâ hoſtes ſunt, et patrii inimici, et maximas opes poſſident, minimè verò ipſas defendere poſſunt? Annon illi hiſce omnibus ſunt obnoxii? Praeterea nequaquam urbes affligemus milites ex iis colligendo, quod nunc in bello inteſtino ipſis graviſſimum eſt. Arbitror enim multo pauciores fore

qui manere velint, quàm qui *expeditionis hujus* comites eſſe cupiant. Quis enim aut juvenis aut ſenex ita ignavus eſt, ut nolit ejus expeditionis particeps eſſe, ab Athenienſibus quidem et Lacedaemoniis ductae, pro libertate verò ſociorum paratae, à Graeciâ autem omni emiſſae, ad ulciſcendos verò Barbaros proficiſcentis? Famam verò, et memoriam, et gloriam, quantam cenſendum eſt aut viventes habituros, aut mortuos relicturos eos qui in hiſce operibus palmam obtinuerint? Cum enim ii qui contra Paridem militârunt, quique unam urbem ceperunt, tantas laudes meruerunt: qualia expectandum eſt encomia eos aſſequuturos, qui totam Aſiam ſubegerint? Ecquis enim aut poëmata conſcribere valentium, aut eloqui callentium, non laborabit et meditabitur, cupiens ſimul et ſui ingenii et illorum virtutis memoriam in omne tempus relinquere?

Ego quidem nequaquam eandem mentem in praeſens habeo, quam *habui* circa orationis initium. Tunc enim exiſtimabam me fore compotem pro rerum dignitate loquendi: nunc verò non aſſequi valeo earum magnitudinem, ſed multa me fugerunt eorum quae in animo habui. Vos igitur oportet conſiderare, quantam felicitatem adipiſcamur, ſi bellum quod in praeſens inter nos geritur contra Continentis incolas verterimus, et felicitatem ex Aſiâ, *quae ibi eſt*, in Europam tranſtulerimus: nec ſolùm cum audiviſtis abire, ſed qui è vobis agere quidem poteſtis, voſmet invicem adhortando conari noſtram urbem et Lacedaemoniorum inter ſe ut reconcilietis: et eloquentiae ſtudioſos

disceptantesque *oportet* desistere à scribendo de DEPOSITO, et caeteris omnibus circa quae jam nugantur: cum hâc verò oratione certamen facere, et meditari ut meliùs quàm ego de iisdem rebus dixerint: cogitantes quòd magnas pollicitationes facientibus non conveniat circa res parvas morari, aut talia dicere, è quibus eorum vita *seu vivendi ratio* qui obtemperaverint nihilo melior reddetur; sed talia, quibus perfectis et ipsi inopiâ istâ liberabuntur, et aliis magnorum bonorum autores esse videbuntur.

FINIS.